

8.9 Document inicial estratègic

1. Introducció	
1.1. El Document Inicial Estratègic.....	169
1.2. Metodologia per l'elaboració del Document Inicial Estratègic	169
2. Requeriments ambientals de L'àmbit del Pla	
2.1. Identificació dels aspectes i elements ambientalment rellevants de l'àmbit.....	170
2.2. Descripció dels aspectes i elements ambientalment rellevants	170
2.2.1. Proteccions contingudes en els Plans Territorials Parcial	
2.2.2. Cicle de l'aigua	
2.2.3. Energia	
2.2.4. Residus	
2.2.5. Canvi climàtic	
2.3. Determinació dels objectius, criteris i obligacions de protecció ambiental, aplicables en l'àmbit del pla, establerts en la normativa internacional, comunitària, estatal, autonòmica o local, o en els Instruments de Planejament Territorial, els Plans Directors Urbanístics o altres Plans o Programes aplicables.....	178
2.3.1. Objectius establerts per la Normativa Ambiental	
2.3.2. Objectius establerts pel Pla territorial sectorial d'habitatge	
2.4. Definició dels objectius i criteris ambientals adoptats en la redacció del Pla, d'acord amb els requeriments ambientals assenyalats en els apartats anteriors i amb els principis i directrius establerts als articles 3 i 9 de la Llei d'urbanisme.....	191
2.4.1. Model Territorial	
2.4.2. Aigua	
2.4.3. Consum Energètic	
2.4.4. Producció I Tractament De Residus	
2.4.5. Biodiversitat	
2.4.6. Qualitat Atmosfèrica I Canvi Climàtic	
2.4.7. Mobilitat	
2.4.8. Jerarquitzaació Dels Objectius	
3. Justificació ambiental de l'elecció de l'alternativa d'ordenació proposada	

1. Introducció

1.1. El document inicial estratègic

L'objecte del present Document Inicial Estratègic (DIE) és el Pla Territorial Sectorial d'Habitatge.

La finalitat del DIE és determinar els aspectes rellevants del medi que poden veure's afectats per la proposta, determinar les condicions de la normativa i planejament ambiental vigent i establir els objectius ambientals contemplats en la proposta, en compliment de l'actual Llei d'urbanisme i del reglament que la desenvolupa. S'ha redactat seguint les prescripcions indicades a l'article 72 del Reglament del Decret Legislatiu 1/2010, de 3 d'agost, pel qual s'aprova el text refós de la Llei d'urbanisme (a partir d'ara RLUC), i d'acord amb l'article 20 i l'annex IV de la Llei estatal 21/2013, de 9 de desembre, sobre avaluació ambiental.

Segons l'article 18 de la Llei 21/2013, es tracta del document de sol·licitud a l'òrgan ambiental per l'emissió del document que haurà de determinar, un cop efectuades les consultes necessàries, l'abast de l'informe de sostenibilitat ambiental i els criteris, objectius i principis ambientals aplicables, així com identificar les administracions públiques afectades i el públic interessat.

1.2. Metodologia per l'elaboració del document inicial estratègic

La metodologia emprada per a l'elaboració del present Document Inicial Estratègic ha estat a partir de l'anàlisi de la documentació relacionada amb el planejament i la normativa vigent, així com de la recerca bibliogràfica i per internet de la informació disponible: la cartografia actual, els diversos atles temàtics, la bibliografia específica relacionada amb els aspectes ambientals i, en especial, de la cartografia i de la documentació aportada principalment per l'Agència Catalana de l'Aigua, l'Agència Catalana de Residus, l'Institut Català de l'Energia i les dades obtingudes de la web de la Generalitat de Catalunya i de l'Institut d'Estadística de Catalunya.

Per últim, concretar que la cartografia de referència per a l'estudi del medi físic han estat els mapes topogràfics i temàtics a E: 1/50.000 de l'Institut Cartogràfic de Catalunya (ICC) i de la Generalitat de Catalunya.

2. Requeriments ambientals de l'àmbit del pla

2.1. Identificació dels aspectes i elements ambientalment rellevants de l'àmbit

Per a la identificació dels aspectes i elements ambientalment rellevants s'ha tingut en compte, tal i com s'esmenta en la memòria de l'avanç, que el Pla Territorial Sectorial d'Habitatge ha d'ésser coherent amb els Plans Territorials Parcial i els Plans Directors Territorials que estableixen l'ordenació territorial de Catalunya.

És necessari fer èmfasi que aquest Pla, el qual es sotmet a Avaluació Ambiental Estratègica, defineix estratègies per al creixement del nombre d'habitatges de Catalunya en relació a uns objectius i que es concreten en la memòria del Pla Territorial Sectorial d'Habitatge. Aquestes estratègies hauran de ser complementades amb els objectius ambientals i amb els criteris que es derivaran de la diagnosi dels aspectes ambientalment rellevants que puguin ser significatius per al desenvolupament del Pla.

Sintèticament, el Pla es basa en la identificació de les àrees residencials de demanda forta i acreditada, els municipis per a l'exercici del dret de tanteig i retracte i les zones de rehabilitació prioritària per patologies estructurals que hauran d'assumir les polítiques d'habitatge que es deriven d'aquest Pla, d'una manera equilibrada en funció de les condicions pròpies de cada àrea i de la consideració en relació als objectius que proposa el Pla i que més endavant s'anunciaran. Val a dir però que en ser un Pla que no classifica ni qualifica sòl, no té una vinculació física directa amb propostes d'ocupació de territoris concrets. Per tant, tots aquells aspectes rellevants que puguin veure's afectats per la ocupació directa del sòl caldrà estudiar-los un cop es concreten les propostes des dels diferents planejaments municipals, els Plans directors urbanístics i els Plans d'ordenació i Programes d'actuació urbanística municipal. En el context del present Pla Territorial Sectorial d'Habitatge aquestes possibles afectacions no poden ser determinades i per tant no són tractades en el present DIE.

Així doncs, els aspectes com la geomorfologia, el patrimoni arquitectònic i arqueològic, la hidrologia superficial i subterrània, la biodiversitat, la qualitat del paisatge, l'estructura ecològica del paisatge, la qualitat atmosfèrica, acústica i lluminosa i els riscos d'inundació, d'incendi, geològic i tecnològic es consideren contemplats en els Plans Territorials Parcial en tant que en ells s'estableixen els diversos nivells de protecció del sòl i les opcions a partir dels escenaris previsibles en matèria d'infraestructures i desenvolupaments urbans. En aquest DIE no s'analitzen separatament sinó dins del conjunt de proteccions dels espais oberts ja existents en els Plans Territorials Parcial i Directors Territorials, explicats en el punt 2.2.1.

Per tal de poder definir les estratègies del pla segons la capacitat del medi receptor en aquest punt del procés, en el present DIE s'han analitzat les implicacions sobre els vectors ambientals tenint en compte el canvi climàtic. Així, s'han avaluat com a aspectes d'especial rellevància ambiental el cicle de l'aigua, l'energia, els residus i les emissions de GEH derivades del consum energètic, trets que es desenvolupen, respectivament, en els punts 2.2.2., 2.2.3, 2.2.4 i 2.2.5 del DIE.

No s'han deixat de banda, de tota manera, els aspectes vinculats amb la matriu biofísica del territori, que, tal com s'ha explicat, s'han analitzat de forma conjunta i relacionada amb el planejament territorial existent.

En definitiva s'ha buscat cartografiar i diagnosticar els aspectes ambientals, principalment en relació als vectors, tant en relació amb el seu estat actual com en el previst pel planejament vigent. S'ha pogut determinar quines són les àrees amb major o millor dotació de serveis ambientals (sistemes de depuració d'aigües residuals, tractament de residus, etc.) i per tant, quines són les que poden assumir amb major facilitat les propostes d'habitatge del Pla. Això s'ha fet en paral·lel al desenvolupament del Pla Territorial Sectorial d'Habitatge per tal que aquest les pugui incorporar en les seves previsions.

2.2. Descripció dels aspectes i elements ambientalment rellevants

2.2.1. Proteccions contingudes en els plans territorials parcials

La informació i la protecció continguda en el planejament territorial figura en els àmbits que formen part dels sistemes d'espais oberts i inclou les proteccions ambientals establertes en el planejament i en la legislació vigent, en relació als àmbits de valor geomorfològic (Àrees incloses al catàleg de patrimoni geomorfològic de Catalunya), de biodiversitat (Xarxa Natura 2000, espais inclosos al Pla d'Espais d'Interès Natural), del medi hidrològic (Catàleg de zones humides de Catalunya, aqüífers protegits) i dels riscos naturals (segons el cas, àrees inundables, àrees amb inestabilitat geomorfològica, àrees amb pendents superiors al 20%).

La base de planejament territorial utilitzada ha estat la continguda en el set Plans Territorials Parcial vigents: Pla Territorial Parcial de les Comarques Centrals, Pla Territorial Parcial de l'Alt Pirineu i Aran, Pla Territorial Parcial de Ponent (Terres de Lleida), Pla Territorial Parcial de l'Àmbit Metropolità de Barcelona, Pla Territorial Parcial del Camp de Tarragona, Pla Territorial Parcial de les Terres de l'Ebre i Pla Territorial Parcial de les Comarques Gironines.

Les àrees de protecció es defineixen en els sòls inclosos en les categories següents:

• Sòl de protecció especial	
-Sistema d'espais oberts	-Sistema d'espais oberts en el PTMB
Sòl de protecció especial	Espais de protecció especial d'interès natural i ambiental
PEIN i/o Xarxa Natura 2000	Espais de protecció especial de la vinya
Sòl no urbanitzable costaner	Espais amb protecció jurídica supramunicipal: PEIN, XN2000, parcs de la Diputació de Barcelona i altres (consorcis)
Alt valor agrícola i connector	
Alt valor agrícola	
• Sòl de protecció territorial	
-Sistema d'espais oberts	
Sòl de potencial interès estratègic	
Sòl de prevenció de corredors d'infraestructures	
Sòl d'interès agrari i/o paisatgístic	
Sòl de riscos o afectacions	
• Sòl de protecció preventiva	
Altres determinacions	-Sistema d'espais oberts en el PTMB
Sòl de protecció preventiva	Espais de protecció preventiva del mosaic agroforestal
Límit del creixement urbà	
Separadors urbans	
Condicions Pla Director Urbanístic del Sistema Costaner	
Condicions zones verdes	

Els sòls de **protecció especial** són no urbanitzables protegits per la legislació ambiental i aquells que el Pla considera que tenen un elevat valor natural, agrícola o de connexió entre àrees de valor natural.

Els sòls de **protecció territorial** són aquells sòls no urbanitzables que, sense assolir el grau de valors naturals i ambientals que tenen els sòls de protecció especial, convé preservar de la transformació per l'existència de riscos naturals, valors paisatgístics o de reserva estratègica.

Els sòls de **protecció preventiva** corresponen a la resta de terrenys de l'àmbit classificats com a sòl no urbanitzable pel planejament urbanístic que no formen part dels de protecció especial o territorial. Normalment, en sòl de protecció preventiva es preveu que una proporció pugui convertir-se en sector urbanitzable d'extensió urbana o en sectors on es produeixin actuacions d'interès territorial.

S'han cartografiat en un plànol resum (PT01) les àrees protegides en diferents nivells o rangs pels Plans Territorials Parcialment aprovats, els quals inclouen, entre d'altres, la protecció establerta pels PEIN i la Xarxa Natura 2000, com a sòls de protecció especial.

Crida l'atenció com les Terres de Ponent tenen comparativament una superfície significativament important d'àrees de protecció preventiva, és a dir, aquelles que el planejament territorial defineix com a no urbanitzables amb menor protecció.

En el PTP de l'Àmbit Metropolità de Barcelona la figura del sòl de protecció territorial no existeix. Hi ha només dues categories de sòls: els de protecció especial i els de protecció preventiva. En tant que els espais naturals queden protegits com a sòl de protecció especial, els espais agraris es reparteixen en aquests dos tipus de sòls. Cal posar de manifest que una gran superfície del sòl agrícola situat al voltant dels nuclis urbans pertany a la categoria de protecció preventiva (de menor protecció), mentre que l'interès agrícola d'un sòl és motiu suficient per incloure'l en la categoria de sòl de protecció especial (atenent a la seva definició).

2.2.2. Cicle de l'aigua

2.2.2.1. Abastament

En relació a l'abastament d'aigua s'han tingut en compte les prescripcions establertes pel Plan Hidrológico Nacional, el Pla hidrològic de la conca de l'Ebre i en especial les previsions establertes per l'Agència Catalana de l'Aigua en el segon cicle de planejament del Pla de Gestió del districte de conca fluvial de Catalunya 2016–2021.

En aquest sentit, en el plànol VA01 es mostra la xarxa actual d'abastament del Consorci d'Aigües de Tarragona (CAT) i Aigües Ter-Llobregat (ATL) en alta dels diferents municipis de Catalunya. D'altra banda, en el plànol VA03 es mostren els consums actuals d'aigua per municipi en relació a la seva població.

Pel que respecta als consums observats per municipis (veure plànol VA03) es detecta una gran variabilitat associada principalment al model urbà de cada municipi, a la presència o no d'una població estacional remarcable i en poc grau a la pròpia població permanent. Cal remarcar l'alt consum d'aigua (>280 l·hab/dia) que s'observa en alguns sistemes urbans de l'Alt Pirineu i Aràn (Vielha, Poble de Segur i Sort), Puigcerdà i Cerdanya, i al Solsonès (Comarques Centrals) en comparació amb la seva població, inferior als 2.000 habitants. Ben al contrari, el consum d'aigua als municipis densament poblats de l'àmbit metropolità de Barcelona, es mou generalment en rangs mitjans, amb un consum inferior a 200 litres per habitant i dia.

En conjunt aquests plànols s'han elaborat amb l'objectiu d'establir quina és la situació actual pel que respecta a l'abastament d'aigua per tal que en funció de les prescripcions que establirà el Pla Territorial Sectorial d'Habitatge, avaluar a l'Estudi Ambiental Estratègic les possibles repercussions sobre aquest

vector, d'altra banda i recíprocament, la informació gràfica que s'extreu d'aquests plànols haurà de ser presa en consideració en el desenvolupament del Pla.

Un dels objectius de la planificació hidrològica, fixats a l'article 40 del Text Refós de la Llei d'aigües és garantir un abastament suficient d'aigua superficial o subterrània en bon estat, mitjançant un ús de l'aigua sostenible, equilibrat i equitatiu.

L'abastament s'estructura principalment a partir les conques fluvials del Llobregat, el Riu Ter i la Muga (que abasteixen la meitat nord-est del Principat), el Riu Segre (principal font d'abastament de les comarques interiors), i l'Ebre (que abasteix principalment el sud del principat); el consum d'aigua és molt important en tot el sector costaner i en els nuclis poblacionals més grans de l'interior.

El Districte de Conca Fluvial de Catalunya (DCFC) comprèn les conques internes del territori català, excloent les conques catalanes intercomunitàries (CCI), i per les seves característiques demogràfiques, tot i cobrir un 52% del territori, abasteixen al 92% de la població. Per tant, pren especial rellevància una acurada caracterització de les necessitats d'aigua de les poblacions, la pràctica totalitat de les quals s'abasteix a partir de xarxes municipals d'abastament.

El segon cicle de planejament del Pla de Gestió del Districte de Conca Fluvial de Catalunya (PGDCFC), aprovat el 03 de gener de 2017, pretén resoldre la situació històrica de vulnerabilitat garantint que els sistemes d'abastament no entrin mai en emergència sota cap situació climàtica coneguda, reduint dràsticament la freqüència i la intensitat de restriccions als usos (inclosos els de reg agrícola) i assegurant els cabals de manteniment per als ecosistemes aquàtics.

S'estableixen així els següents sistemes de gestió, a partir del creuament de la divisió de conques hidrogràfiques i dels àmbits de les xarxes d'abastament supramunicipals:

- Sistema de la Muga: Els sistema de la Muga és actualment deficitari. En situacions de sequera es produeixen importants restriccions en els regs, que en algunes ocasions han arribat a la pràctica supressió dels mateixos. Aquestes restriccions són necessàries per garantir la satisfacció dels abastaments, però comporten no arribar a acomplir el criteri de garantia establert en el PGDCFC. Aquesta situació de dèficit impedeix incrementar la dotació de cabals ambientals més enllà dels que apliquen actualment, pels quals la present planificació estableix una assignació de 4,5 hm³/any d'aigua regulada al pantà de Darnius Boadella, fins el moment en que es disposi d'aportacions complementàries que ho compensin, sense empitjorar encara més les garanties dels regs. S'estima que per això seria necessària una font complementària capaç d'aportar 0,25 m³/s. La resolució dels dèficits pèssims dels regs no sembla avui viable amb mesures econòmicament eficients, si bé cal aprofundir en l'estudi, preliminarment, de les següents opcions: la reutilització de l'EDAR de Figueres per a recàrrega i major explotació d'aigües subterrànies i suport al Canal de la Dreta, la reutilització de l'EDAR de Roses per a suport al Canal de l'Esquerra, la modernització dels principals regadius de l'àmbit o el possible increment de regulació del recursos de la conca. De cara al futur, la necessitat d'aportació complementària podria arribar a uns 0,75 a 1,0 m³/s, en funció de l'horitzó considerat i l'evolució de les demandes i dels impactes del canvi climàtic que finalment es vagin observant.
- Sistema del Fluvià: Al sistema Fluvià es constata una baixada de consums urbans (abastament de poblacions i industrials) aquests últims anys, tot i que en aquest àmbit ha estat molt menor que no pas a la resta del DCFC. No es detecten problemàtiques significatives de manca de disponibilitat de recursos. Les incidències en aquesta zona, de caràcter secundari, correspondrien a algunes limitacions infraestructurals en xarxes relativament modestes, on el recurs disponible és suficient i per tant no constitueix una limitació crítica. Ni a curt ni a mig o llarg termini s'identifiquen canvis significatius de la situació actual, de manera que els actuals nivells de garantia no es veuran com-

promesos ni en els horitzons més allunyats de la present planificació, tot i que caldrà fer, com és lògic i prudent, un seguiment acurat de l'evolució de les demandes futures i dels impactes del canvi climàtic.

- Sistema Ter – Llobregat: El sistema Ter-Llobregat és actualment deficitari. Les sequeres dels anys 2004-2005 i 2007-2008 van demostrar que el sistema es pot apropar perillosament a la fallida, quedant a les portes de la situació d'emergència. Durant els darrers vint-i-cinc anys s'han hagut d'aplicar mesures excepcionals de restricció dels consums en cinc ocasions, fet prou simptomàtic de què, amb les demandes actuals, la situació no és sostenible.

L'anàlisi amb models de simulació conclou que el dèficit actual del sistema es pot xifrar en la necessitat d'una font complementària de 2 m³/s. Aquest auxili permetria resoldre situacions crítiques de sequera, mantenint un marge de reserves suficient respecte l'entrada en emergència, alhora que es reduïrien les afeccions als usuaris i es podrien implantar els cabals ambientals necessaris.

Un segon objectiu de garantia consisteix en evitar possibles desabastaments enfront de contingències en les infraestructures d'abastament en alta, no vinculades a situacions de sequera sinó a possibles accidents (contaminacions, esllavissaments, etc). Un cas paradigmàtic seria el de la garantia enfront una contingència a l'aqüeducte del Ter, que constitueix una font d'abastament absolutament vital i fonamental però que, amb els seus 50 anys de vida, és ja una infraestructura amb un envelliment significatiu i d'una criticitat tal que en dificulta un manteniment estructural profund. Aquesta segona anàlisi conflueix també en determinar una necessitat de font complementària al voltant dels 2 m³/s.

Contribuiran també a la garantia general del sistema i, especialment, a millorar l'estat de determinats aquífers, les regles d'explotació coordinada entre recursos subterranis i altres recursos disponibles a través de xarxes d'abastament en alta, proposades al PGDCFC en aquells àmbits que compten amb les dues fonts.

A mig termini (2021-2027), les afeccions derivades del canvi climàtic podrien incrementar la necessitat d'aquesta font complementària fins els 4 m³/s. A més llarg termini (2033-2045), en funció de l'evolució dels creixements demogràfics i la dinàmica de les demandes d'aigua, així com de la intensificació dels impactes climàtics, la necessitat podria arribar als 6 m³/s.

- Sistema Sud: Al sistema sud es constata una significativa baixada de consums urbans (abastament de poblacions i industrials) aquests últims anys, que sumats a les actuacions desenvolupades ha suposat una important millora de la garantia i la disponibilitat al conjunt del sistema i, més especialment, al CAT (Consorci d'Aigües de Tarragona). En el cas dels regadius, la situació s'ha mantingut molt estable. La principal problemàtica, la forta estacionalitat de les demandes, també es manté.

A curt termini (horitzó de l'any 2021) no s'esperen creixements de demanda significatius, de manera que no es preveu recuperar fins a horitzons més allunyats els nivells més alts de consums urbans que s'havien assolit fa uns anys. Els actuals nivells de garantia, doncs, no es veuran compromesos abans d'aquest horitzó.

A més llarg termini, amb importants incerteses sobre l'evolució de les demandes i els impactes del canvi climàtic, especialment sobre els recursos hídrics locals, caldrà realitzar un seguiment acurat per acotar aquestes variables en pròximes planificacions. En el cas del CAT, a més, serà estratègic valorar la garantia també enfront d'altres contingències.

En resum, es pot considerar que la garantia dels diferents sistemes ha experimentat una important millora, però encara no és completa. A mig termini, a més, la intensificació dels impactes del canvi climàtic pot complicar aquesta situació.

Al sistema de la Muga, es conclou la necessitat d'una aportació complementària d'uns 0,25 m³/s, que es podrà resoldre probablement amb recursos de la pròpia conca. Al sistema Ter-Llobregat, en canvi, la magnitud de l'aportació complementària requerida (avui de 2 m³/s i de fins a 6 m³/s en el futur) fa que calgui traslladar la seva definició i finançament al futur Pla Hidrològic Nacional.

2.2.2.2. Sanejament

Per a l'elaboració de la cartografia específica d'aquest apartat i la seva corresponent descripció s'ha consultat el Programa de mesures del segon cicle de planificació del PGDCFC 2016-2021 que conté tant llistats de mesures de caràcter normatiu o de gestió com una relació d'actuacions i obres concretes a executar per part de l'Administració hidràulica per tal d'assolir els objectius ambientals, substituint a l'anterior Programa de Sanejament d'aigües residuals urbanes (PSARU 2005), així com les dades respecte l'estat de les depuradores existents a Catalunya obtingudes de la Memòria d'explotació 2012 del Departament d'explotació de sistemes de sanejament de l'ACA.

A Catalunya, l'entrada en vigor de la DMA i els successius Programes de sanejament d'aigües residuals urbanes (PSARU) han portat a la pràctica la posada en servei de 504 EDAR (de les quals 347 són en l'àmbit del districte de conca fluvial de Catalunya) per al compliment quasi complet de la Directiva 91/271/CEE, sobre el tractament de les aigües residuals urbanes en nuclis més grans de 2.000 habitants i alguns de menys de 2.000. Aquestes instal·lacions tracten aproximadament un cabal de 622hm³/any corresponents al 96% de la població de dret de Catalunya (7,2milions d'habitants).

El Programa de mesures del PGDCFC 2016-2021 s'aprova el 03 de gener de 2017, pel Govern de la Generalitat i de conformitat amb els criteris temporals i competencials que resulten de les normatives europea i catalana i de les regulacions sectorials aplicables. En l'apartat 2.3.1.3 del present DIE es mostren els objectius del mateix.

En general, respecte el sanejament i depuració, les actuacions que es consideren prioritàries (2016-2021) són, d'una banda, actuacions amb criteris de garantia i compliment de la Directiva 91/271 sobre el tractament de les aigües residuals urbanes en sistemes de sanejament en funcionament i futurs (més de 2.000 h-e de disseny), i de l'altra, actuacions pel compliment dels objectius fixats en el PGDCFC, en relació a la Directiva marc de l'aigua (DMA), 2000/60/CEE, basada en criteris d'immissió per a l'assoliment del bon estat ecològic o químic de determinades masses d'aigua per la mancança o insuficiència de sanejament i depuració de nuclis urbans.

En particular, per a sistemes de menys 2.000 habitants equivalents (h-e), la Directiva 91/271 estableix que el tractament ha de ser "adequat", sense fixar un nivell de tractament concret i d'acord amb la capacitat d'assimilar l'abocament de l'aigua tractada. D'altra banda, l'atomització dels sistemes pendents de construcció menors de 2.000 h-e a causa de la distribució territorial de la població a què hauran de donar servei fa que, sovint, el medi receptor presenti un cabal circulant intermitent o inexistent, fora d'episodis de pluja, o que no es disposi de dades representatives i fiables.

En aquest sentit, de les EDAR planificades en el capítol corresponent a les mesures del sanejament pendents d'executar, un 74% preveuen una càrrega de disseny menor de 500 h-e. És a dir, la gran majoria de sistemes de sanejament pendents són d'aglomeracions urbanes de petita dimensió.

El Programa de mesures, proposa 475 mesures per al període 2016-2021. La tipologia de les mesures és principalment d'execució, però també es contemplen mesures de gestió. També conté les previsions d'actuació de les obres hidràuliques, estructurals i de la gestió a desenvolupar per l'Agència Catalana de l'Aigua. Les principals actuacions d'execució de sanejament que s'han dut a terme en el primer període de

planificació s'han agrupat per noves EDAR i per ampliacions/remodelacions de sistemes de sanejament en funcionament. Es proposa la construcció de 89 noves EDAR, i l'ampliació o remodelació de 27 existents.

En referència a la cartografia incorporada al present document s'ha realitzat en funció de la informació disponible sobre l'estat actual de les depuradores (amb dades de l'any 2012) i de les depuradores programades i en construcció (font: Agència Catalana de l'Aigua, febrer 2017). S'ha tingut en consideració per a la posterior valoració de les possibles repercussions derivades de les mesures establertes pel Pla Territorial Sectorial d'Habitatge sobre aquest vector ambiental, en particular l'estat de saturació del cabal tractat d'aquestes EDAR indicant gràficament alhora la població assistida per cada depuradora.

Com es pot observar al plànol va02, en l'estat actual un bon nombre de depuradores estan saturades o en situació propera a la saturació, moltes d'elles concentrades en els sistemes urbans de Vielha (Alt Pirineu i Arán), Camprodon (Comarques Gironines), Lleida i Mollerussa (Ponent), Valls i el Vendrell (Camp de Tarragona) i l'àrea urbana de Vilafranca del Penedès (Àmbit metropolità de Barcelona).

També s'observa com dels 21 municipis que actualment compten amb depuradores en construcció, 6 es situen a les Terres de l'Ebre y 7 en Camp de Tarragona.

Pel que respecta a l'àmbit metropolità de Barcelona, sembla tenir coberts els serveis de sanejament, probablement perquè les depuradores són més grans, tenen major marge d'operativitat i el sistema de tractament és més avançat.

Com a síntesi d'aquest apartat cal esmentar que al contrari que l'abastament d'aigua, el qual depèn principalment de les conques hidrogràfiques, la depuració de les aigües en la majoria dels casos es produeix en l'àmbit municipal i per tant és en aquesta escala en la que es pot actuar. Així els possibles futurs desenvolupaments hauran de tenir en compte l'estat actual i les determinacions establertes pel Programa de mesures del PGDCFC, tot i que, en no tractar-se d'un factor limitat implícitament, poden portar associada l'establiment de noves EDAR. En qualsevol cas les necessitats de noves infraestructures s'hauran d'establir d'acord amb el planejament vigent i s'hauran de contemplar tant les implicacions directes com indirectes, com és el cas del consum de sòl o les possibles afectacions als hàbitats.

2.2.3. Energia

Per a la determinació de la situació actual i de les previsions pel que fa al consum energètic, s'han analitzat el Pla de l'energia i canvi climàtic de Catalunya (PECAC) 2012-2020 i el Plan de desarrollo de la Red de Transporte de Energía Eléctrica 2015-2020. A partir del segon document s'han grafiat en el plànol VE01 les xarxes i instal·lacions d'energia elèctrica existents, partint de la cartografia 1:1.000.000 de la Red Eléctrica de España i les previsions de noves xarxes (amb dades de gener de 2017). En aquest mateix plànol s'han incorporat les instal·lacions productores d'energia elèctrica existents a Catalunya.

D'altra banda a partir de les determinacions establertes pel Pla de l'energia i canvi climàtic s'han cartografiat les xarxes i instal·lacions de gas existents (plànol VE04) i previstes així con el consum elèctric (plànol VE03) i la producció (plànol VE02) per municipi.

El pla de producció elèctrica s'ha realitzat mitjançant les dades de 2013 d'instal·lacions en règim especial i aïllades i la producció de Instal·lacions de servei públic en regiment ordinari segons dades de l'ICAEN. Els plànols de consum elèctric i consum de gas natural s'han generat mitjançant l'estadística municipal i comarcal del consum de gas natural i d'energia elèctrica de la Divisió de planificació energètica de l'ICAEN, amb dades del 2014. El pla de consum elèctric només conté dades dels municipis en que distribuïa ENDESA i inclou les dades d'autoconsum dels productors d'energia elèctrica de l'antic règim especial. El pla de consum de gas natural no inclou el consum de gas natural de les Instal·lacions de producció d'energia elèctrica.

2.2.3.1. Electricitat

Pel que fa a la producció elèctrica s'observa al plànol VE01 i al plànol VE02, una gran dispersió territorial, excepte a les terres del nord-est del Principat, que tenen una menor implantació de la producció. Al contrari, la zona de Barcelona i de Tarragona, tenen com a fonts molt importants de producció les associades a les centrals tèrmiques i les centrals nuclears (22% y 46% de la producció total). En canvi, les fonts de producció més sostenibles com l'energia eòlica (2%) i les centrals hidroelèctriques (8%) estan més disperses pel territori, relacionades, respectivament, amb les condicions de vents favorables i els cursos fluvials.

En referència al consum d'energia, els valors més elevats estan associats als majors nuclis de població, i en particular a les capitals de província i a l'àmbit metropolità.

Els problemes més significatius i les solucions previstes per aquests es determinen en la Planificació de los sectores de electricidad y gas 2012-2020. Algunes de les actuacions previstes per la Secretaria d'Estat d'Energia per al període 2012-2020 s'han dut a terme i estan en funcionament actualment tal i com es preveïen inicialment, d'altres han entrat en funcionament amb modificacions i algunes estan en debat i/o pendents d'execució.

A continuació es detallen els problemes més significatius i les les actuacions previstes en el Pla (veure estat de desenvolupament en plànol VE01 actualitzat el gener 2017):

L'alimentació precària de Girona a causa del poc mallat i presentar una elevada demanda. El Pla preveïa una nova interconnexió amb França i unes noves subestacions de 400 kV de Bescanó, Ramis i Santa Llogaia. (Aquesta interconnexió va entrar en funcionament el juny de 2015).

- Interconnexió amb França
 - Repotenciació de l'eix Poble-TForadada-Escalona 220 kV
 - Repotenciacions dels eixos de 400 kV Calders-Isona i Garraf-La Secuita-Vandellós i del de 220 kV Adràll-Llavorsí-Poble.
 - Nova interconnexió en 66 kV per recolzament des de França amb subministrament de la zona de la Cerdanya,
- Mallat de la Xarxa de transport
 - Reconfiguració de la Zona Franca de Barcelona amb la nova subestació BZF 220 kV
 - Desenvolupament del 400 kV a l'Àrea Metropolitana amb l'eix Viladecans-Desvern-Gramanet de Barcelona per al recolzament mitjançant transformació 400/220 kV a la xarxa de 220 kV de la zona.
 - Es proposa el desenvolupament de les noves subestacions previstes a Can Rigalt 220kV i Gavarró 220 kV independentment de les possibles baixes de Collblanc 220kV i Sant Boi 220 kV.
- Evacuació de generació
 - Repotenciació del doble circuit Moralets-Pont de Suert 220 kV i del doble circuit Pont-Poble-Isona 220 kV.
- Reforços d'alimentació a la demanda
 - Solució provisional per a l'alimentació a Facultat 220 kV i Valdoncelles 220 kV fins l'entrada en servei Can Rigalt 220 kV.
 - Nova subestació Reus II 220 kV per al recolzament al 110 kV de la zona.
 - Augment de la capacitat de transformació 400/220 kV a les subestacions de Vic i Mequinçà

- Reducció de potència de curtcircuit
 - Desmaltat de les subestacions de 220 kV de Begues i Viladecans
- Alimentació a mercats locals i TAV:
 - A l'àrea de Barcelona apareixen nous mallats i punts de recolzament al mercat local

Segons el Pla de l'Energia i Canvi Climàtic 2012-20, la xarxa elèctrica de Catalunya presenta diversos problemes de saturació davant contingències. A continuació es trasllada la diagnosi de la situació actual de la xarxa d'alta tensió per a les diferents zones geogràfiques que es desenvolupa en el Pla de l'Energia i les actuacions per a resoldre problemàtiques estructurals actuals de manca de garantia de subministrament.

Tot seguit es detallen les actuacions que el pla preveu i les principals problemàtiques estructurals de manca de garantia de subministrament.

Com en el cas del Pla estatal, algunes de les actuacions previstes s'han dut a terme, altres estan en procés d'execució i d'altres estan pendents d'executar o en procés de debat.

- Manca de garantia de subministrament a les comarques de Girona, Vallès Oriental i Occidental i nord del Maresme.

L'entrada en servei de la subestació Bescanó 400/220-132 kV l'any 2011 ha permès disminuir la criticitat de la situació del subministrament de les comarques de Girona, part del Vallès Oriental i nord del Maresme, ja que apropa la xarxa de 400 kV als centres de càrrega de les xarxes 132 kV i 110 kV de la zona, situats a les zones costaneres d'aquestes comarques.

Amb tot, l'entrada en servei de la subestació Bescanó s'ha de completar amb la de les subestacions Santa Llogaia 400/132 kV, Riudarenes 400/132-110 kV (prevista per a l'any 2012) i Ramis 400/220/132 kV (prevista per a l'any 2013). Aquestes actuacions, juntament amb el canvi de tensió de 66 kV a 132 kV de la totalitat de l'eix Olot – Serinyà – Sta. Llogaia i l'entrada en servei del nou circuit Juià – Bellcaire 110 kV es proposen des de red elèctrica com a solucions per a resoldre el dèficit estructural de garantia de subministrament a les comarques de Girona, part del Vallès Oriental i nord del Maresme i, al mateix temps, permetran atendre nous subministraments en condicions òptimes, especialment els de tipus singulars com és el Tren de Gran Velocitat.

S'ha previst que aquestes actuacions es complementin amb la repotenciació dels eixos més carregats de la xarxa 110 kV i amb l'entrada en servei de noves subestacions 220 kV, entre d'altres la Sabadell Sud.

A l'Àrea Metropolitana de Barcelona es detecten les següents problemàtiques:

- Elevat nivell de potència de curt-circuit a la xarxa de transport. L'entrada en servei de nous grups de generació elèctrica de tecnologia CCGT a la zona de Sant Adrià de Besòs i al Port de Barcelona, juntament amb el mallat de la xarxa de transport a 220 kV necessari per assegurar localment la garantia de subministrament de les subestacions ha comportat un increment dels nivells de potència de curt-circuit, situant-se per sobre dels límits tecnològics dels aparells de tall instal·lats en algunes subestacions de la zona. Aquest fet obliga a l'explotació en barres separades en alguns casos.
- Per resoldre aquesta situació s'han planificat actuacions de reconfiguració topològica de la xarxa de transport de la zona, el desdoblament en binusos d'algunes subestacions i la substitució d'aparells de tall per d'altres amb major capacitat. Les actuacions més significatives són:
- Entrada en servei de la nova línia doble circuit Desvern – Gramenet 400 kV i de les subestacions Desvern i Gramenet 400/220 kV.
- Entrada en servei de la transformació 400/220 kV a les subestacions Viladecans, Desvern i Gramenet.

- Reconfiguració de la xarxa 220 kV en tres subsistemes amb reserva d'alimentació mútua (veure figura 5.7).
- Sobrecàrrega de l'eix 220 kV Collblanc – Urgell.

Actualment l'alimentació de Barcelona es realitza mitjançant quatre línies de 220 kV juntament amb la generació del Besòs, Badalona i el Port de Barcelona. En situació d'indisponibilitat d'alguns d'aquests grups de generació, l'alimentació dels subministraments no es realitza de manera equilibrada, i la línia 220 kV Collblanc – Urgell presenta sobrecàrrega.

Per resoldre aquesta situació s'ha previst el desenvolupament de la xarxa de transport de 400 kV i el recolzament de la xarxa de transport de 220 kV mitjançant les noves transformacions 400/220 kV a Desvern, Gramenet i Viladecans.

- Necessitat de transferència del mercat del nivell 110 kV al nivell 220 kV a la subestació Sants.

La circulació de potència en situació de demanda punta a l'eix 110 kV Collblanc – Sants, necessària per alimentar el mercat subsidiari del node Sants 110 kV, és una de les més significatives del sistema 110 kV actual de l'Àrea Metropolitana de Barcelona. El subsistema 110 kV conformat per les subestacions Collblanc, Sants, Hostafranc i Mata està alimentat per les transformacions 220/110 kV situades a les subestacions Can Jardí, Collblanc i Mata. En situació d'indisponibilitat d'alguns dels seus elements, aquest subsistema presenta diversos escenaris de càrrega molt elevada, propera a la saturació. Aquest fet comporta que aquest subsistema no pugui acceptar nova demanda significativa sense posar en risc la garantia de subministrament del mercat que atén.

Amb l'objectiu de resoldre aquesta problemàtica es ve preveure la reassignació del mercat subsidiari del node Sants 110 kV cap al nivell 220 kV.

- Sobrecàrregues associades a l'elevada demanda del nus Sant Fost 220 kV.

L'elevada demanda del nus Sant Fost 220 kV provoca sobrecàrregues a la xarxa 220 kV de la zona. Aquesta subestació és el punt fonamental d'alimentació del subsistema 110 kV que dona subministrament al Maresme i bona part de la comarca del Vallès Occidental.

Per resoldre aquesta situació es va preveure la reconfiguració topològica de la xarxa de transport de 220 kV de la zona i l'entrada en servei de la nova transformació 400/220 kV a la subestació Gramenet (prevista per a l'any 2015), així com l'entrada en servei de la subestació Riudarenes 400/110 kV.

- Millora de la garantia de subministrament del mercat de la zona del riu Llobregat.

La nova subestació Sant Andreu de la Barca 220 kV, entrada/sortida de la línia 220 kV Can Jardí – Begues, permetrà millorar la garantia de subministrament del mercat de la zona del riu Llobregat, actualment alimentat per les subestacions Martorell i Castellbisbal, que es troben al límit de la seva capacitat. L'entrada en servei de la subestació Sant Andreu de la Barca 220 kV complementa la funció de les subestacions 220 kV Cervelló i Subirats.

- Manca de garantia de subministrament a les comarques del sud de la província de Tarragona.

La xarxa 110 kV que dona subministrament a les comarques del Montsià, Baix Ebre, Terra Alta i Ribera d'Ebre està alimentada principalment per les transformacions 220/110 kV a la subestació Ascó, les transformacions 400/110 kV a les subestacions Ascó i Vandellòs i la generació local.

Actualment els nivells de tensió de les subestacions 110 kV Tortosa, Amposta, Montsià i Alcanar són sensiblement baixos en situació de demanda punta, atesa la seva distància a les transformacions mencionades anteriorment i al seu nivell de demanda. Alhora, la indisponibilitat d'algunes línies 110 kV d'aquest subsistema pot provocar saturacions en els circuits 110 kV i les transformacions que l'alimenten.

Per resoldre aquesta situació es preveia executar les següents actuacions:

- Entrada en servei de la nova subestació Deltebre 400/110 kV.
- Repotenciació del circuit Ascó – Tortosa 110 kV .
- Necessitat de desenvolupament de la xarxa 400 kV a la Catalunya central.

L'entrada en servei d'un nou eix 400 kV Aragón – Peñalba – Arnero – Isona es proposa com a solució per permetre donar reserva d'alimentació a l'Àrea Metropolitana de Barcelona i a les comarques de la Catalunya Central, així com disminuir l'elevada càrrega dels eixos 400 kV Ascó / Vandellòs – Sentmenat, Ascó / Vandellòs – Begues i Vandellòs – Rubí i permetre l'evacuació de la producció de la generació local, especialment en situació de demanda vall.

Així mateix, el Pla conclou que l'entrada en servei d'una nova transformació 400/220 kV a la subestació Isona milloraria significativament el comportament de la xarxa 220 kV de la Catalunya central un cop s'hagi ampliat la central reversible de Moralets (Osca), ja que l'elevada distància entre aquesta central i les actuals transformacions 400/220 kV de Rubí i Pierola comportaria caigudes de tensió excessives en diversos escenaris d'exploació de la central reversible de Moralets. Cal dir que l'ampliació d'aquesta central reversible contribuiria cobrir les necessitats futures de regulació del sistema elèctric peninsular motivades pel creixement de la demanda i del parc de generació renovable no gestionable.

- Necessitat de reforçament de la xarxa AT de la Catalunya interior.

L'alimentació de la xarxa 110 kV de la Catalunya interior es realitza bàsicament des de les transformacions 400/110 kV d'Ascó, Vandellòs, Calders i Pierola, les transformacions 220/110 kV d'Escatrón, Tarragona i Poble de Segur i la generació hidràulica situada al Pirineu.

S'han identificat diverses problemàtiques estructurals:

- Les transformacions mencionades i els circuits associats presenten actualment uns nivells de càrrega elevats en situació de demanda punta. La indisponibilitat d'algun transformador i/o circuit provoca la saturació d'altres circuits i/o transformadors.
- Les transformacions i la generació mencionades estan allunyades del centre de càrrega de la xarxa 110 kV, situat a la comarca del Segrià. Aquest fet, juntament amb una demanda significativa a les subestacions 110 kV Segrià i Urgell, produeix uns nivells de tensió excessivament baixos en aquestes subestacions.
- La xarxa de 110 kV que dona subministrament a les comarques de l'Alt Urgell, Solsonès i Bages conformada per les subestacions 110 kV Oliana, Solsona i Cardona, presenta una configuració en antena. Aquest tipus de configuració té associada una baixa garantia de subministrament, i el seu règim de tensió depèn bàsicament del règim d'operació de la central hidroelèctrica d'Oliana i del nivell de càrrega dels circuits que transporten la potència des de la transformació 400/110 kV de Calders.
- La xarxa troncal d'Estabanell Energia presenta diversos escenaris de saturació degut a l'excessiva excentricitat de les injeccions des de la xarxa de transport, situades a la zona sud, als centres de càrrega situats al nord de la seva xarxa i a una aportació de la generació local respecte a la demanda punta del sistema que ha anat disminuït significativament. Per resoldre aquestes problemàtiques s'han planificat les següents actuacions:
- Entrada en servei de la transformació 400/110 kV a la subestació Maials i entrada/sortida de l'eix 110 kV Seròs – Valls / Reus al node Maials 110 kV.
- Ampliació de les transformacions 400/110 kV de Calders i Pierola.
- Ampliació de la subestació Juneda 220 kV per atendre part de la futura demanda prevista a les comarques de Les Garrigues, Pla d'Urgell i Segrià.

- Tancament de l'anell de 110 kV Montroig – Tàrrrega – Mollerussa.
- Reconfiguració de la xarxa 110 kV de les comarques de l'Alt Urgell, Solsonès i Bages per resoldre l'actual configuració en antena. - Entrada en servei de la nova transformació 220/40 kV a la subestació Vic per reforçar la xarxa troncal d'Estabanell Energia.
- Repotenciació dels circuits de 110 kV amb nivells de càrrega significativament elevats.
- Nova interconnexió de 66 kV amb França,

L'entrada en servei de la nova interconnexió de 66 kV Cerdanya – França i la nova línia 110 kV Adrall – Cerdanya (prevista per a l'any 2019) permetrà millorar la garantia de subministrament de la comarca de la Cerdanya.

- Nous circuits 220 kV La Secuita – Vendrell, Vendrell – Castellet i La Secuita – Castellet, amb entrada en servei prevista per a l'any 2018.

La nova transformació 400/220 kV 1x600 MVA a La Secuita, millora significativament la garantia de subministrament de la zona de Tarragona, ja que en estar situada sobre el centre de càrregues de la zona contribueix a mantenir un nivell de tensió en els diversos escenaris d'exploació de la generació local i d'indisponibilitat de la xarxa de transport.

Així mateix, el circuit 220 kV Puigpelat – Constantí fa entrada/sortida en el nus La Secuita 220 kV. La distància considerable entre aquest nus i l'Àrea Metropolitana de Barcelona limita la reserva que la transformació 400/220 kV de La Secuita pot proporcionar a les transformacions 400/220 kV de Viladecans, Begues i Rubí, fonamentals per a l'alimentació de l'Àrea Metropolitana de Barcelona.

Adicionalment, les anàlisi realitzades mostren que en situació de demanda punta de l'any 2020, la subestació Vendrell 220 kV presentarà un règim de subtensions sever en situació d'indisponibilitat del circuit 220 kV Vendrell – Bellissens, de 58 km, ja que la tensió vindrà fixada per la transformació 400/220 kV de la subestació Begues mitjançant el circuit 220 kV Vendrell – Subirats – Begues, de 60 km.

Amb l'objectiu d'apropar la transformació 400/220 kV de La Secuita a l'Àrea Metropolitana de Barcelona per augmentar la reserva de les transformacions de Viladecans, Begues i Rubí i millorar l'alimentació de la subestació Vendrell 220 kV, s'ha previst l'entrada en servei l'any 2018 dels circuits 220 kV La Secuita – Vendrell, Vendrell – Castellet i La Secuita – Castellet. L'estesa d'aquests nous circuits pot aprofitar la traça de l'actual línia 220 kV Vendrell - Bellissens amb l'objectiu de reduir el seu impacte mediambiental.

- Recolzament a la nova xarxa de distribució de 132 kV a les comarques del Segrià.

La nova xarxa de distribució de 132 kV està plantejada com una antena des de la subestació Mangraners. Aquesta configuració té associat un baix nivell de garantia de subministrament. Per aquest motiu s'ha previst el recolzament d'aquesta xarxa de distribució des de la subestació Espluga, mitjançant una transformació 220/132 kV.

Els reptes de les nuclears

De continuar en funcionament, cadascuna de les tres centrals nuclears catalanes generen residus radioactius que cal emmagatzemar (in situ o en el centre d'emmagatzematge de El Cabril), mentre no s'esculli la tecnologia per el seu tractament i es trobi operatiu el centre d'emmagatzematge definitiu pels residus d'alta activitat. Per tant, cal tenir en compte el volum de residus produït i les possibilitats del seu emmagatzematge. La quantitat anual mitjana de residus d'alta activitat que generen el conjunt de les centrals nuclears catalanes és de 59 tones d'urani a-1, mentre que el volum de residus de mitja i baixa activitat generat es de 170 m3/any.

2.2.3.2. Gas

El consum de gas natural és completament dependent del funcionament de les xarxes de transport i distribució de gas natural. El subministrament de gas natural a Catalunya procedeix de dos punts d'interconnexió amb la resta de la xarxa d'Enagás (un a Saragossa i l'altre a Castelló) i de la planta de regasificació de Barcelona.

Catalunya no disposa, actualment, d'emmagatzematges de gas natural exceptuant els tancs de la regasificadora del Port de Barcelona, que constitueix, per tant, al mateix temps el focus principal per al subministrament i emmagatzematge de gas natural en el territori.

Actualment disposa de vuit tancs que la doten d'una capacitat d'emmagatzematge de 840.000 m³ de GNL i té capacitat d'atracada per a bucs de fins a 250.000 m³.

Tanmateix, una concentració tan gran de capacitat en una única instal·lació comporta un risc alt. Encara que la probabilitat d'una fallida important a la planta que la deixi inoperativa és petita, les conseqüències són molt greus, ja que Catalunya està pobrament connectada amb els territoris veïns mitjançant canalitzacions de transport de gas a alta pressió.

El consum primari de gas natural de Catalunya —aproximadament 5,96 bcm el 2009— equival a 16,3 milions de m³ per dia. És a dir, que els 840.000 m³ de GNL dels tancs de la regasificadora (aprox. 504 Mm³) podrien abastir a Catalunya durant uns vint-i-set dies en cas d'estar completament plens. En cas de fallida en aquestes instal·lacions, o de falta de subministrament a través de metaners, Catalunya dependria totalment del subministrament de gas natural canalitzat procedent de les interconnexions amb les comunitats d'Aragó i València.

La construcció del projecte MidCat (gasoducte que enllaçarà la península ibèrica amb Europa a través de França), que no ha pogut ser aprovat a l'Open Season 2015, continua essent encara un dels objectius prioritaris d'Enagás per augmentar la seguretat de subministrament de la Península i de l'Eix Mediterrani Occidental. Aquest projecte comportaria un augment important de la capacitat de subministrament de Catalunya de gas natural canalitzat; al mateix temps que s'obre la possibilitat de l'intercanvi de gas amb França i la resta d'Europa, possibilitant una major diversificació de les fonts de subministrament de gas de Catalunya.

2.2.4. Residus

En referència a la producció i gestió de residus a Catalunya s'han consultat el Programa General de prevenció i gestió de residus i recursos de Catalunya 2020 (PROGEMIC), el Pla Territorial Sectorial d'Infraestructures de Gestió de Residus Municipals de Catalunya, el Pla d'Acció per a la gestió de residus municipals a Catalunya 2005-2012, el Programa de gestió de residus de la Construcció a Catalunya (PROGROC) el Pla de Prevenció de Residus de Barcelona 2012-2020 i les bases de dades de municipis de l'Agència de Residus de Catalunya.

En base a aquesta informació s'han elaborat tres plànols per avaluar la situació actual i les previsions de futur pel que fa a la producció i gestió de residus. Els plànols VR01, VR02 i VR03 analitzen i grafien la producció, recollida i gestió de residus per municipi.

En el plànol VR01 es grafia la producció de residus urbans per habitant en els àmbits municipals.

Destaca la franja costanera i les zones pirinenques com a àmbits amb major producció de residus per habitant i dia. Això ve donat principalment per l'elevada població estacional que tenen aquests territoris, amb una gran importància del sector turístic. Cal tenir en compte que el valor de producció de residus per

habitant i dia es calcula a partir de la producció anual de residus dividida per la població resident i per tant els residus generats derivats del turisme repercuteixen en un increment d'aquest valor.

Cal destacar la reducció de generació de residus per habitant a l'àrea metropolitana de Barcelona que disminueix de rangs mitjos a rangs baixos, també en alguns municipis costaners de Tarragona i en diverses comarques del Pallars Jussà. En general s'observa una reducció de la producció de residus respecte les dades del PROGEMIC de 2005.

Les dades presentades en el balanç del PROGEMIC mostren com l'evolució de la generació de residus ha disminuït des de 2006, arribant a un valor similar equivalent a 2004. Aquesta davallada produeix que l'objectiu de millorar la prevenció en origen i aconseguir un rati de generació de residus de 1,48 kg/hab/dia, s'hagi acomplert, inclús un any abans d'allò previst al propi programa. Respecte l'any 2010, això suposa una disminució en un 2,94% tot i que la població ha incrementat un 0,36%.

En el plànol VR02 es mostra el percentatge de recollida selectiva que es porta a terme. Al respecte s'observa una heterogeneïtat en tot el territori, que no té correlació amb el nombre d'habitants dels municipis. S'interpreta que les polítiques municipals i comarcals en relació a la sensibilització ambiental i la bona gestió de residus són decisives per al bon funcionament de la recollida selectiva.

Un fet notable a destacar es la generalització de la millora de la recollida de residus a tota Catalunya i l'assoliment de la recollida de més d'un 90% en diversos municipis del Maresme, Osona, el Vallès Occidental, el Tarragonès, el Pla d'Urgell, Girona i d'altres que es distribueixen per el territori.

En el plànol VR03 els gestors de residus actuals i els previstos pel Pla Territorial Sectorial d'Infraestructures de Gestió de Residus Municipals de Catalunya (PTSIRM) per l'horitzó 2012. Les àrees més poblades tenen més punts de gestió dels diferents tipus de residus. Això és degut a que el planejament sectorial té com a objectiu que els diferents àmbits territorials siguin autosuficients en el tractament dels residus generats. D'altra banda val a dir que les polítiques, seguint les directives europees, van encaminades a valoritzar els residus i a disminuir el recurs dels dipòsits controlats.

El balanç del PROGEMIC 2005-2012 inclòs en el nou PROGEMIC 2020 fa esment a la millora en la recollida selectiva i en l'acompliment d'un 50% de la inversió econòmica que el pla preveia en noves infraestructures per a la gestió dels residus.

Tot i això el balanç conclou que és necessària una profunda revisió de la planificació territorial d'infraestructures, de forma que es tinguin en compte les noves necessitats de tractament, i s'aconsegueixi optimitzar al màxim la utilització de les infraestructures existents.

En aquests moments el marc legal de referència en matèria d'infraestructures de tractament de residus es el PTSIRM (octubre 2016), que analitza la situació actual i les necessitats d'infraestructures de tractament en funció de les instal·lacions disponibles i dels dèficits o de les infraestructures que caldrà construir el PTSIRM les realitza a partir de les dades disponibles sobre l'evolució previsible de la producció de residus municipals a Catalunya, tenint en compte les accions per a la seva prevenció i gestió. En funció de les necessitats, es valora fins a quin punt, i en quina proporció, poden ser ateses per les instal·lacions existents o disponibles, atesa la capacitat de producció de cada una d'elles. La diferència entre les necessitats estimades i les instal·lacions disponibles proporciona la determinació dels dèficits, i per tant, de les infraestructures que caldrà construir, ja sigui per la via de l'ampliació de les existents o de la construcció de noves.

Els anàlisis i previsions es fan de forma territorialitzada, d'acord amb els principis de proximitat i de suficiència, i distingint quines necessitats han de ser cobertes per serveis i instal·lacions qualificades de servei públic i quines altres han de ser resoltes per la iniciativa privada. Així mateix, es defineixen quins són els estàndards que porten a fixar les prioritats i la territorialització de les infraestructures.

A aquests efectes la distribució del PTSIRM s'ha dividit en 7 grans zones, que alhora es divideixen en un total de 29 subzones. Així doncs, es preveuen dos nivells de divisió territorial:

- Un primer nivell supracomarcal, que haurà de ser el màxim autosuficient en la gestió de totes fraccions separades dels residus municipals, incloent els rebuigs de sortida dels diferents tractaments, pel qual es consideren set zones, corresponents aproximadament amb els àmbits territorials corresponents als dels Plans Territorials Parcial.
- Un segon nivell, comarcal o agrupacions de comarques, que com a mínim serà autosuficient en la gestió de les fraccions RESTA. La gestió de les altres fraccions dels residus municipals, podrà realitzar-se fora d'aquest àmbit però sempre que es pugui en comarques pertanyents a la mateixa zona supracomarcal.

En aquest sentit i d'acord amb aquestes delimitacions, les necessitats que pugui establir el Pla Territorial Sectorial d'Habitatge en relació a la generació i el tractament dels residus hauran de contemplar les determinacions establertes pel PROGREMIC i el PROGROC, contemplant les possibles noves necessitats generades que quedin fora de l'abast d'aquest plans i les seves implicacions sobre el medi.

En l'àmbit municipal, donat que la gestió de residus és una competència pròpia del municipi, els municipis han desenvolupat eines locals per a la gestió i prevenció de residus.

- Per donar coherència a la gestió dels residus municipals de la ciutat, d'acord amb la jerarquia de gestió de residus
- Per complir obligacions legals (DL1/2009)
- Per disposar d'un marc de referència a les actuacions de prevenció que ja es portaven a terme a la ciutat

Com per exemple el Pla Metropolità de Gestió de Residus Municipals 2009-2016 (PMGRM) i en el Pla de Prevenció de Residus de Barcelona 2012-2020, el Pla Local de Prevenció de residus municipals de Vic, etc

2.2.5. Canvi Climàtic

En relació al canvi climàtic s'han tingut en compte el Tercer Informe sobre el canvi climàtic a Catalunya, impulsat pel Govern i l'Institut d'Estudis Catalans, i l'ESCACC, l'Estratègia Catalana d'adaptació al Canvi Climàtic, amb Horitzó 2013-2020, redactada per la Oficina del Canvi Climàtic i el Departament de Territori i Sostenibilitat de la Generalitat de Catalunya. I també l'Estratègia Catalana per a la Renovació Energètica d'Edificis. Finalment s'ha consultat l'avantprojecte de la Llei de Canvi Climàtic (en tràmit parlamentari des de gener de 2016).

Durant el darrer decenni, a Catalunya la planificació territorial i urbanística han tingut com a instrument ben innovador l'avaluació ambiental estratègica, la qual ha tingut en compte, per primera vegada i amb força, els aspectes ambientals i de sostenibilitat en els processos de redacció que es corresponen amb aquesta planificació.

A escala urbana, tot i que en els darrers anys s'han introduït aspectes en relació amb els fluxos d'energia i de matèria (més vinculats a l'edificació i l'habitatge), recentment s'han introduït altres aspectes a escala ambiental i de sostenibilitat, els quals van des de les estratègies urbanes, els models i els dissenys (urbans i d'edificis) fins a les concrecions materials que s'hi corresponen.

En el capítol 20 del tercer informe es posen les bases per tal que es tinguin com a referència el territori i els espais urbans com a receptors dels efectes del canvi climàtic de manera integrada. L'expressió dels problemes de qualitat ambiental té l'aproximació més bàsica en la configuració del territori i, per tant, la planificació i l'avaluació ambiental tenen una gran responsabilitat a l'hora d'abordar-ne preventivament la minimització i de definir més adequadament l'ordenació del territori.

En relació amb el que s'exposa i com a resultat de les conclusions derivades dels estudis duts a terme en el tercer Informe, es fan les recomanacions i propostes següents:

- cal determinar els valors estratègics, estructurals i funcionals de les diferents peces que configuren els espais oberts. Si ho aconseguim fer, ens permetrà definir més bé les activitats que són compatibles,
- els diferents plans territorials parcials i sectorials inclouen alguna referència específica al canvi climàtic, però de manera molt bàsica i inicial. Cal valorar l'esforç dut a terme per tal d'introduir-lo en els plans, però també cal fixar objectius i determinacions que estiguin més d'acord amb la realitat i amb el coneixement actuals
- la planificació i el disseny urbà han de tenir en compte d'una manera especial, la repercussió en els actius més ecològics i de confort per als ciutadans, els espais verds, els parcs urbans i periurbans, els corredors verds i les zones d'agricultura urbana, els quals estan integrats en un sistema d'espai verd urbà. Les ciutats que es basen en aquesta configuració tendiran a ser més resilients
- cal detallar una llista de mesures específiques per tal de compensar l'impacte que pugui tenir el nou planejament en l'increment de les emissions de gasos amb efecte d'hivernacle. Això esdevé de l'aplicació del marc de la Directiva 2010/31/UE, del 19 de maig, relativa a l'eficiència energètica d'edificis, que determina que l'any 2021 tots els edificis de nova construcció hauran de tenir un consum gairebé nul d'energia i unes emissions de CO2 baixes.
- l'energia involucrada en la construcció d'un edifici és molt rellevant (segons el Segon informe sobre el canvi climàtic a Catalunya, en un edifici d'habitatges convencional amb una vida útil estimada de cinquanta anys, les emissions de CO2 equivalent generades per a produir-lo poden significar entre el 30 i el 40 % del total) i, per tant, és necessari dur a terme millores en l'eficiència, tant en edificis de nova construcció com en rehabilitacions.
- per sectors, el domèstic continua sent el tercer sector més consumidor d'energia i ha experimentat un creixement de l'1,6 % durant el període 2005-2009. Les causes d'aquest increment són les noves exigències de confort, un nombre més gran de metres quadrats per capita, els nous equips de la llar i l'augment dels nivells de refrigeració.

Amb tot, a Catalunya, com a la resta del món, també s'ha produït un augment de la temperatura mitjana anual, avaluat en 0,22°C per dècada per al període 1950-2013; una reducció de les precipitacions a l'estiu del 5,4% per dècada; un increment contrastat de la temperatura del mar de 0,3°C per dècada en el període 1974-2013. A més a més, l'estratègia d'adaptació als impactes del canvi climàtic aprovada per la Comissió Europea el 2013, identifica tota la conca mediterrània com una de les zones més vulnerables d'Europa al canvi climàtic.

Catalunya ja fa temps que treballa per reduir les seves emissions. De fet, des de l'any 2005 va iniciar un camí de reducció de les seves emissions que l'han situat actualment dins el marc de compliment dels compromisos de Kyoto.

La futura Llei catalana del canvi climàtic (LC3) vol ser la resposta sòlida per afrontar el repte de l'escalfament global. Amb àmplies competències i, per tant, amb una gran capacitat per incidir tant en el nivell d'emissions de GEH, com en les mesures d'adaptació als impactes. Aquesta Llei és una norma substancialment ambiental que es marca com a objectiu que la reducció d'emissions de GEH per a l'any 2020 sigui del 25% respecte l'any base 2005. Així mateix, i pel que fa a les emissions de GEH que no formen part del règim de comerç de drets d'emissió, anomenades emissions difuses, l'objectiu de reducció és del 15% respecte l'any base 2005.

Tanmateix, no es pot desconèixer que pel caràcter complex i transversal del canvi climàtic, aquesta Llei incideix també en d'altres àmbits sectorials entre els quals s'inclou l'habitatge i la mobilitat. Així mateix, el desenvolupament de les polítiques sectorials en cadascun d'aquests àmbits tenen el seu impacte sobre la intensificació o mitigació del canvi climàtic.

Amb aquesta Llei es persegueixen, bàsicament, cinc finalitats.

- aconseguir que Catalunya redueixi tant les emissions de gasos amb efecte d'hivernacle com la vulnerabilitat als impactes del canvi climàtic.
- reforçar les diverses estratègies i plans que s'han elaborat.
- promoure i garantir la coordinació de tots els instruments de planificació sectorial relacionats amb el canvi climàtic.
- esdevenir un país avançat en la investigació i implementació de noves tecnologies.
- visualitzar el paper de Catalunya en els projectes de cooperació i en la participació als fòrums globals de debat sobre el canvi climàtic.

Constitueixen objectius d'aquesta Llei:

- la regulació dels objectius relatius a les polítiques de mitigació
- la reducció d'emissions de gasos amb efecte d'hivernacle
- la regulació dels objectius d'adaptació
- la introducció de la perspectiva del canvi climàtic en totes les polítiques sectorials de les Administracions Públiques
- la introducció de nous instruments de fiscalitat ambiental o ecològica per tal de fomentar maneres de produir i consumir més netes, amb menys impactes ambientals i menys malbaratadores de recursos naturals escassos

Pel que fa a la integració dels objectius de la Llei en polítiques sectorials, i més concretament en aquells aspectes que ens afecten directament en la redacció del present Pla Territorial Sectorial d'Habitatge de Catalunya es concreten en els següents punts.

Entre les mesures a adoptar en matèria d'aigua, s'inclou la interconnexió de les xarxes d'abastament com a mesura que atorga seguretat, flexibilitat i robustesa al sistema d'abastament

Entre les mesures a adoptar en matèria d'energia, encaminades a reduir la vulnerabilitat i les emissions de GEH del sistema energètic català, s'inclou l'impuls a les polítiques d'estalvi i d'eficiència energètica i la promoció de les energies renovables a Catalunya

Entre les mesures a adoptar en matèria de residus, el foment de la recollida selectiva.

Pel que fa a les polítiques de transports i mobilitat, reduir la vulnerabilitat i les emissions de GEH i la racionalització de la demanda de mobilitat i transport tant de mercaderies com de persones

En l'àmbit de les polítiques d'urbanisme i habitatge, es preveuen mesures d'adaptació de la normativa urbanística i energètica per tal que la promoció de les noves àrees residencials siguin àrees el màxim d'autosuficients energèticament; s'inclou també el foment de l'ús d'energia provinent de fonts renovables en el sector de l'edificació; l'impuls a les polítiques actives que fomentin la rehabilitació energètica del parc d'habitatges existents; l'impuls i promoció de fonts d'energia renovable per a calefacció i refrigeració i la construcció amb criteris bioclimàtics

Per últim la Llei defineix el paper de les administracions en el seu desenvolupament, estableix una fiscalitat climàtica i la creació d'impostos ambientals (paga qui contamina) i estableix terminis per al compliment dels objectius establerts.

Cal mencionar que la Llei 2/2004, del 4 de juny, de millora de barris, àrees urbanes i viles, que requereixen una atenció especial i que va ser la primera política de regeneració urbana amb un marcat caràcter integral a Catalunya, ha significat, recentment, la posada en marxa d'un conjunt d'intervencions amb una

incidència directa pel que fa a les emissions i la mitigació del canvi climàtic. La implementació de la Llei de barris ha tingut un impacte positiu en els balanços de CO₂ i d'altres gasos amb efecte d'hivernacle i en la mitigació del canvi climàtic a Catalunya, especialment per la creació de nous espais verds que absorbeixen CO₂ a les ciutats i en milloren les condicions microclimàtiques. També per les millores urbanes en matèria de mobilitat que permeten una utilització menys freqüent del vehicle privat a favor dels vianants, les bicicletes i el transport públic i han suosat una millora en els balanços de CO₂ i d'altres gasos amb efecte d'hivernacle.

2.3. Determinació dels objectius, criteris i obligacions de protecció ambiental, aplicables en l'àmbit del pla, establerts en la normativa internacional, comunitària, estatal, autonòmica o local, o en els instruments de planejament territorial, els plans directores urbanístics o altres plans o programes aplicables.

2.3.1. Objectius Establerts Per La Normativa Ambiental

2.3.1.1. Marc general

2.3.1.1.1. Àmbit Europeu

- Directiva 2001/42/CE, relativa als efectes de determinats plans i programes en el medi ambient

La directiva té per objectiu aconseguir un elevat nivell de protecció del medi ambient i contribuir a la integració d'aspectes ambientals en la preparació i adopció de plans i programes amb la finalitat de promoure un desenvolupament sostenible, garantint la realització, de conformitat amb les disposicions de la present Directiva, d'una avaluació mediambiental de determinats plans i programes que puguin tenir efectes significatius al medi ambient.

- Directiva 2011/92/UE, relativa a l'avaluació de les repercussions de determinats projectes públics i privats sobre el medi ambient

Aquesta directiva s'aplica a l'avaluació de les repercussions sobre el medi ambient dels projectes públics i privats que puguin tenir repercussions importants sobre el medi ambient.

2.3.1.1.2. Àmbit de l'estat espanyol

- Llei 2/2011, de 4 de març, d'Economia Sostenible

Aquesta Llei té per objecte introduir en l'ordenament jurídic les reformes estructurals necessàries per crear condicions que afavoreixin un desenvolupament econòmic sostenible. S'entén per economia sostenible un patró de creixement que concilli el desenvolupament econòmic, social i ambiental en una economia productiva i competitiva, que afavoreixi l'ocupació de qualitat, la igualtat d'oportunitats i la cohesió social, i que garanteixi el respecte ambiental i l'ús racional dels recursos naturals, de manera que permeti satisfer les necessitats de les generacions presents sense comprometre les possibilitats de les generacions futures per atendre les seves pròpies necessitats.

El títol III de la llei aborda el tema de la sostenibilitat mediambiental, que desenvolupa a través d'una sèrie d'objectius relacionats amb el model energètic, la reducció d'emissions, el transport i mobilitat sostenibles, i la rehabilitació urbana i l'habitatge.

- Llei 42/2007, de 13 de desembre, del Patrimoni Natural i de la Biodiversitat

Aquesta Llei estableix el règim jurídic bàsic de la conservació, ús sostenible, millora i restauració del patrimoni natural i de la biodiversitat, com a part del deure de conservar i del dret a gaudir d'un medi ambient adequat per al desenvolupament de la persona, establert en l'article 45.2 de la Constitució.

Entre els principis que inspiren aquesta Llei es troben els següents:

- El manteniment dels processos ecològics essencials i dels sistemes vitals bàsics, recolzant els serveis dels ecosistemes per al benestar humà.
- La utilització ordenada dels recursos per garantir l'aprofitament sostenible del patrimoni natural, en particular, de les espècies i dels ecosistemes, la seva conservació, restauració i millora i evitar la pèrdua neta de biodiversitat.
- La conservació i preservació de la varietat, singularitat i bellesa dels ecosistemes naturals, de la diversitat geològica i del paisatge.
- La prevalença de la protecció ambiental sobre l'ordenació territorial i urbanística i els supòsits bàsics d'aquesta prevalença.
- La precaució en les intervencions que puguin afectar espais naturals o espècies silvestres.
- La prevenció dels problemes emergents a conseqüència del canvi climàtic, la mitigació i adaptació al mateix, així com la lluita contra els seus efectes adversos.
- La contribució dels processos de millora en la sostenibilitat del desenvolupament associats a espais naturals o seminaturals.

Aquesta és modificada per Llei 33/2015, de 21 de setembre, per la qual es modifica la Llei 42/2007, de 13 de desembre, del Patrimoni Natural i de la Biodiversitat.

- Llei 21/2013, de 9 de desembre, d'avaluació ambiental

Aquesta Llei estableix les bases que han de regir l'avaluació ambiental dels plans, programes i projectes que puguin tenir efectes significatius sobre el medi ambient, garantint en tot el territori de l'Estat un elevat nivell de protecció ambiental, per tal de promoure un desenvolupament sostenible, mitjançant:

- La integració dels aspectes mediambientals en l'elaboració i en l'adopció, aprovació o autorització dels plans, programes i projectes;
- l'anàlisi i la selecció de les alternatives que resultin ambientalment viables;
- l'establiment de les mesures que permetin prevenir, corregir i, si escau, compensar els efectes adversos sobre el medi ambient;
- l'establiment de les mesures de vigilància, seguiment i sanció necessàries per complir amb les finalitats d'aquesta Llei.

Així mateix, aquesta Llei estableix els principis que han d'informar el procediment d'avaluació ambiental dels plans, programes i projectes que puguin tenir efectes significatius sobre el medi ambient, així com el règim de cooperació entre l'Administració General de l'Estat i les comunitats autònomes a través de la Conferència Sectorial de Medi Ambient.

2.3.1.1.3. Àmbit Autonòmic

- Llei 12/2006 del 27 de juliol, de mesures en matèria de medi ambient

L'objectiu de rellevància pel Pla Territorial Sectorial d'Habitatge de Catalunya establert en aquesta Llei és la incorporació a la legislació catalana de les figures de protecció recollides en la Directiva 92/423/CEE, relativa a conservació dels hàbitats naturals i de la fauna i la flora salvatges, i en la Directiva 79/409/CEE, relativa a la conservació dels ocells salvatges. Això ho aconsegueix mitjançant la modificació de la Llei

12/1985, que té com a objectiu protegir, conservar, gestionar i, si s'escau, restaurar i millorar la diversitat genètica, la riquesa i la productivitat dels espais naturals de Catalunya, els quals han de ser compatibles amb el desenvolupament i la utilització dels recursos naturals i ambientals, en el marc de la protecció del medi i de l'ordenació racional i equilibrada del territori. L'article 18. Òrgan ambiental d'aquesta Llei queda modificat per la Llei 5/2017, del 28 de març, de mesures fiscals, administratives, financeres i del sector públic i de creació i regulació dels impostos sobre grans establiments comercials, sobre estades en establiments turístics, sobre elements radiotòxic, sobre begudes ensucrades envasades i sobre emissions de diòxid de carboni.

- Decret 143/2003 de 10 de juny, de modificació del Decret 136/1999, de 18 de maig, pel qual s'aprova el Reglament general de desplegament de la Llei 3/1998, de 27 de febrer, de la intervenció integral de l'administració ambiental, i se n'adapten els annexos

L'objectiu d'aquest Decret és establir el sistema d'intervenció administrativa de les activitats susceptibles d'afectar el medi ambient, la seguretat i la salut de les persones, en l'àmbit territorial de Catalunya.

- Llei 20/2009, del 4 de desembre, de prevenció i control ambiental de les activitats

Aquesta Llei té per objecte establir el sistema d'intervenció administrativa de les activitats amb incidència ambiental, en el qual es prenen en consideració les afeccions sobre el medi ambient i les persones. Aquest sistema d'intervenció administrativa integra l'avaluació d'impacte ambiental de les activitats. Els annexos I (activitats sotmeses al règim d'avaluació d'impacte ambiental i d'autorització ambiental), II (activitats sotmeses al règim de llicència ambiental) i III (activitats sotmeses al règim de comunicació), d'aquesta Llei són modificats per la Llei 5/2017, del 28 de març, de mesures fiscals, administratives, financeres i del sector públic i de creació i regulació dels impostos sobre grans establiments comercials, sobre estades en establiments turístics, sobre elements radiotòxic, sobre begudes ensucrades envasades i sobre emissions de diòxid de carboni.

2.3.1.2. Urbanisme i territori

2.3.1.2.1. Àmbit europeu

- EUROPA 2020. Una estratègia per a un creixement intel·ligent, sostenible i integrador

Europa 2020 proposa tres prioritats que es reforcen mútuament:

- Creixement intel·ligent: desenvolupament d'una economia basada en el coneixement i la innovació.
- Creixement sostenible: promoció d'una economia que faci un ús més eficaç dels recursos, que sigui més verd i competitiva.
- Creixement integrador: foment d'una economia amb alt nivell d'ocupació que tingui cohesió social i territorial.
- Infraestructura verda: millora del capital natural d'Europa

La infraestructura verda és una eina de planificació espacial i desenvolupament territorial que aporta beneficis ecològics, econòmics i socials mitjançant solucions naturals. Es proposa com una xarxa d'espais interconnectats (fonamentalment espais de la Xarxa Natura 2000) que li dona un caràcter transfronterer paneuropeu, que també ha d'estar present en els entorns rurals i urbans. Amb ella, es pretén augmentar la nostra sostenibilitat a llarg termini i la nostra resiliència enfront de les pressions ambientals. A més, s'erigeix com una de les majors apostes de la UE com a eina per combatre els impactes del canvi climàtic.

S'emmarca dins de l'Estratègia de la UE sobre la biodiversitat fins a 2020: la nostra assegurança de vida i capital natural, encaminada a protegir, conservar i millorar la varietat d'ecosistemes, espècies i gens (capital natural) amb l'objectiu d'apropar-se a una economia ecològica capaç d'utilitzar eficientment els recursos.

2.3.1.2.2. Àmbit de l'estat espanyol

- Llei 45/2007, de 13 de desembre, per al desenvolupament sostenible del medi rural

Aquesta Llei té per objecte regular i establir mesures per afavorir el desenvolupament sostenible del medi rural en tant que suposen condicions bàsiques que garanteixen la igualtat de tots els ciutadans en l'exercici de determinats drets constitucionals i en tant que tenen el caràcter de bases de l'ordenació general de l'activitat econòmica en aquest mitjà.

Estableix els criteris i instruments de col·laboració de l'Administració General de l'Estat amb la resta de les administracions públiques en les matèries relacionades amb el desenvolupament sostenible del medi rural, per tal d'assolir una acció pública coordinada i complementària en aquest àmbit que millori la cohesió econòmica i social entre els diversos territoris, així com la protecció i l'ús sostenible dels ecosistemes i recursos naturals.

- Reial Decret Legislatiu 7/2015, de 30 d'octubre, pel qual s'aprova el text refós de la Llei de Sòl i Rehabilitació Urbana

Aquesta llei regula, per a tot el territori estatal, les condicions bàsiques que garanteixen:

- a. La igualtat en l'exercici dels drets i en el compliment dels deures constitucionals, relacionats amb el sòl.
- b. Un desenvolupament sostenible, competitiu i eficient del medi urbà, mitjançant l'impuls i el foment de les actuacions que condueixen a la rehabilitació dels edificis i a la regeneració i renovació dels teixits urbans existents, quan siguin necessàries per a assegurar als ciutadans una adequada qualitat de vida i l'efectivitat del seu dret a gaudir d'un habitatge digne i adequat.

Així mateix, estableix aquesta llei les bases econòmiques i mediambientals del règim jurídic del sòl, la seva valoració i la responsabilitat patrimonial de les Administracions Públiques en la matèria.

2.3.1.2.3. Àmbit Autonòmic

- Decret Legislatiu 1/2010, de 3 d'agost, pel qual s'aprova el text refós de la Llei d'urbanisme

L'objecte d'aquesta llei és la regulació de l'urbanisme en el territori de Catalunya, el qual comprèn l'ordenació, la transformació, la conservació i el control de l'ús del sòl, del subsòl i del vol, l'ur urbanització i l'ur edificació, i la regulació de l'ús, de la conservació i de la rehabilitació de les obres, els edificis i les instal·lacions. La llei 5/2017, del 28 de març, de mesures fiscals, administratives, financeres i del sector públic i de creació i regulació dels impostos sobre grans establiments comercials, sobre estades en establiments turístics, sobre elements radiotòxic, sobre begudes ensucrades envasades i sobre emissions de diòxid de carboni, modifica els articles 9 (directrius per al planejament urbanístic), 48 a 50 (procediment per a l'aprovació de projectes d'actuacions específiques d'interès públic en sòl no urbanitzable, procediment per a l'aprovació de determinats projectes de noves activitats i construccions en sòl no urbanitzable, i reconstrucció o rehabilitació de determinades construccions en sòl no urbanitzable) i 89 (terminis per a la tramitació dels plans urbanístics derivats i dels projectes d'urbanització), i afegeix el 118 bis (infraestructures comunes a diversos polígons d'actuació urbanística) i la disposició transitòria 19 (procediments d'atorgament de llicències urbanístiques per a la reconstrucció o rehabilitació de determinades construccions en sòl no urbanitzable).

- Decret 305/2006 de 18 de juliol, pel qual s'aprova el Reglament de la Llei d'urbanisme

Amb la finalitat de desenvolupar l'esmentada llei, aquest decret té per objecte aprovar el Reglament de la Llei d'urbanisme, el qual s'estructura amb una sistemàtica molt similar a la de la pròpia llei. Aquest reglament, a fi d'evitar una reiteració innecessària de disposicions amb el mateix contingut, desenvolupa aquells preceptes de la llei que ho requereixen, tenint en compte que en molts casos aquest desenvolupament

resulta innecessari atès el grau de detall amb que la llei d'urbanisme regula determinades matèries.

Entre d'altres aspectes, regula els usos dels diferents sòls, les edificacions en sòl no urbanitzable, el contingut dels diferents plans urbanístics, la documentació ambiental associada, els estudis de mobilitat generada pel planejament i el procés de participació en l'avaluació ambiental estratègica.

La llei 5/2017, del 28 de març, de mesures fiscals, administratives, financeres i del sector públic i de creació i regulació dels impostos sobre grans establiments comercials, sobre estades en establiments turístics, sobre elements radiotòxic, sobre begudes ensucrades envasades i sobre emissions de diòxid de carboni, deroga l'article 6 i les disposicions transitòries primera, segona i tercera del Reglament de la llei d'urbanisme, aprovat per aquest decret, i relacionats amb el risc d'inundació.

A més, el decret 64/2014, de 13 de maig, pel qual s'aprova el Reglament sobre protecció de la legalitat urbanística, modifica les actuacions específiques d'interès públic en sòl no urbanitzable; les construccions i instal·lacions pròpies d'una activitat agrícola, ramadera o forestal; les activitats d'explotació de recursos naturals i construccions i instal·lacions vinculades; i la intervenció en l'edificació i l'ús del sòl i del subsòl, entre d'altres de tipus no ambiental.

2.3.1.3. Aigua

2.3.1.3.1. Àmbit europeu

- Directiva 60/2000/CE, per la que s'estableix un marc comunitari d'actuació en l'àmbit de la política d'aigües

Es redacta amb els següents objectius principals:

- Prevenir el deteriorament addicional i protegir i millorar l'estat dels ecosistemes aquàtics i dels ecosistemes terrestres i zones humides directament dependents dels ecosistemes aquàtics.
- Promoure un ús sostenible de l'aigua basat en la protecció a llarg termini dels recursos hídrics disponibles.
- Protegir i millorar el medi aquàtic, entre d'altres formes.
- Reduir de forma significativa la contaminació de les aigües subterrànies i evitar noves contaminacions.
- Contribuir a pal·liar els efectes de les inundacions i les sequeres.
- Protegir les aigües territorials i marines.
- Directiva 98/83/CE, relativa a la qualitat de les aigües destinades al consum humà

Té per objecte protegir la salut de les persones dels efectes adversos derivats de qualsevol tipus de contaminació de les aigües destinades al consum humà garantint-ne la salubritat i neteja.

2.3.1.3.2. Àmbit De L'estat Espanyol

- Llei 10/2001, de 5 de juliol, del Plan Hidrológico Nacional

Aquesta llei és modificada per la llei 11/2005, de 22 de juny, per la qual es modifica la llei 10/2001, de 5 de juliol, del Pla Hidrològic Nacional.

Els objectius generals del pla són els següents:

- a. Assolir el bon estat del domini públic hidràulic, i en particular de les masses d'aigua.
- b. Gestionar l'oferta de l'aigua i satisfer les demandes d'aigua presents i futures a través d'un aprofitament racional, sostenible, equilibrat i equitatiu de l'aigua, que permeti alhora garantir

la suficiència i qualitat del recurs per a cada ús i la protecció a llarg termini dels recursos hídrics disponibles.

- c. Aconseguir l'equilibri i harmonització del desenvolupament regional i sectorial, en nom d'aconseguir la vertebració del territori nacional.
- d. Optimitzar la gestió dels recursos hídrics, amb especial atenció als territoris amb escassetat, protegint la seva qualitat i economitzant els seus usos, en harmonia amb el medi ambient i els altres recursos naturals.

Per a la consecució d'aquests objectius la present Llei regula:

- a. Les mesures necessàries per a la coordinació dels diferents Plans Hidrològics de conca.
- b. La solució per a les alternatives que es proposen en els Plans Hidrològics de conca.
- c. La previsió i les condicions de les transferències de recursos hidràulics entre àmbits territorials de diferents Plans Hidrològics de conca.
- d. Les modificacions que es prevegin en la planificació de l'ús del recurs i que afectin aprofitaments existents per a l'abastament de poblacions i regadius.
 - Reial Decret 1664/1998, de 24 de juliol, pel qual s'aproven els plans hidrològics de conca

El Pla Hidrològic de l'Ebre és un d'ells. El seu objectiu general és aconseguir la millor satisfacció de les demandes d'aigua i equilibrar i harmonitzar el desenvolupament regional i sectorial, incrementant les disponibilitats del recurs, protegint la seva qualitat, economitzant la seva ocupació i racionalitzant els seus usos en harmonia amb el medi ambient i altres recursos naturals. Els objectius concrets d'aquest decret són:

- a. Garantir la uniformitat en els conceptes tècnic-jurídics establerts al Reglamento de la Administración Pública del Agua y de la Planificación Hidrológica, aprovat pel Real Decreto 927/1988, de 29 de julio, que algun pla no reproduceix amb la necessària fidelitat textual, per evitar qualsevol dubte d'interpretació.
- b. Homogeneïtzar el tractament dels cabals ecològics a fi de garantir la salvaguarda del medi ambient en l'explotació dels recursos hídrics.
- c. Assegurar que els acords presos sobre l'establiment de reserves de recursos es revisaran amb els propis plans per evitar el manteniment d'aquelles que esdevinguin innecessàries pel transcurs del temps.
- d. Salvaguardar els criteris tècnics, econòmics, mediambientals i de congruència amb altres planificacions que han de presidir la decisió, per part de l'Administració General de l'Estat, sobre les infraestructures a promoure, seleccionant i prioritzant, conforme a tals criteris, les que han de ser construïdes d'entre l'ampli catàleg que els plans preveuen.

A més, es defineixen els l'àmbit territorial i els horitzons temporals.

- Reial Decret 1/2016, de 8 de gener, pel qual s'aprova la revisió dels plans hidrològics de les dotze demarcacions hidrogràfiques intercomunitàries, segon cicle (2016-2021)

A l'annex XII d'aquest Reial Decret, queden redactades les Disposicions normatives del Pla Hidrològic de la part espanyola de la Demarcació Hidrogràfica de l'Ebre. Per aconseguir una adequada protecció de les aigües, s'hauran d'aconseguir els objectius mediambientals marcats per a cadascuna de les masses d'aigua tipificades dins d'aquest període. De manera general, són els següents (art.35 del Reglament de la Planificació Hidrològica):

- a. Per a les aigües superficials:
 - Prevenir el deteriorament de l'estat de les masses d'aigua superficials.

- Protegir, millorar i regenerar totes les masses d'aigua superficial amb l'objecte d'aconseguir un bon estat de les mateixes.
- Reduir progressivament la contaminació procedent de substàncies prioritàries i eliminar o suprimir gradualment els abocaments, les emissions i les pèrdues de substàncies perilloses prioritàries.

b. Per a les aigües subterrànies:

- Evitar o limitar l'entrada de contaminants a les aigües subterrànies i evitar el deteriorament de l'estat de totes les masses d'aigua subterrània.
- Protegir, millorar i regenerar les masses d'aigua subterrània i garantir l'equilibri entre l'extracció i la recàrrega a fi d'aconseguir el bon estat de les aigües subterrànies.
- Invertir les tendències significatives i sostingudes en l'augment de la concentració de qualsevol contaminant derivada de l'activitat humana amb la finalitat de reduir progressivament la contaminació de les aigües subterrànies.

c. Per a les zones protegides: complir les exigències de les normes de protecció que resultin aplicables en una zona i assolir els objectius ambientals particulars que en elles es determinin.

Els objectius corresponents a la legislació específica de les zones protegides no han de ser objecte de pròrrogues o objectius menys rigorosos.

d. Per a les masses d'aigua artificials i masses d'aigua molt modificades: protegir i millorar les masses d'aigua artificials i molt modificades per aconseguir un bon potencial ecològic i un bon estat químic de les aigües superficials.

Reial Decret 1008/2015, de 6 de novembre, pel qual s'aprova el Pla de gestió del districte de conca fluvial de Catalunya, segon cicle (2016-2021)

El Reial Decret 1008/2015 estableix que l'àmbit territorial d'aplicació del Pla coincideix amb el del Districte de conca fluvial de Catalunya, delimitat pel Decret 31/2009, de 24 de febrer. Amb ell, queden derogats els apartats 2 i 4 de l'article 1 del Reial decret 1664/1998, de 24 de juliol, pel qual s'aproven els plans hidrològics de conca.

El primer Pla va ser objecte d'una comissió d'estudi de la planificació hidrològica creada pel Parlament de Catalunya. Les consideracions d'aquesta Comissió van derivar en l'elaboració d'un segon i definitiu pla que va ser lliurat posteriorment al Ministeri de Política Territorial i Obres Públiques per a la seva aprovació, que va tenir lloc quatre anys després, l'any 1998, quan els plans de la resta de conques de l'Estat van estar disponibles.

L'objectiu principal del Pla és assegurar que hi hagi aigua disponible, en prou quantitat i en qualitat adequada, per als diferents sectors i àrees demandants, sempre que aquesta demanda vagi d'acord amb l'ordenació del territori i en harmonia amb el medi ambient i la resta de recursos naturals.

Amb aquests objectius, es van redactar les bases tècniques, conca a conca, que permetrien elaborar el Pla. Bàsicament es tracta d'un recull d'informació, conceptes de recursos i demandes, que són el substrat d'una planificació global de les conques Internes.

La consecució dels objectius amb criteri econòmic comporta l'optimització dels recursos de tota índole (hidràulics, financers, administratius, jurídics, etc.) que es disposin al servei del Pla. Això és la racionalització dels recursos utilitzats, sense renunciar a cap objectiu viable i desitjat per la societat.

2.3.1.3.2.4. Pla Nacional de qualitat de les aigües (2007-2015)

Té com a objectius específics els següents:

- Complir les exigències de la Directiva 91/271/CEE i de la seva transposició.
- Contribuir a complir en l'any 2015 els objectius ambientals de la Directiva Marc de l'aigua
- La decidida aposta pels Objectius del Programa AGUA per aconseguir un desenvolupament socioeconòmic equilibrat i ambientalment sostenible

En l'actualitat és necessari realitzar una actualització del Pla.

- Reial Decret Legislatiu 1/2001, de 20 de juliol, pel que s'aprova el text refós de la Llei d'Aigües

Els objectius del RDL 1/2001 són:

- Regulació del domini públic hidràulic, de l'ús de l'aigua i de l'exercici de les competències atribuïdes a l'Estat en les matèries relacionades amb l'esmentat domini en el marc de les competències delimitades a l'article 149 de la Constitució.
- Les aigües continentals superficials, així com les subterrànies renovables, integrades totes elles al cicle hidrològic, constitueixen un recurs unitari, subordinat a l'interès general, que forma part del domini públic estatal com domini públic hidràulic.
- Planificació hidrològica a la que haurà de sotmetre's tota actuació sobre el domini públic hidràulic, que correspon a l'Estat.

2.3.1.3.3. Àmbit Autonòmic

- Decret Legislatiu 3/2003, de 4 de novembre, pel qual s'aprova el text refós de la legislació en matèria d'aigües de Catalunya

Aquesta Llei té per objecte ordenar les competències de la Generalitat i les dels ens locals en matèria d'aigües i obres hidràuliques, regular, en l'àmbit d'aquestes competències, l'organització i el funcionament de l'Administració hidràulica a Catalunya, mitjançant una actuació descentralitzadora, coordinadora i integradora que ha de comprendre la preservació, la protecció i la millora del medi, i establir un nou règim de planificació i economicofinancer del cicle hidrològic. Resten excloses de l'àmbit d'aplicació d'aquesta Llei, llevat del règim fiscal establert pel títol VI, les aigües minerals i termals, que es regulen per llur legislació específica.

El Decret Legislatiu 3/2003, de 4 de novembre, pel qual s'aprova el text refós de la legislació en matèria d'aigües de Catalunya queda modificada per la Llei 5/2017, del 28 de març, de mesures fiscals, administratives, financeres i del sector públic i de creació i regulació dels impostos sobre grans establiments comercials, sobre estades en establiments turístics, sobre elements radiotòxics, sobre begudes ensucrades envasades i sobre emissions de diòxid de carboni. Aquesta Llei s'ubica en el marc de les polítiques de millora de la gestió i del foment de l'ús racional de l'aigua, la sostenibilitat i la recuperació dels costos dels serveis, i modifica la normativa legal del cànon de l'aigua.

Programa de mesures del Pla de Gestió del Districte de Conca Fluvial de Catalunya (segon cicle de planificació 2016 – 2021).

El Programa de mesures del districte de conca hidrogràfica i fluvial de Catalunya és l'instrument de planificació hidrològica que ha de preveure les mesures bàsiques o complementàries necessàries per tal d'assolir els objectius ambientals en les masses d'aigua que formen part de l'esmentat districte de conca.

a. Millora ambiental

En relació a la millora de l'estat de les masses d'aigua, es fa una previsió per a l'assoliment del bon estat en els diferents escenaris de planificació: 2016-2021 (actual Pla), i 2022-2027 (per a la propera revisió del Pla de gestió del tercer cicle de planificació). Es preveu que assoliran el bon estat 36 masses d'aigua més que actualment (34 masses superficials i 2 subterrànies), una millora percentual del 9%.

b. Millora de la disponibilitat de recurs.

Al sistema de la Muga, s'estima la necessitat actual d'una aportació complementària d'uns 0,25 m³/s, que es podrà resoldre previsiblement amb recursos interns. A futur, aquesta necessitat podria créixer fins a uns 0,75 a 1,0 m³/s. Al sistema Ter-Llobregat, la magnitud de l'aportació complementària requerida (avui de 2 m³/s i de fins a 6 m³/s en el futur) fa que calgui traslladar la seva definició i finançament al futur Pla Hidrològic Nacional.

c. Millora de la prevenció i protecció davant inundacions.

Al Programa de mesures del Pla de gestió s'inclou el Pla de Gestió del Risc d'Inundació (PGRI) com una mesura del Pla. A més a més el Pla de gestió incorpora els criteris sobre estudis, actuacions i obres a tenir en compte per a prevenir i evitar els danys derivats d'inundacions, avingudes i altres fenòmens hidràulics.

2.3.1.4. Energia

2.3.1.4.1. Àmbit europeu

- Energia neta per a tots els europeus: desbloquejar el potencial de Creixement d'Europa (2017-2030)

L'objectiu principal és reduir les emissions de CO₂ en almenys un 40% d'aquí al 2030 i, al mateix temps, modernitzar l'economia de la UE i crear creixement i ocupació per a tots els ciutadans europeus. La manera de fer-ho és donant prioritat a l'eficiència energètica, convertint a Europa en líder mundial d'energies renovables i oferint un tracte just als consumidors.

- Directiva 2009/28/CE, relativa al foment de l'ús d'energia procedent de fonts renovables i per la qual es modifiquen i es deroguen les Directives 2001/77/CE i 2003/30/CE

El control del consum d'energia a Europa i la major utilització de l'energia procedent de fonts renovables, juntament amb l'estalvi energètic i una major eficiència energètica, constitueixen una part important del paquet de mesures necessàries per reduir les emissions de gasos d'efecte hivernacle i per complir el Protocol de Kyoto de la Convenció Marc de les Nacions Unides sobre el Canvi Climàtic, i altres compromisos comunitaris i internacionals, amb vista a la reducció de les emissions de gasos amb efecte hivernacle més enllà del 2012.

L'augment de les millores tecnològiques, els incentius per a l'ús i l'expansió del transport públic, l'ús de tecnologies d'eficiència energètica i l'ús d'energia procedent de fonts renovables en el transport constitueixen algunes de les eines més eficaces de què disposa la Comunitat per reduir el seu dependència de les importacions de petroli en el sector del transport, àmbit en el qual el problema de la seguretat de l'abastament d'energia és especialment agut, i influir en el mercat dels combustibles per al transport.

2.3.1.4.2. Àmbit de l'estat espanyol

- Pla de Desenvolupament de la Xarxa de Transport d'Energia Elèctrica (2015-2020)

La planificació té per objecte primordial garantir la seguretat del subministrament elèctric, introduint al seu torn criteris mediambientals i d'eficiència econòmica. El document recull aquelles infraestructures necessàries per a garantir la seguretat de subministrament en l'horitzó de planificació 2015-2020.

Els factors tinguts en compte en la planificació han estat:

El compliment dels requisits de seguretat i fiabilitat de la xarxa elèctrica i en conseqüència, la garantia de subministrament.

La minimització de l'impacte mediambiental global. La planificació de la xarxa de transport d'electricitat ha estat sotmesa a un procés d'avaluació ambiental estratègica. Els objectius ambientals s'integren amb els de la planificació des del seu inici, mitjançant la participació del Ministeri d'Agricultura, Alimentació i Medi Ambient.

L'augment de la capacitat de connexió internacional, com a manera d'augmentar la integració d'Espanya en el mercat únic de l'energia, afavorint menors preus de l'electricitat.

La integració de les energies renovables a la xarxa, per tal d'afavorir el compliment dels objectius en aquesta matèria per al 2020.

L'atenció a les necessitats de demanda derivades de nova activitat industrial.

La planificació de xarxes atenent a una anàlisi d'alternatives possibles i costos, que ha permès jerarquitzar la urgència de les inversions, afegint el criteri econòmic als anteriors.

2.3.1.4.3. Àmbit autonòmic

- Pla de l'energia i canvi climàtic de Catalunya (2012-2020)

El Pla ha estat aprovat pel Govern el 9 de setembre de 2012, es redacta amb l'objectiu de Assolir una economia i una societat de baixa intensitat energètica i baixa emissió de carboni, innovadora, competitiva i sostenible a mitjà i llarg termini.

Els eixos estratègics sobre els quals es fonamenta el pla són els que segueixen:

- Les polítiques d'estalvi i d'eficiència energètica seran clau per assegurar l'assoliment d'un sistema energètic sostenible per a Catalunya.
- Les energies renovables com a opció estratègica de present i de futur per a Catalunya.
- La política energètica catalana ha de contribuir als compromisos de l'Estat Espanyol de reducció de gasos d'efecte hivernacle en el si de la UE.
- La consolidació del sector de l'energia com a oportunitat de creixement econòmic i creació de feina qualificada.
- La millora de la seguretat i la qualitat del subministrament energètic i el desenvolupament de les infraestructures energètiques necessàries per assolir el nou sistema energètic de Catalunya.
- Les polítiques energètiques i ambientals catalanes han de tenir estratègies coherents per assolir un futur sostenible per a Catalunya, integrant el seu desenvolupament social, econòmic i ambiental.
- Accelerar l'impuls a la R+D+I de noves tecnologies en l'àmbit energètic.

- L'actuació decidida de la Generalitat de Catalunya i les altres administracions públiques catalanes envers el nou model energètic com a element exemplaritzant i de dinamització.
- Portar la política energètica al màxim nivell estratègic.
- La implicació de la societat civil en la construcció del nou model energètic del país: formació, informació, participació i inclusió dels sectors socials més desfavorits econòmicament.

En aquest sentit, el Pla pretén complir amb els objectius marcats pels líders de la Unió Europea al març de 2007 en el marc de l'Horitzó 2020. En aquell moment es van comprometre a reduir, per a aquest horitzó temporal, el consum d'energia i les emissions de gasos d'efecte hivernacle en un 20 %, xifra que equival a tancar 400 centrals elèctriques, així com assolir un percentatge del 20% de les energies renovables, especialment l'energia eòlica.

- Pacte Nacional per a la Transició Energètica de Catalunya (2017-2025)

El nou model energètic haurà de permetre:

- l'abandonament de l'energia nuclear,
- la reducció de la dependència dels recursos fòssils,
- l'apoderament de la ciutadania perquè adopti un rol més actiu i participatiu, a través d'una comunicació clara i motivant, i
- l'obertura del mercat energètic a la competència regulada, la creació d'un marc normatiu i impositiu favorable a la transició energètica,

Els objectius definits a llarg termini són els següents:

- Model energètic basat al 100% en les energies renovables desitjablement a l'horitzó 2050.
- Compliment dels objectius del nou Paquet "Clean Energy for All Europeans" de la UE:
 - a. 27% del consum "brut" d'energia final i el 50% del mix elèctric ha de ser renovable
 - b. 30% d'eficiència energètica en relació a les projeccions de futur
 - c. 40% de reducció d'emissions de GEH del sector energètic en relació a 1990

La consecució d'aquests objectius representarà l'augment de la resiliència del país a l'hora d'adaptar-se i respondre als canvis que està experimentant el planeta i el sistema econòmic i energètic global.

- Pla d'Acció per al desplegament d'Infraestructura de Recàrrega per als Vehicles Elèctrics (PIRVEC) (2016-2019)

Aprovada pel Govern de la Generalitat de Catalunya el 14 de juny de 2016, i en conjunció amb la Estratègia d'Impuls del Vehicle Elèctric a Catalunya 2010-2015 (IVECAT), constitueix una de les palanques de la necessària transició cap a una energia neta i intel·ligent. Pretén millorar la qualitat de l'aire a les ciutats pel que fa a òxids de nitrogen, les partícules fines i la contaminació acústica, i reduir les emissions de gasos d'efecte hivernacle.

- Estratègia catalana per a la renovació energètica d'edificis (ECREE) (2014-2020)

Els objectius són:

- Reducció del 14,4% del consum estimat d'energia final del parc edificat residencial i terciari català (equivalent a l'estalvi de 558 kTep).
- Reducció del 22% de les emissions de CO2 del parc edificat residencial i terciari català (equivalent a l'estalvi d'emissions de 2,6 Milions de TnCO2).
- Estalvi d'un 21% de la despesa econòmica del parc edificat residencial i terciari català (equivalent a 800 Milions €).

- Intervenció mitjançant una gestió energètica renovada i/o renovació energètica integral en el 61% del parc edificat residencial i terciari català.
- Mobilització d'una inversió de 1.400 Milions d'Euros de fons públics i privats per a 120 macroprojectes de Renovació Energètica.
- Creació i/o reciclatge de més de 14.000 llocs de treball.

2.3.1.5. Residus

2.3.1.5.1. Àmbit europeu

- Directiva 2008/98/CE, sobre els residus

Estableix mesures destinades a protegir el medi ambient i la salut humana mitjançant la prevenció o la reducció dels impactes adversos de la generació i gestió dels residus, la reducció dels impactes globals de l'ús dels recursos i la millora de l'eficàcia d'aquest ús. D'aquesta manera es persegueix reduir al mínim els efectes negatius de la generació i la gestió dels residus per a la salut humana i el medi ambient, així com reduir l'ús de recursos i afavorir l'aplicació pràctica de la jerarquia de residus.

2.3.1.5.2. Àmbit de l'estat espanyol

- Llei 22/2011, de 28 de juliol, de residus i sòls contaminats

Aquesta llei té per objecte regular la gestió dels residus impulsant mesures que previnguin la seva generació i mitiguin els impactes adversos sobre la salut humana i el medi ambient associats a la seva generació i gestió, millorant l'eficiència en l'ús dels recursos. Té així mateix com a objecte regular el règim jurídic dels sòls contaminats.

Estableix preceptes en la protecció de la salut humana i del medi ambient, principis ja recollits en l'anterior directiva. Com a novetat, es formula una nova jerarquia de residus que explicita l'ordre de prioritats en les actuacions en la política de residus: prevenció (en la generació de residus), preparació per a la reutilització, reciclatge, altres tipus de valorització (inclosa l'energètica) i, finalment, l'eliminació dels residus. D'acord amb els principis d'autosuficiència i proximitat s'han d'adoptar mesures per establir una xarxa integrada d'instal·lacions per a la valorització de residus barrejats.

En aplicació del principi de «qui contamina paga», s'inclou un article relatiu als costos de la gestió dels residus que recauran sobre el productor dels mateixos o sobre el productor del producte que amb l'ús es converteix en residu, en els casos en què així s'estableixi en aplicació de les normes de responsabilitat ampliada del productor del producte.

2.3.1.5.2. Àmbit autonòmic

- Decret Legislatiu 1/2009, de 21 de juliol, pel qual s'aprova el Text refós de la Llei reguladora dels residus

L'objectiu general d'aquesta regulació és millorar la qualitat de vida de la ciutadania de Catalunya, obtenir un alt nivell de protecció del medi ambient i dotar els ens públics competents per raó de la matèria dels mecanismes d'intervenció i control necessaris per garantir que la gestió dels residus es duu a terme sense posar en perill la salut de les persones, reduint l'impacte ambiental i, en particular:

- Prevenint els riscos per a l'aigua, l'aire, el sòl, la flora i la fauna.
- Eliminant les molèsties per sorolls i olors.
- Respectant el paisatge i els espais naturals i, especialment, els espais protegits.
- Impedint l'abandonament, l'abocament i, en general, tota disposició incontrolada dels residus.

- Fomentant, per aquest ordre, la prevenció i la reducció de la producció dels residus i llur perillositat, llur reutilització, el reciclatge i altres formes de valorització material.

Aquesta llei ha estat modificada per les lleis 9/2011, del 29 de desembre, de promoció de l'activitat econòmica; 2/2014, del 27 de gener, de mesures fiscals, administratives, financeres i del sector públic; 3/2015, de l'11 de març, de mesures fiscals, financeres i administratives; i 5/2017, de 28 de març, de mesures fiscals, administratives, financeres i del sector públic i de creació i regulació dels impostos sobre grans establiments comercials, sobre estades en establiments turístics, sobre elements radiotòxics, sobre begudes ensucrades envasades i sobre emissions de diòxid de carboni.

- Decret 89/2010, de 29 de juny, pel qual s'aprova el Programa de gestió de residus de la construcció de Catalunya (PROGROC), es regula la producció i gestió dels residus de la construcció i demolició, i el cànon sobre la deposició controlada dels residus de la construcció

Els objectius d'aquest Decret són l'aprovació del Programa de gestió de residus de la construcció de Catalunya, la regulació del règim de la producció i gestió dels residus de la construcció i demolició i el desenvolupament de la regulació del cànon sobre la deposició controlada dels residus de la construcció que efectua la Llei 8/2008, de 10 de juliol.

- Decret 93/1999 de 6 d'abril, sobre procediments de gestió de residus

El seu objectiu és regular el control de les activitats de producció i gestió de residus i vincular el grau de rigor en el seu control al risc ambiental que poden suposar segons els tipus de residus i cada tipus d'activitat.

Ha estat modificat lleugerament pel Decret 88/2010, de 29 de juny, pel qual s'aprova el Programa de gestió de residus industrials de Catalunya (PROGRIC) i es modifica el Decret 93/1999, de 6 d'abril, sobre procediments de gestió de residus.

- Programa general de prevenció i gestió de residus i recursos de Catalunya 2020 (PRECAT20) (2013-2020)

És l'instrument de què es dota la Generalitat de Catalunya per afrontar els reptes estratègics i objectius en matèria de prevenció i gestió de residus durant el període 2013-2020. Integra els anteriors programes de gestió de residus de Catalunya formulats a partir de l'origen de generació (municipals, industrials i de la construcció) en un nou programa de caràcter general basat en els fluxos materials de residus.

Les polítiques bàsiques del PRECAT20 són:

1. Principis generals

- Principi de protecció de la salut humana i del medi ambient
- Principi de sostenibilitat en el cicle de vida
- Principi de contribució a la lluita contra el canvi climàtic i d'adaptació a aquest
- Principi de contribució a l'estalvi i l'eficiència energètica

2. Principis de base jeràrquica

- Principi de jerarquia de gestió
- Principi de protecció o regeneració del sòl
- Principi de proximitat
- Principi de suficiència
- Principi de simplicitat tecnològica

3. Principis de base econòmica

- Principi de contribució a l'economia circular
- Principi de qui contamina paga
- Principi de responsabilitat ampliada del productor
- Principi de proporcionalitat del cost de la gestió
- Principi de suficiència econòmica

4. Principi de base jurídica i administrativa

- Principi de precaució
- Principi de seguretat
- Principi de responsabilitat compartida
- Principi de subsidiarietat
- Principi de transparència i accés a la informació
- Principi de simplificació administrativa
- Pla Territorial Sectorial d'Infraestructures de Gestió de Residus Municipals de Catalunya (2013-2020)

Aquest model proposa incrementar la prevenció i minimització dels residus municipals i potenciar-ne la reutilització i també la recollida selectiva, a fi d'obtenir-ne material per al reciclatge i altres formes de valoració dels residus.

Així mateix, l'aplicació del nou model de gestió implica racionalitzar la planificació de les instal·lacions de tractament i disposició final, amb l'objectiu de reduir el desplaçament dels residus i reordenar els fluxos de residus existents, determinant l'autosuficiència dels territoris.

Els principis i les determinacions de caràcter general que configuren el PINFRECAT20 són els següents:

- Aplicació de les determinacions del Pla Territorial General de Catalunya, establertes als articles 11.3 de la Llei 23/1983, de 21 de novembre, de política territorial, pel que fa a l'obligació que els plans territorials sectorials s'hagin d'adaptar a les orientacions del Pla Territorial General, justificant-ho expressament.
- Aplicació de les estratègies i objectius següents, previstos a l'article 4 de la Llei 1/1995, de 16 de març, per la qual s'aprova el Pla Territorial General de Catalunya.
- Aplicació de l'ordre de prelación de criteris de gestió dels residus que estableix l'article 6 del TRLRR.
- Planificació de les infraestructures d'acord amb el criteri de proximitat i suficiència de les instal·lacions de valorització de fracció resta i de disposició del rebuig dels residus municipals, per a la gestió dels residus que es generen en una agrupació territorial determinada.
- Limitació del rebuig.

2.3.1.6. Contaminació atmosfèrica

El Pla Territorial Sectorial d'Habitatge té com a objectiu relacionar les polítiques d'habitatge amb les condicions del transport públic per tal de reduir l'impacte associat a la mobilitat. Tenint en compte que les emissions degudes al trànsit són molt importants en el territori català, l'objectiu de reduir la contaminació atmosfèrica tot i indirecte, és rellevant.

2.3.1.6.1. Àmbit europeu

- Directiva 2008/50/CE, relativa a la qualitat de l'aire ambient i a una atmosfera més neta a Europa

Estableix la necessitat de reduir els nivells de contaminació que limitin al mínim els efectes perjudicials per a la salut humana, prestant especial atenció a les poblacions més vulnerables i al medi ambient en el seu conjunt, de millorar el control i l'avaluació de la qualitat de l'aire ambient, inclòs el dipòsit de contaminants, i de proporcionar informació als ciutadans. Introdueix regulacions per a nous contaminants, com les partícules de mida inferior a 2,5 µm, així com nous requisits en quant a l'avaluació i els objectius de qualitat de l'aire, tenint en compte les normes, directrius i els programes corresponents a la Organització Mundial de la Salut. Posa l'accent en la necessitat d'evitar, prevenir o reduir les emissions de contaminants de l'atmosfera nocius, i estableix uns valors límit i uns valors objectiu per als contaminants atmosfèrics.

- Directiva 2004/107/CE, relativa a l'arsènic, el cadmi, el mercuri, el níquel i els hidrocarburs aromàtics policíclics en l'aire ambient

Aquesta directiva, que complementa l'anterior, estableix valors objectiu per a l'arsènic, el cadmi, el níquel i el benzo (a) pirè, en representació dels HAPs (s'exceptua el mercuri), entesos com la concentració en l'aire ambient fixada per evitar, prevenir o reduir els efectes perjudicials d'aquests contaminants en la salut humana i el medi ambient en el seu conjunt, que ha d'aconseguir en la mesura possible durant un determinat període de temps.

2.3.1.6.2. Àmbit de l'estat espanyol

- Reial Decret 102/2011, de 28 de gener, relatiu a la millora de la qualitat de l'aire

Trasllada a l'ordenament jurídic espanyol el contingut de la Directiva 2008/50/CE i la Directiva 2004/107/CE.

- Llei 34/2007, de 15 de novembre, de qualitat de l'aire i protecció de l'atmosfera

Aquesta Llei actualitza la base legal per als desenvolupaments relacionats amb l'avaluació i la gestió de la qualitat de l'aire a Espanya, i té com a fi últim el d'aconseguir uns nivells òptims de qualitat de l'aire per evitar, prevenir o reduir riscos o efectes negatius sobre la salut humana, el medi ambient i altres béns de qualsevol naturalesa. Serveix de marc regulador per a l'elaboració dels plans nacionals, autonòmics i locals per a la millora de la qualitat de l'aire.

2.3.1.6.3. Àmbit autonòmic

- Llei 6/1996 de 18 de juny, de modificació de la Llei 22/1983, de 21 de novembre, de protecció de l'ambient atmosfèric

Aquesta llei modifica la Llei 22/1983, de 21 de novembre, de protecció de l'ambient atmosfèric, la qual té com a objectiu establir i regular els instruments i el procediment que es consideren necessaris per a una actuació efectiva de les Administracions públiques de Catalunya en el camp de la prevenció, la vigilància i la correcció de la contaminació atmosfèrica.

2.3.1.7. Mobilitat

2.3.1.7.1. Àmbit autonòmic

- Llei 9/2003 de 13 de juny, de la mobilitat

La Llei es basa en els principis d'actuació següents:

- Integrar les polítiques de desenvolupament urbà i econòmic i les polítiques de mobilitat de manera que es minimitzin els desplaçaments habituals i es garanteixi plenament l'accessibilitat als centres de treball, a les residències i als punts d'interès cultural, social, sanitari, formatiu o lúdic, amb el mínim impacte ambiental possible i de la manera més segura possible.
- Adequar progressivament el sistema de càrregues i tarifes directes sobre la mobilitat a un esquema que integri les externalitats, que equipari transport públic i privat pel que fa als costos de producció i utilització dels sistemes, i que reguli l'accessibilitat ordenada al nucli urbà i al centre de les ciutats i dissuadeixi de fer un ús poc racional del vehicle privat, especialment a les localitats amb una població de dret superior a vint mil habitants.
- Planificar la mobilitat prenent com a base la prioritat dels sistemes de transport públic i col·lectiu i altres sistemes de transport de baix impacte, com els desplaçaments a peu, amb bicicleta i amb altres mitjans que no consumeixin combustibles fòssils.
- Establir mecanismes de coordinació per a aprofitar al màxim els transports col·lectius, siguin transports públics o transport escolar o d'empresa.
- Promoure i protegir els mitjans de transport més ecològics, entre els quals els de tracció no mecànica, com anar a peu o amb bicicleta, d'una manera especial en el medi urbà, i desincentivar els mitjans de transport menys ecològics.
- Estudiar fórmules d'integració tarifària del transport públic en el conjunt de Catalunya.
- Disminuir la congestió de les zones urbanes per mitjà de mesures incentivadores i de foment de l'ús del transport públic i per mitjà d'actuacions dissuasives de la utilització del vehicle privat als centres de les ciutats.
- Millorar la velocitat comercial del transport públic de viatgers.
- Disciplinar el trànsit i exigir el compliment de les normatives europea, estatal i catalana sobre prevenció de la contaminació atmosfèrica i acústica, especialment als municipis amb una població de dret superior a vint mil habitants.
- Fomentar propostes i actuacions que contribueixin a la millora de la seguretat viària.
- Analitzar les polítiques de planificació i implantació d'infraestructures i serveis de transport amb criteris de sostenibilitat i racionalitzar l'ús de l'espai viari, de manera que cada mitjà de desplaçament i cada sistema de transport disposin d'un àmbit adequat a llurs característiques i als principis d'aquesta Llei.
- Promoure la intermodalitat del transport de mercaderies, dotant les diferents regions i els eixos bàsics de connectivitat de les infraestructures necessàries.
- Promoure la construcció d'aparcaments dissuasius per a automòbils, motocicletes i bicicletes a les estacions de tren i autobús i a les parades principals d'autobús per tal d'afavorir l'intercanvi modal, i als accessos a les ciutats, amb capacitat suficient, en ambdós casos, per a atendre la demanda dels usuaris i amb un preu d'aparcament, si n'hi ha, adequat a llur finalitat.
- Avançar en la definició de polítiques que permetin el desenvolupament harmònic i sostenible del transport de mercaderies, de manera que, sense deixar d'atendre'n la

demanda, se'n minimitzi l'impacte, especialment mitjançant el foment de la intermodalitat amb altres mitjans, com el ferroviari i el marítim.

- Relacionar la planificació de l'ús del sòl amb l'oferta de transport públic.
- Decret 362/2006, de 3 d'octubre, pel qual s'aproven les Directrius Nacionals de Mobilitat
 - Fomentar l'ús del transport públic als diferents àmbits territorials.
 - Integrar la xarxa del transport públic dins el sistema intermodal de transport.
 - Millorar la qualitat, fiabilitat i seguretat del transport públic de superfície.
 - Assegurar l'accessibilitat als centres de treball i estudi, evitant l'exclusió social en la incorporació al món laboral i acadèmic.
 - Fomentar l'accés en transport públic als aeroports de Catalunya.
 - Col·locar el transport ferroviari en situació competitiva en relació amb altres alternatives menys sostenibles.
 - Racionalitzar l'ús del vehicle privat en els desplaçaments urbans i metropolitans.
 - Establir plans de millora de la seguretat viària adreçats a la reducció del nombre d'accidents i de víctimes mortals, per tal d'incorporar-los al Pla de seguretat viària.
 - Promoure l'ús dels desplaçaments per mitjans no mecànics augmentant la seguretat i la comoditat dels vianants i ciclistes.
 - Reduir l'impacte associat a la mobilitat i millorar la qualitat de vida dels ciutadans.
 - Assegurar un nivell mínim de servei a les vies interurbanes de la xarxa viària de Catalunya.
 - Dotar el sistema aeroportuari català de les infraestructures per a la càrrega aèria adaptades als requeriments de producció i consum de Catalunya.
 - Introduir l'accessibilitat en transport públic, a peu i en bicicleta en el procés de planificació dels nous desenvolupaments urbanístics i en els àmbits urbans consolidats.
 - Introduir les necessitats de la distribució urbana de mercaderies en el procés de planificació de nous desenvolupaments urbanístics i en els àmbits urbans consolidats.
 - Desenvolupar els diferents instruments de planificació de la mobilitat, integrant la distribució urbana de mercaderies en la planificació general del transport urbà i en les normatives locals específiques.
- Pla d'infraestructures del transport de Catalunya (PITC) (2006-2026)

L'objectiu del PITC, en línia amb els plans d'infraestructures contemporanis, és desenvolupar un sistema de transport organitzat com a xarxa integrada i multimodal, segur i sostenible, ambientalment responsable, equilibrat socialment i viable econòmicament, obert en la fase de seguiment a la col·laboració i participació institucional i ciutadana. Les directrius establertes per a la redacció del PITC es basen en les Directrius nacionals de mobilitat. Per al final d'aquest període, el ferrocarril ha de poder assolir una quota modal superior al 10%, i el transport públic ha de poder créixer un 120%.

- Pla de transport de viatgers de Catalunya 2020

Pla territorial sectorial que defineix les directrius i les línies d'actuació per als propers anys en relació amb l'oferta dels serveis de transport públic a Catalunya i la gestió del conjunt del sistema. Desplega el Pla d'infraestructures de transport de Catalunya.

Els seus objectius son:

- Que el transport públic sigui una alternativa real per atendre les necessitats de mobilitat, i contribueixi a la lluita contra el canvi climàtic, la millora de la qualitat de l'aire i la seguretat viària.

- Prioritzar la reorganització de l'oferta actual del servei de Rodalies i assumir les competències sobre la infraestructura.
- En l'àmbit del transport públic per carretera, finalitzar el desplegament de la xarxa de busos d'altres prestacions exprés.cat, així com l'execució de noves estacions.
- Implantar la T-Mobilitat com a únic sistema d'informació i gestió de la mobilitat i com la eina que permetrà la integració tarifària de tot Catalunya a partir de finals de 2019.
- S'elaborarà un Pla d'accessibilitat del transport públic perquè al 2020 ja estiguin adaptades a persones amb mobilitat reduïda tant les parades i estacions de busos i trens com el material mòbil.

2.3.1.8. Canvi climàtic

La major part de les mesures adoptades per a la mitigació i adaptació al canvi climàtic s'inclouen en la normativa o les estratègies i plans ja descrits en apartats anteriors. Això és així perquè l'escenari futur pel que fa al canvi en el clima està directament relacionat amb la gestió de les variables contemplades. En aquest apartat es posa el focus d'atenció sobre aquells acords, plans, programes i normativa adoptats expressament per combatre el canvi climàtic.

2.3.8.1.1. Àmbit internacional

- La UE i l'Acord Internacional de Canvi Climàtic 2015

La UE va acordar a l'octubre de 2014 que la seva contribució serà una retallada vinculant, en tota l'economia, dels gasos d'efecte hivernacle (GEH) almenys en un 40% per a 2030, i almenys un 60% per sota dels nivells de 2010 per al 2050. La Comunicació de la Comissió remarca que tant els països desenvolupats com els països en desenvolupament haurien de contribuir a l'objectiu general de limitar l'augment de la temperatura mitjana mundial a 2°C.

L'acord s'estructura en quatre eixos bàsics:

- Mitigació
- Adaptació
- Mesures d'implementació: a través del finançament, la tecnologia i les mecanismes basats en el mercat.
- Transparència i responsabilitat

2.3.1.8.2. Àmbit europeu

- Directiva 2003/87/CE

per la qual s'estableix un regim per al comerç de drets d'emissió de gasos amb efecte d'hivernacle.

La present Directiva pretén contribuir al fet que es compleixin en major mesura els compromisos de la Comunitat Europea i els seus Estats membres, mitjançant un mercat europeu de drets d'emissió de gasos d'efecte hivernacle (règim comunitari) eficaç i amb el menor perjudici possible per al desenvolupament econòmic i la situació de l'ocupació.

- Paquet legislatiu energia i clima.

Conté legislació vinculant que garantirà el compliment dels objectius climàtics i d'energia assumits per la UE per al 2020 (figuren entre els objectius principals de l'estratègia Europa 2020: estratègia per a un creixement intel·ligent, sostenible i integrador).

Els objectius fonamentals del paquet de mesures són tres:

- 20% de reducció de les emissions de gasos d'efecte hivernacle (en relació amb els nivells de 1990)
- 20% d'energies renovables a la UE
- 20% de millora de l'eficiència energètica

Per assolir els seus objectius, la UE actua en diversos àmbits:

- Règim de comerç de drets d'emissió (RCDE)
- Objectius nacionals de reducció de les emissions (habitatge, agricultura, residus i transports - exclosa l'aviació)
- Energies renovables: objectius nacionals
- Innovació i finançament
- eficiència energètica
- Altres efectes positius (incrementar la seguretat energètica de la UE i generar ocupació, impulsar el creixement verd i fer que Europa sigui més competitiva)
- COM 147/4 (2009) Llibre Blanc d'Adaptació al canvi climàtic.

Disponible des de l'1 d'abril de l'any 2009, aquest llibre estableix un marc per a reduir la vulnerabilitat de la UE a l'impacte del canvi climàtic. S'ha elaborat sobre la base de les respostes a una àmplia consulta iniciada el 2007 en el marc del Llibre Verd «Adaptació al canvi climàtic a Europa: Opcions d'actuació per a la UE» i d'altres treballs d'investigació en els quals es van assenyalar les mesures que havien d'adoptar a curt termini. Aquest marc s'ha concebut de manera que pugui evolucionar a mesura que vagin coneixent noves dades. Completarà les mesures adoptades pels Estats membres i servirà de suport a la tasca internacional d'adaptació al canvi climàtic.

2.3.1.8.3. Àmbit de l'estat espanyol

- Reial Decret 1494/2011, de 24 d'octubre, pel qual es regula el Fons de Carboni per a una Economia Sostenible. Llei 42/2007, de 13 de desembre, del Patrimoni Natural i de la Biodiversitat

Aquest Reial decret té per objecte regular l'activitat i organització del Fons que preveu l'article 91 de la Llei 2/2011, de 4 de març, d'Economia Sostenible.

El Fons de Carboni per a una Economia Sostenible, de caràcter públic i adscrit a la Secretaria d'Estat de Canvi Climàtic, té per objecte generar activitat econòmica baixa en carboni i contribuir al compliment dels objectius de reducció d'emissions de gasos d'efecte hivernacle assumits per Espanya mitjançant l'adquisició de crèdits de carboni, promovent actuacions d'àmbit nacional.

- Pla Nacional d'Adaptació al Canvi Climàtic

El Pla va ser adoptat pel Consell de Ministres l'any 2006. L'objectiu últim del PNACC és aconseguir la integració de mesures d'adaptació al canvi climàtic basades en el millor coneixement disponible en totes les polítiques sectorials i de gestió dels recursos naturals que siguin vulnerables al canvi climàtic, per contribuir al desenvolupament sostenible al llarg del segle XXI.

- Estratègia Espanyola de Canvi Climàtic i Energia Neta horitzó 2007- 2012 -2020

L'Estratègia Espanyola de Canvi Climàtic i Energia Neta persegueix el compliment dels compromisos d'Espanya en matèria de canvi climàtic i l'impuls de les energies netes, al mateix temps que s'aconsegueix la millora del benestar social, el creixement econòmic i la protecció del medi ambient. Els objectius operatius són:

- Assegurar la reducció de les emissions de GEH a Espanya, donant especial importància a les mesures relacionades amb el sector energètic. Segons l'inventari nacional, seguint la classificació IPCC, l'any 2005, el total de les emissions relacionades amb el processat de l'energia van ser el 78,87% de les emissions nacionals.
- Contribuir al desenvolupament sostenible i al compliment dels nostres compromisos de canvi climàtic enfortint l'ús dels mecanismes de flexibilitat basats en projectes.
- Impulsar mesures addicionals de reducció en els sectors difusos.
- Aplicar el Pla Nacional d'Adaptació al Canvi Climàtic (PNACC) promovent la integració de les mesures i estratègies d'adaptació en les polítiques sectorials.
- Augmentar la conscienciació i sensibilització pública pel que fa a energia neta i canvi climàtic.
- Fomentar la investigació, el desenvolupament i la innovació en matèria de canvi climàtic i energia neta.
- Garantir la seguretat de l'abastament d'energia fomentant la penetració d'energies més netes, principalment de caràcter renovable, obtenint altres beneficis ambientals (per exemple, en relació a la qualitat de l'aire) i limitant la taxa de creixement de la dependència energètica exterior.
- Impulsar l'ús racional de l'energia i l'estalvi de recursos tant per a les empreses com per als consumidors finals

2.3.1.8.4. Àmbit autonòmic

Projecte de Llei de canvi climàtic, aprovat pel Govern de la Generalitat el 26 de gener del 2016

No serà aplicable fins a l'any 2018.

El text preveu instruments destinats a facilitar el trànsit cap a "una economia de baixa intensitat en carboni" (CO₂), de manera que aquelles empreses que orientin la seva activitat de forma coherent amb els objectius de la llei resultaran beneficiades.

Catalunya es compromet a reduir un 25% les emissions de gasos contaminants d'efecte hivernacle per a l'any 2020 respecte als nivells de 2005. A l'any 2050 la reducció hauria de ser del 80%.

Estratègia Catalana d'Adaptació al Canvi Climàtic (ESCACC)

L'objectiu estratègic de l'ESCACC és tornar-se menys vulnerables als impactes del canvi climàtic. Per aconseguir-ho, s'estableixen dues categories d'objectius:

- **Transversals:** sis objectius transversals definits com a conseqüència de la diagnosi, uns objectius que o bé són de caire normatiu, o bé d'oportunitat per al desenvolupament econòmic, social i ambiental, o bé d'investigació, desenvolupament i innovació.
- **Operatius:** tornar-se menys vulnerables s'aconsegueix a través de dos objectius operatius; generar i transferir tot el coneixement sobre l'adaptació al canvi climàtic, d'una banda, i augmentar la capacitat adaptativa dels sectors i / o sistemes analitzats, d'altra banda.

A més, s'estableixen dues categories de mesures d'adaptació en funció de si donen resposta als sis objectius transversals (mesures genèriques), o bé si són concretes per a cada sector i sistema (mesures específiques)

- Pla de l'energia i canvi climàtic de Catalunya (2012-2020)

Ja descrit en l'apartat d'energia.

2.3.2. Criteris i propostes que planteja el pla territorial sectorial d'habitatge.

El Pla territorial sectorial d'habitatge de Catalunya (PTSHC) es redacta sota el marc jurídic de la Llei 18/2007, de 28 de desembre, del dret a l'habitatge (articles 11, 12, 15, 40, 73, 74, 100, DA 1a, DA 3a).

Aquest PTSHC es formula amb un horitzó temporal de 15 anys i parteix d'unes projeccions demogràfiques per el període 2016-2030 i uns estudis de demanda exclosa del mercat basats en la informació estadística disponible l'any 2015. Així mateix es proposa que al final de cadascun dels quinquennis i d'acord amb la informació estadística disponible, caldrà procedir a l'actualització de les previsions per els quinquennis restants.

El PTSHC treballa a quatre nivells territorials: els àmbits funcionals territorials del Pla territorial general de Catalunya, les comarques, els sistemes urbans definits pel planejament territorial parcial i els municipis.

2.3.2.1. Criteris d'elaboració del PTSHC

- El PTSHC com a document integrat en el planejament territorial parcial. Donat que el desplegament del planejament territorial s'ha complert en tot el territori, el PTSHC incorpora els sistemes urbans i els sistemes d'assentaments (en concret l'estructura nodal dels assentaments urbans i llurs estratègies de desenvolupament; així com els sistemes urbans) definits en els respectius plans territorials parcials.
- El PTSHC com a document dinàmic. El PTSHC contempla mecanismes per la seva actualització que poden ser:
 - **de tipus ordinari**, si es duen a terme determinats supòsits legals i previstos de forma periòdica (per ex. amb la disponibilitat de nova informació estadística o amb l'actualització de l'existent cada un cert interval de temps)
 - **de tipus extraordinari**, si responen a determinades situacions reglades no programades (per ex. a causa de revisió o modificació d'un pla territorial parcial, o amb l'aprovació de nous instruments de política d'habitatge que cal incorporar en el PTSHC i territorialitzar).
- El PTSHC com a document preventiu. Per tal de facilitar el seguiment del PTSHC i també del mercat residencial, el PTSHC proposa un seguit d'indicadors del mercat residencial i uns valors màxims d'aquest. Es proposen tres tipus d'indicadors:
 - Sobre el **mercat en conjunt**: increment real anual del preu de l'habitatge (compravenda i lloguer);
 - Sobre l'**oferta residencial**: l'activitat constructora (nous habitatges construïts cada any per cada 1.000 habitants)
 - Sobre la **demanda residencial**: l'evolució del nombre de llars i llur desviació respecte les projeccions en què es basa el PTSHC.

Finalment el PTSHC proposa la redacció de 4 plans derivats:

- Pla territorial específic d'habitatge de les zones rurals. Es considera convenient treballar per millorar l'encaix de les polítiques d'habitatge en les zones rurals en aspectes com la tipologia de l'habitatge amb protecció oficial, les formes de promoció més adients, o els tipus d'ajuts més adequats. Per aquesta raó es preveu l'elaboració d'un pla específic per aquests territoris.
- Pla territorial específic per al dret a un habitatge de lloguer. Amb l'objectiu de moderar els increments desproporcionats del lloguer, donar transparència al mercat, millorar la rehabilitació d'ha-

bitatges i la seva posada en lloguer, i equilibrar les garanties i drets entre llogaters i propietaris, s'està treballant per part del govern en la creació d'un índex de referència del lloguer. Es preveu que aquest índex i altres mesures relacionades que puguin acordar-se formi part del PTSHC mitjançant un pla específic per al dret d'habitatge de lloguer.

- Pla territorial sectorial específic de lluita con el sensellarisme. Aquest Pla constituirà el marc: (i) per al desplegament en el territori dels diferents instruments de política d'habitatge que tenen com objectiu atendre les necessitats de les persones sensellar; (ii) i per la coordinació territorial amb la resta d'administracions i serveis relacionats (serveis socials, salut, benestar, etc.).
- Pla territorial sectorial específic per al dret a un habitatge digne i adequat entre les persones grans. Es preveu convenient un pla específic donat l'elevat procés d'envelliment que experimentarà la societat catalana en els propers anys, i de les conseqüències físiques, socials i econòmiques que acompanyen aquest envelliment, cal treballar per adequar les condicions dels habitatges a les necessitats residencials específiques de les persones de 65 anys (la inadequació per manca d'ascensor i/o de condicions d'accessibilitat, l'elevat esforç econòmic que han de realitzar les persones grans que no són propietàries per satisfer el lloguer i les dificultats de moltes persones grans per satisfer el cost dels serveis i per dur a terme obres de rehabilitació i adequació necessàries

2.3.2.2. Dades bàsiques que justifiquen les propostes

A Catalunya hi ha 40.000 habitatges de lloguer social, dels quals 14.400 de la Generalitat de Catalunya, 13.800 d'ajuntaments i empreses municipals, 8.700 de la xarxa de mediació, 1.700 procedents d'entitats financeres i 1.600 d'inclusió. Aquestes xifres representen un 2% del total d'habitatges principals, i és percentatge molt per sota de la major part de països europeus (Centre d'Estudis Demogràfics).

El PTSHC es fixa com objectiu per un termini de 15 anys arribar al 5% del total d'habitatges principals. Aquest 5% estarà format per habitatge dotacional, habitatge protegit de lloguer (de titularitat privada o pública), habitatge d'inclusió i habitatge de la xarxa de mediació.

2.3.2.3. Projeccions demogràfiques del nombre de llars

Segons les fonts de l'Agència Catalana de l'Habitatge i de la Secretaria de l'Habitatge:

- Es preveu un creixement positiu del nombre total de llars a Catalunya en el temps de vigència del PTSHC, que augmentarà la intensitat en els darrers quinquennis.
- L'increment del nombre de llars no correspon a l'increment de la població, sinó a una reducció del nombre de membres de la llar degut a: l'envelliment de la població i millora de l'autonomia residencial de la gent gran, a l'expansió de les llars unipersonals i als canvis en l'estructura demogràfica per la caiguda de la fecunditat, entre d'altres raons.

Aquest increment es preveu que tingui lloc sobretot en els sistemes urbans de l'àmbit metropolità que envolten el continu urbà central de Barcelona, en els sistemes urbans litorals continus a l'àrea metropolitana de Barcelona (fins a Tossa Mar cap el NE i fins a l'Ametlla de Mar cap el SE), i els sistemes urbans que s'han desenvolupat al voltant de: Girona, Figueres, Lleida, Mollerussa, Guissona, Vic, Pobla de Segur, Puigcerdà.

2.3.2.4. Demanda exclosa del mercat i les llars necessitades d'ajut públic

- El PTSHC estima que en el període 2015-2030 un 42% de les 880.000 noves llars que es formaran quedaran excloses del mercat per raó dels seus ingressos (369.600 llars).

D'aquestes, es preveu que un 15% de les llars podran atendre les seves necessitats residencials gràcies al suport familiar (55.400 llars). Per tant, s'estima que un 36% de les 880.000 noves llars que es formaran necessitaran algun tipus d'ajut públic per accedir a un habitatge (316.800 llars).

2.3.2.5. Propostes

Objectiu: En un termini de 15 anys l'habitatge de lloguer social ha de ser del 5% del total del parc d'habitatge, això representa un nombre aproximat de 315.000 noves llars.

- Acció 1. Reduir el termini de 20 anys a 15 anys que determina la Llei 18/2007 del dret a l'habitatge per que els municipis inclosos en els àmbits de demanda forta i acreditada tinguin un parc d'habitatges destinats a polítiques socials del 15% respecte del total d'habitatges principals.

Els criteris per delimitar les àrees de demanda residencial forta i acreditada són: la població del municipi, la polaritat i estratègia territorial que atribueix el planejament territorial parcial a cada municipi, i les projeccions de llars previstes en cada sistema urbà amb horitzó l'any 2030.

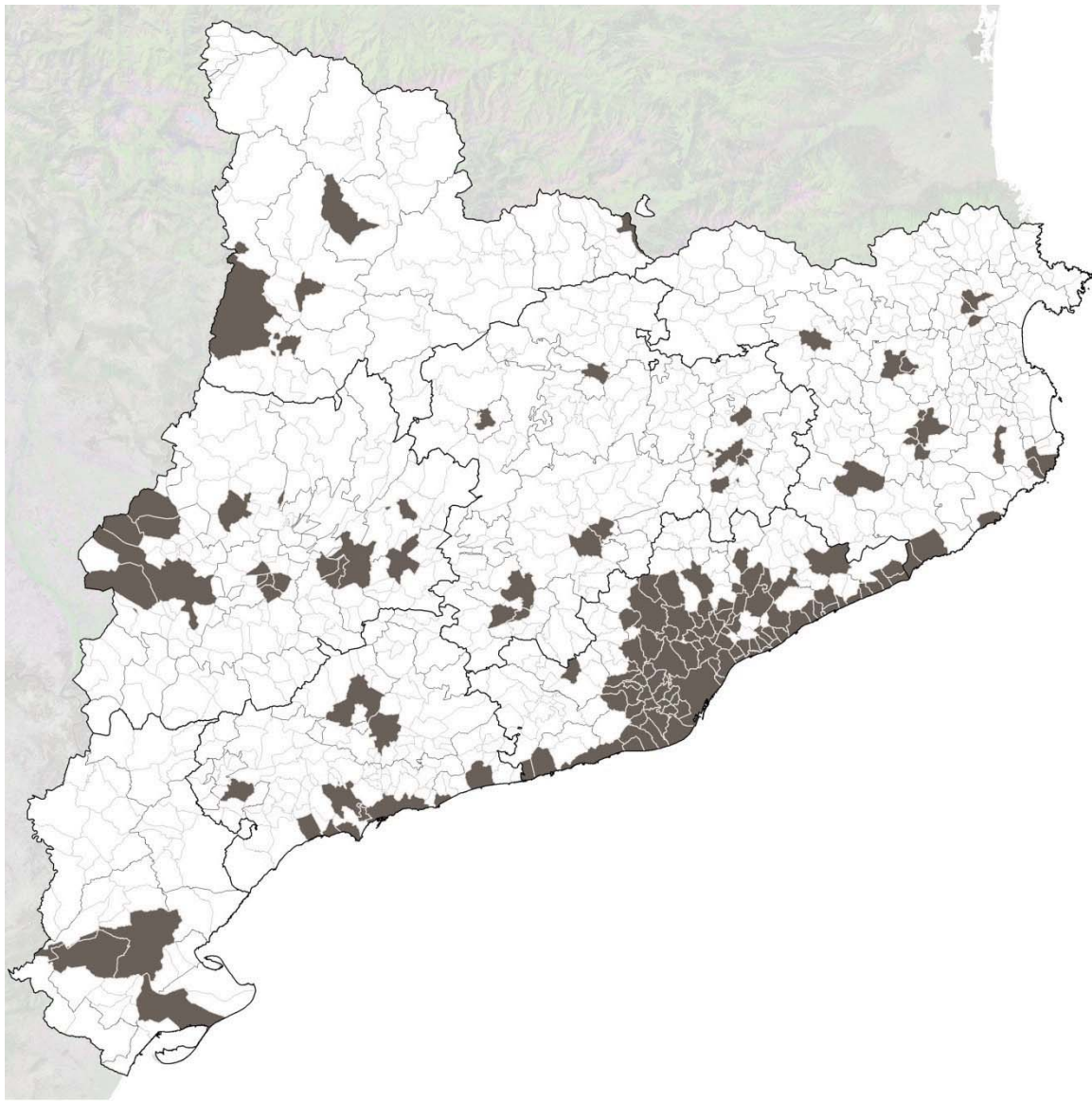
A més el PTSHC preveu mecanismes de revisió de la relació de municipis inclosos en les àrees de demanda residencial forta i acreditada quan les projeccions demogràfiques indiquin creixements en el municipi del 5% i/o el 10% del nombre total de llars del sistema urbà.

Les àrees de demanda residencial forta i acreditada estan formades per un total de 152 municipis en els quals viu el 79% de la població de Catalunya.

Per assolir el mandat de solidaritat urbana (Llei 18/2007 del dret a l'habitatge) el PTSHC estima que caldrà obtenir 234.000 habitatges destinats a polítiques socials en els municipis de demanda residencial forta i acreditada. Aquestes previsions s'hauran d'actualitzar a final de cada quinquenni i arribar al total del 15% del parc d'habitatges principals de les àrees de demanda forta i acreditada, com a màxim, al cap de 15 anys de l'entrada en vigor del PTSHC.

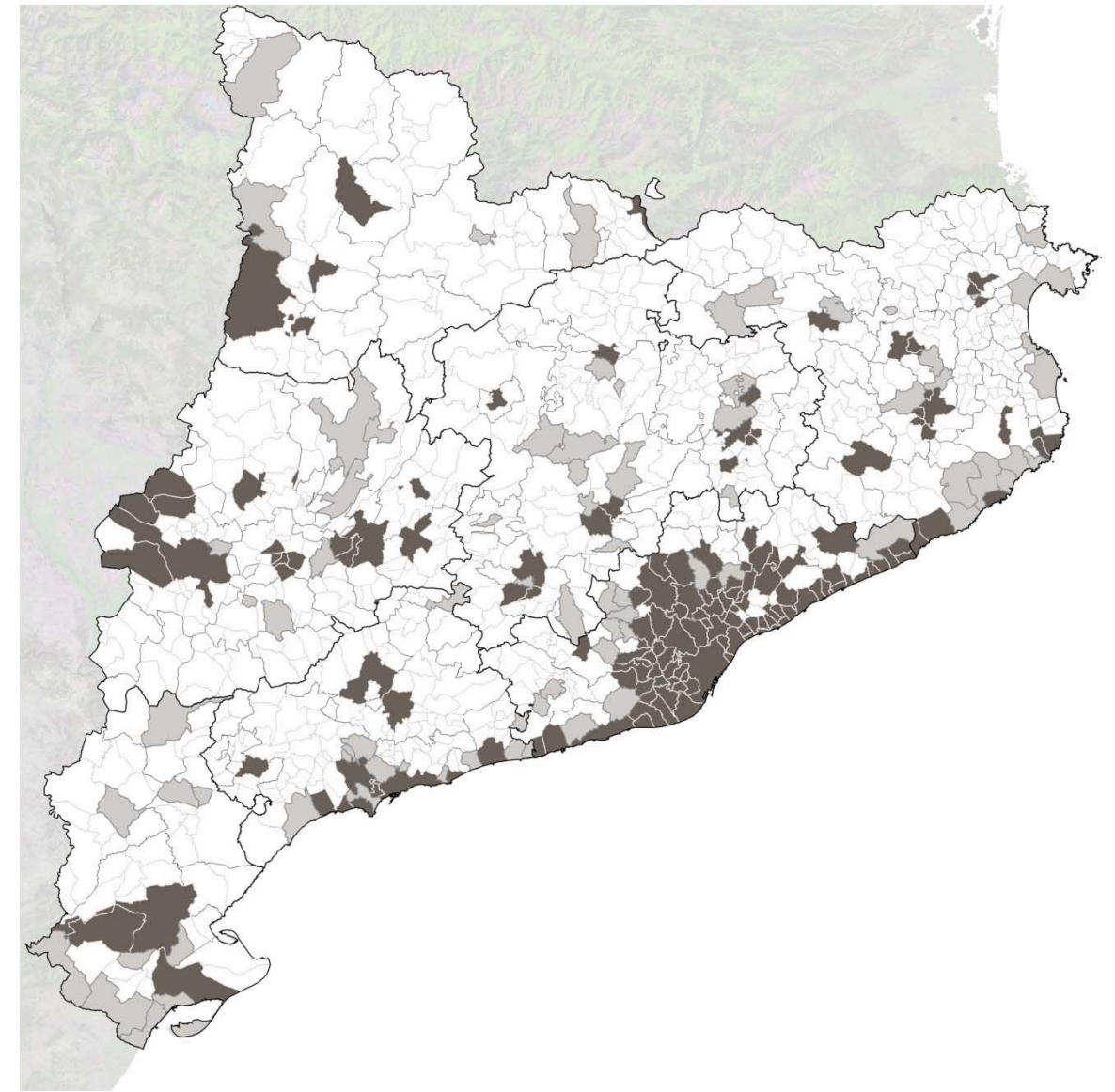
El PTSHC preveu que el 48% (112.500 habitatges) siguin amb protecció oficial de compravenda o tinences intermèdies. I que el 52% restant, és a dir 121.500 habitatges siguin de lloguer social. Amb aquest nombre d'habitatges de lloguer social es podria garantir l'objectiu fixat de que en un termini de 15 anys l'habitatge social sigui el 5% del total del parc d'habitatges principals a Catalunya.

Dels 121.500 habitatges de lloguer social en àrees residencials de demanda forta i acreditada el 40% correspondria a obra nova i el 60% seria parc existent.

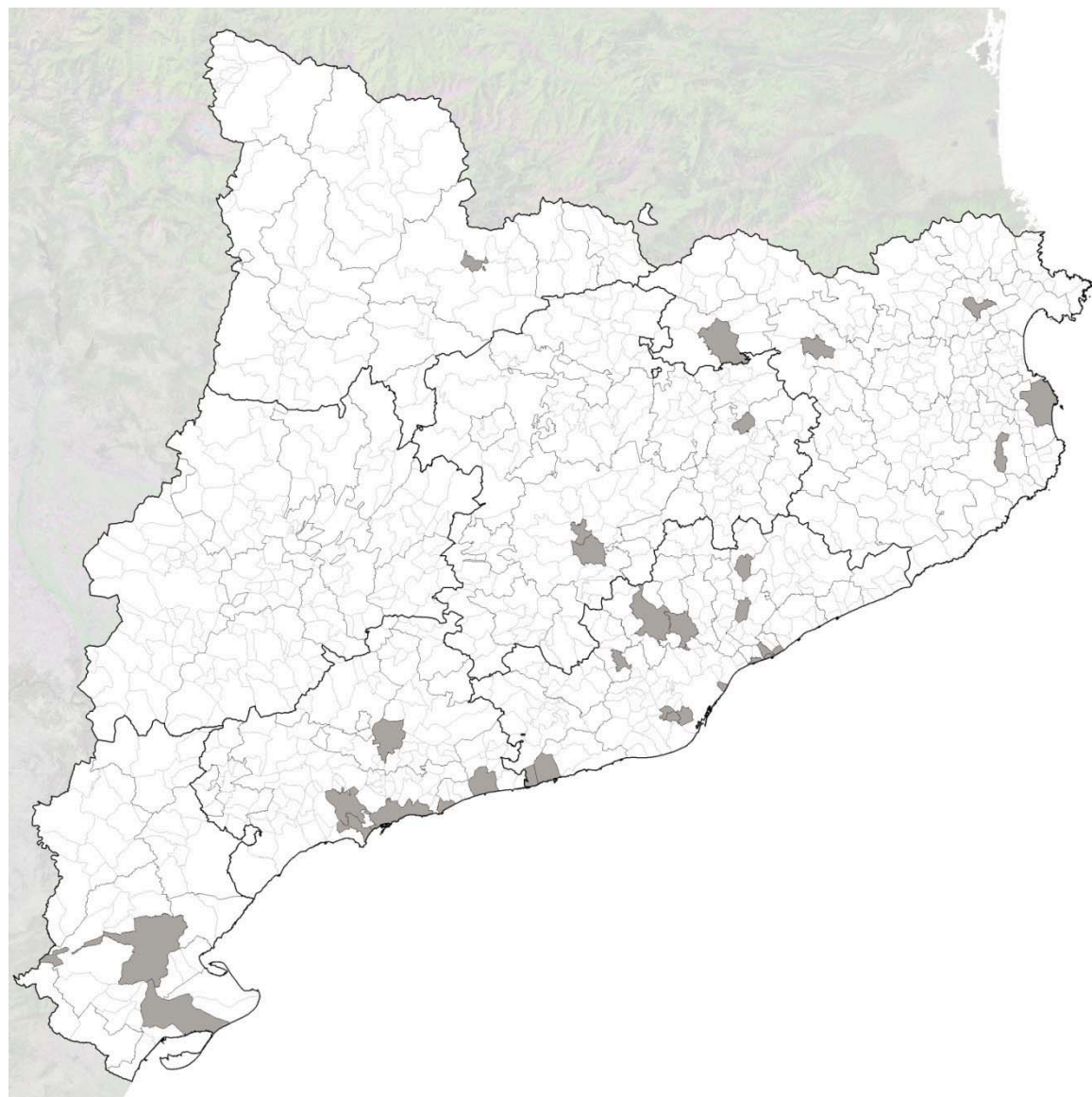
Àrees residencials de demanda forta i acreditada

- Acció 2. Municipis per a l'exercici del dret de tanteig i retracte (Llei 18/2007 del dret a l'habitatge) inclouen un total de 233 municipis, dels quals 152 coincideixen amb els municipis inclosos en les àrees de demanda residencial forta i acreditada. El PTSHC preveu mecanismes de revisió de la relació de municipis inclosos en aquesta classificació

Municipis per a l'exercici del dret de tanteig i retracte

- Acció 3. Zones de rehabilitació prioritària per patologies estructurals. El PTSHC identifica 33 municipis en els que cal promoure la rehabilitació estructural d'edificis residencials amb majors dèficits, en els quals hi viu un 23% de la població de Catalunya. S'identifiquen com a municipis de més de 10.000 habitants que el percentatge d'habitatges principal en edificis que pateixen problemes estructurals és un 20% superior a la mitjana de Catalunya (font: cens d'edificis i habitatges de 2011, inventaris posteriors fets a nivell local i llurs posteriors actualitzacions).

Zones de rehabilitació prioritària per patologies estructurals.

2.4. Definició dels objectius i criteris ambientals adoptats en la redacció del pla, d'acord amb els requeriments ambientals assenyalats en els apartats anteriors i amb els principis i directrius establerts als articles 3 i 9 de la Llei d'urbanisme

Els objectius ambientals que s'han pres en consideració en el Pla Territorial Sectorial d'Habitatge s'estableixen a continuació. Cal esmentar que entre aquests objectius es recullen els establerts com a criteris pel planejament territorial així com, de forma sintètica, els objectius de caràcter ambiental establerts per la legislació europea, espanyola i catalana. Es tracta doncs, d'establir uns objectius generals pels quals s'esmenta la seva procedència i que tot i que a continuació s'agrupen d'acord amb l'aspecte ambiental estudiat, es categoritzen a posteriorment (veure apartat "Jerarquització dels objectius") d'acord amb la seva importància i la capacitat del Pla Territorial Sectorial d'Habitatge d'incidir-hi.

2.4.1. Model territorial

Objectiu 1: Utilització racional del territori i el medi ambient: comporta conjuminar les necessitats de creixement amb la preservació dels recursos naturals i dels valors paisatgístics, arqueològics, històrics i culturals, a fi de garantir la qualitat de vida de les generacions presents i futures; comporta també la configuració de models d'ocupació del sòl que evitin la dispersió en el territori, afavoreixin la cohesió social, considerin la rehabilitació i la renovació en sòl urbà, atenguin la preservació i la millora dels sistemes de vida tradicionals a les àrees rurals i consolidin un model de territori globalment eficient. [Article 3 del text refós de la Llei d'urbanisme](#)

Objectiu 2: Les determinacions i l'execució del planejament urbanístic han d'assolir, en benefici de la seguretat i el benestar de les persones, uns nivells adequats de qualitat de vida, de sostenibilitat ambiental i de preservació enfront dels riscos naturals i tecnològics. Incorporant també en les polítiques i decisions públiques, les mesures d'adaptació al canvi climàtic per tal d'assolir l'objectiu estratègic a mitjà termini d'esdevenir menys vulnerables als impactes, assumint l'horitzó temporal de l'Estratègia 2020. Val a dir que atès que la vulnerabilitat és funció de l'exposició cal ser extremadament curosos en la planificació territorial i urbanística en el sentit que no incrementin el grau d'exposició de la població i n'augmenti la capacitat adaptativa

[Article 9 del text refós de la Llei d'urbanisme](#)

[avantprojecte de la Llei de Territori](#)

Objectiu 3: Les determinacions i l'execució del planejament urbanístic que es derivarà de la implementació de que estableix el PTSHC han d'assolir els principis de la Nova Agenda Urbana⁴ per donar resposta als requeriments i preocupacions socials actuals:

- i. Ciutat habitable i inclusiva
- ii. Ciutat eficient
- iii. Ciutat resilient

[Avantprojecte de la Llei de Territori-](#)

[Nova Agenda Urbana \(NAU\). Conferència Habitat III. ONU](#)

Com a desenvolupament dels anteriors:

Objectiu 3: Moderar el consum de sòl i passar del creixement en extensió a la intervenció en la ciutat coïncidint posant èmfasi en el reciclatge urbà i limitant les noves extensions urbanes, destacant l'exigència que les noves extensions quedin subordinades a la rehabilitació i el reciclatge dels edificis i a les actuacions de reforma urbana, prioritant així aquestes polítiques per davant dels nous sòls de creixement i regulant amb cura les noves implantacions d'edificacions en espais oberts.

[. Criteris de planejament territorial](#)

Objectiu 5: Reforçar l'estructura nodal del territori a través del creixement urbà i evitar la dispersió en el territori dels assentaments urbans prioritant el caràcter compacte i continu dels assentaments urbans existents respecte de la seva implantació dispersa en el territori.

[.Criteris de planejament territorial](#)

Objectiu 6: Afavorir la cohesió social del territori i evitar la segregació espacial de les àrees urbanes, restringint les àrees urbanes especialitzades en usos determinats a les que siguin necessàries per raó d'incompatibilitat amb altres usos, d'eficiència de l'ús, d'optimització de les infraestructures o d'altres raons d'ordenació del territori que les justifiquin.

[. Criteris de planejament territorial](#)

Objectiu 7: Garantir una mobilitat sostenible i fomentar el desenvolupament urbà orientat a la mobilitat sostenible

[. Criteris de planejament territorial](#)

Objectiu 8: Potenciar l'autosuficiència energètica. i fomentar l'ús d'energia provinent de fonts renovables en el sector de l'edificació.

[. Criteris de planejament territorial](#)

[Llei de Territori \(aprovat l'avantprojecte. Actualment en informació pública\)](#)

Les polítiques que es deriven d'assolir aquests objectius tenen conseqüències en el model territorial i per tant en el desenvolupament dels documents que s'han d'elaborar d'acord amb la legislació sobre avaluació ambiental i que s'integren en la documentació dels plans d'ordenació del territori quan se subjecten al procediment d'avaluació ambiental estratègica

Els següent capítol recopila les directrius que basteixen un models d'utilització del sòl ambientalment sostenibles.

2.4.2. Aigua

Objectiu 9: Adequar la demanda a la disponibilitat d'aigua, promovent un ús sostenible de l'aigua basat en la protecció a llarg termini dels recursos hídrics disponibles.

[Directiva Marc de l'Aigua 2000/60/CE](#)

2.4.3. Consum energètic

Objectiu 10: Fomentar l'estalvi energètic vetllant pel caràcter compacte i continu dels creixements, a fi de minimitzar la dispersió i la fragmentació territorial i fomentant l'ús racional del territori.

Objectiu 11: Reduir el consum energètic millorant l'eficiència energètica dels edificis, tant pel que respecta a les característiques de l'envolvent com als sistemes tèrmics

Objectiu 12: Garantir l'ús eficient de l'energia promovent l'estalvi en l'ús

[Directiva 2012/27/UE relativa a l'Eficiència Energètica](#)

[Real Decreto 235/2013, procedimiento básico para la certificación de la eficiencia energética de los edificios.](#)

[Estrategia catalana para la renovación energética de edificios \(ECREE\)](#)

Objectiu 13: Fomentar l'estalvi energètic i/o minimitzar l'impacte derivat dels nous assentaments:

- Apostant per formes compactes i mixtes
- Definint i establint objectius de qualitat de l'aire per evitar, prevenir o reduir els efectes nocius per a la salut humana i el medi ambient
- Impulsant criteris de mobilitat sostenible

[Directiva 96/62/CE- Llei 9/2003](#)

[Criteris de planejament territorial](#)

2.4.4. Producció i tractament de residus

Objectiu 14: Millorar la sostenibilitat del parc d'habitatges. Fomentant la prevenció en la generació de residus, la reducció de la producció, la seva reutilització, i reciclatge.

[Pla Territorial General de Catalunya](#)

[Decret Legislatiu 1/2009, Llei reguladora dels residus](#)

2.4.5. Biodiversitat

Objectiu 15: Afavorir la diversitat ecosistèmica del territori i mantenir la referència de la seva matriu biofísica. [Criteris de planejament territorial](#)

Objectiu 16: Mantenir les àrees protegides per el planejament territorial i municipal i per la legislació vigent fora dels possibles sectors de creixement del parc d'habitatge. Prioritzar la funcionalitat dels ecosistemes. Protegir els espais naturals, agraris i no urbanitzables en general com a components de l'ordenació del territori. [Criteris de planejament territorial - Pla Territorial General de Catalunya](#)

Objectiu 17: Tractar convenientment la matriu territorial valorant la importància del que actualment anomenem internacionalment infraestructura verda, garant del bon manteniment dels serveis ecosistèmics (com ara el manteniment de la biodiversitat, la regulació de la composició atmosfèrica i del clima, la regulació dels cicles biogeoquímics, la protecció del sòl contra l'erosió, la regulació hidrològica o l'emmagatzematge de carboni).

[Tercer informe del Canvi Climàtic](#)

[Estrategia de la UE sobre la Biodiversitat fins al 2020](#)

[Pla Estratègic per la Biodiversitat i Patrimoni Natural \(2011-2017\)](#)

Objectiu 12: Garantir l'ús eficient de l'energia promovent l'estalvi en l'ús

[Directiva 2012/27/UE relativa a l'Eficiència Energetica](#)

[Real Decreto 235/2013, procedimiento básico para la certificación de la eficiencia energética de los edificios.](#)

[Estrategia catalana para la renovación energética de edificios \(ECREE\)](#)

Objectiu 13: Fomentar l'estalvi energètic i/o minimitzar l'impacte derivat dels nous assentaments:

- Apostant per formes compactes i mixtes
- Definint i establint objectius de qualitat de l'aire per evitar, prevenir o reduir els efectes nocius per a la salut humana i el medi ambient
- Impulsant criteris de mobilitat sostenible

[Directiva 96/62/CE- Llei 9/2003](#)

[Criteris de planejament territorial](#)

2.4.4. Producció i tractament de residus

Objectiu 14: Millorar la sostenibilitat del parc d'habitatges. Fomentant la prevenció en la generació de residus, la reducció de la producció, la seva reutilització, i reciclatge.

[Pla Territorial General de Catalunya](#)

[Decret Legislatiu 1/2009, Llei reguladora dels residus](#)

2.4.5. Biodiversitat

Objectiu 15: Afavorir la diversitat ecosistèmica del territori i mantenir la referència de la seva matriu biofísica. [Criteris de planejament territorial](#)

Objectiu 16: Mantenir les àrees protegides per el planejament territorial i municipal i per la legislació vigent fora dels possibles sectors de creixement del parc d'habitatge. Prioritzar la funcionalitat dels ecosistemes. Protegir els espais naturals, agraris i no urbanitzables en general com a components de l'ordenació del territori. [Criteris de planejament territorial - Pla Territorial General de Catalunya](#)

Objectiu 17: Tractar convenientment la matriu territorial valorant la importància del que actualment anomenem internacionalment infraestructura verda, garant del bon manteniment dels serveis ecosistèmics (com ara el manteniment de la biodiversitat, la regulació de la composició atmosfèrica i del clima, la regulació dels cicles biogeoquímics, la protecció del sòl contra l'erosió, la regulació hidrològica o l'emmagatzematge de carboni).

[Tercer informe del Canvi Climàtic](#)

[Estrategia de la UE sobre la Biodiversitat fins al 2020](#)

[Pla Estratègic per la Biodiversitat i Patrimoni Natural \(2011-2017\)](#)

2.4.6. Qualitat atmosfèrica i canvi climàtic

Objectiu 18: Reducció o no increment de les emissions de gasos d'efecte hivernacle, mitjançant la potenciació de modes de transport més eficients i de models d'assentaments més compactes. [Directiva 96/62/CE - Llei 9/2003 - Criteris de planejament territorial](#)

Objectiu 19: Aplicació d'actuacions i mesures destinades a millorar la qualitat de l'aire en les zones urbanes d'atmosfera protegida (ZuAP) que coincideixen amb aglomeracions urbanes econòmicament dinàmiques. Els gasos d'efecte hivernacle i els contaminants de l'aire sovint provenen de les mateixes fonts i es generen principalment a les grans ciutats.

Actuació sobre els focus emissor (la font més important d'emissions és la crema de combustibles pel transport, la generació d'electricitat, la indústria i la calefacció del sector residencial.)

[Pla d'actuació per a la millora de la qualitat de l'aire, horitzó 2020](#)

2.4.7. Mobilitat

Objectiu 20: Atendre especialment la vialitat que estructura territorialment els desenvolupaments urbans. Apostar per la contenció viària i aprofitar, sempre que sigui possible, els traçats existents i, quan no ho sigui, propiciar un bon ajustament dels nous traçats a les condicions de la matriu biofísica del territori i minimitzar l'efecte barrera de les infraestructures lineals.

[Criteris de planejament territorial](#)

Objectiu 21: Reduir l'impacte associat a la mobilitat i millorar la qualitat de vida dels ciutadans. Potenciant el canvi modal a favor dels modes de transport més sostenibles i apostant per les infraestructures ferroviàries, el transport col·lectiu i públic i la intermodalitat. [Directrius nacionals de mobilitat](#)

Objectiu 22: Reducció de la mobilitat obligada concentrant el creixement en un nombre limitat de nodes, contigus als nuclis urbans existents per tal d'evitar la dispersió i generant models urbans mixtes, amb mescla d'usos i (escurçament de les distàncies de desplaçament i facilitat per a establir xarxes de transport públic)

[Criteris de planejament territorial](#)

[Tercer informe del Canvi Climàtic](#)

2.4.8. Jerarquització dels objectius

Considerant els aspectes rellevants identificats a la diagnosi ambiental, s'han ordenat jeràrquicament els objectius ambientals segons la seva importància i en funció de la capacitat del Pla Territorial Sectorial d'Habitatge com a instrument per a incidir-hi directament:

2.4.8.1. Objectius ambientals principals:

Objectiu 1: Utilització racional del territori i del medi ambient. Dins d'aquest objectiu, s'engloba el que és criteri del pla: que els futurs llocs de creixement siguin aquells que tenen o tindran segons les previsions oficials establertes la millor dotació en infraestructures ambientals.

3. Justificació ambiental de l'elecció de l'alternativa d'ordenació proposada

En relació a l'establiment d'alternatives, tant des del propi Pla Territorial Sectorial d'Habitatge com des del present Document Inicial estratègic, es considera que no és pertinent un treball comparatiu donat que no hi ha classificació ni de qualificació de sòl, sinó que la proposta defineix unes estratègies de desenvolupament del que ja s'ha avaluat i aprovat en el planejament territorial.

Aquestes estratègies provenen de una lectura profunda i acurada sobre l'estat de la qüestió real i actualitzada en relació a les necessitats d'habitatge, tal i com es descriu al capítol 2.3.2.2,

Les línies estratègiques que el PTSHC defineix es valoren molt positivament des del punt de vista ambiental per diverses raons que a continuació s'anomenen.

En primer lloc estableix els mecanismes d'autocontrol per tal de que les prescripcions es vinculin a la realitat dels processos socials actuals generant indicadors que permetin, si es considera necessari, redirigir les polítiques que es derivin de la implementació d'aquest pla.

En segon lloc identifica els municipis on les problemàtiques socials són més evidents: les àrees residencials de demanda forta i acreditada, els municipis subjectes al dret de tanteig i retracte i les zones de rehabilitació per patologies estructurals. Alhora determina polítiques de solidaritat urbana que s'han de desenvolupar sobre un parc d'habitatges que és: el 60% del parc existent en el cas de les àrees residencials de demanda forta i acreditada; 233 municipis subjectes al dret del tanteig i retracte on hi viu el 89% de la població de Catalunya (152 d'aquests municipis formen part de les àrees residencials de demanda forta i acreditada) i, finalment, els 23 municipis pertanyents a les zones de rehabilitació prioritària de patologies estructurals on hi viu el 23% (la majoria d'aquests municipis també estan inclosos en les àrees residencials de demanda forta i acreditada).

Finalment, el PTSHC proposa el desenvolupament de 4 plans derivats: el Pla territorial específic de les àrees rurals, el Pla territorial específic per el dret a un habitatge de lloguer, el Pla territorial específic de lluita contra el sensellarisme i el Pla territorial específic per el dret a un habitatge digne i adequat per a persones grans.

Per tant podem considerar positivament la contenció en el creixement del nombre d'habitatges nous al marcar les necessitats de manera clara, i en aquest sentit els criteris de desenvolupament per ordre estratègic estan totalment d'acord amb l'objectiu de minimitzar l'ocupació de sòl i alhora contribueixen a afavorir la cohesió social del territori i a evitar la segregació espacial de les àrees urbanes i per tant també i indirectament a una millora de la mobilitat.

A tall de conclusió, aquesta anàlisi multivariable dels aspectes ambientals del territori i dels seus recursos iniciada en l'avanç de PTSHC i en la que convergeixen tants factors, ha de portar a que les determinacions que establirà el pla parteixin d'unes línies el més coherents possibles amb el marc ambiental del país.

INDEX DE PLÀNOLS

PT01_Proteccions. Plans territorials Parcial

VA02_SATURACIÓ DE LES ESTACIONS DEPURADORES

VA03_CONSUM D'AIGUA PER MUNICIPI

VA04_ESTACIONS DEPURADORES D'AUGÜES RESIDUALS (EDAR)

VE01_XARXES I INSTAL·LACIONS D'ENERGIA ELECTRICA

VE02_PRODUCCIÓ ELECTRICA PER MUNICIPIS

VE04_XARXES I INSTAL·LACIONS DE GAS

VE05_CONSUM DE GAS NATURAL CANALITZAT PER MUNICIPI

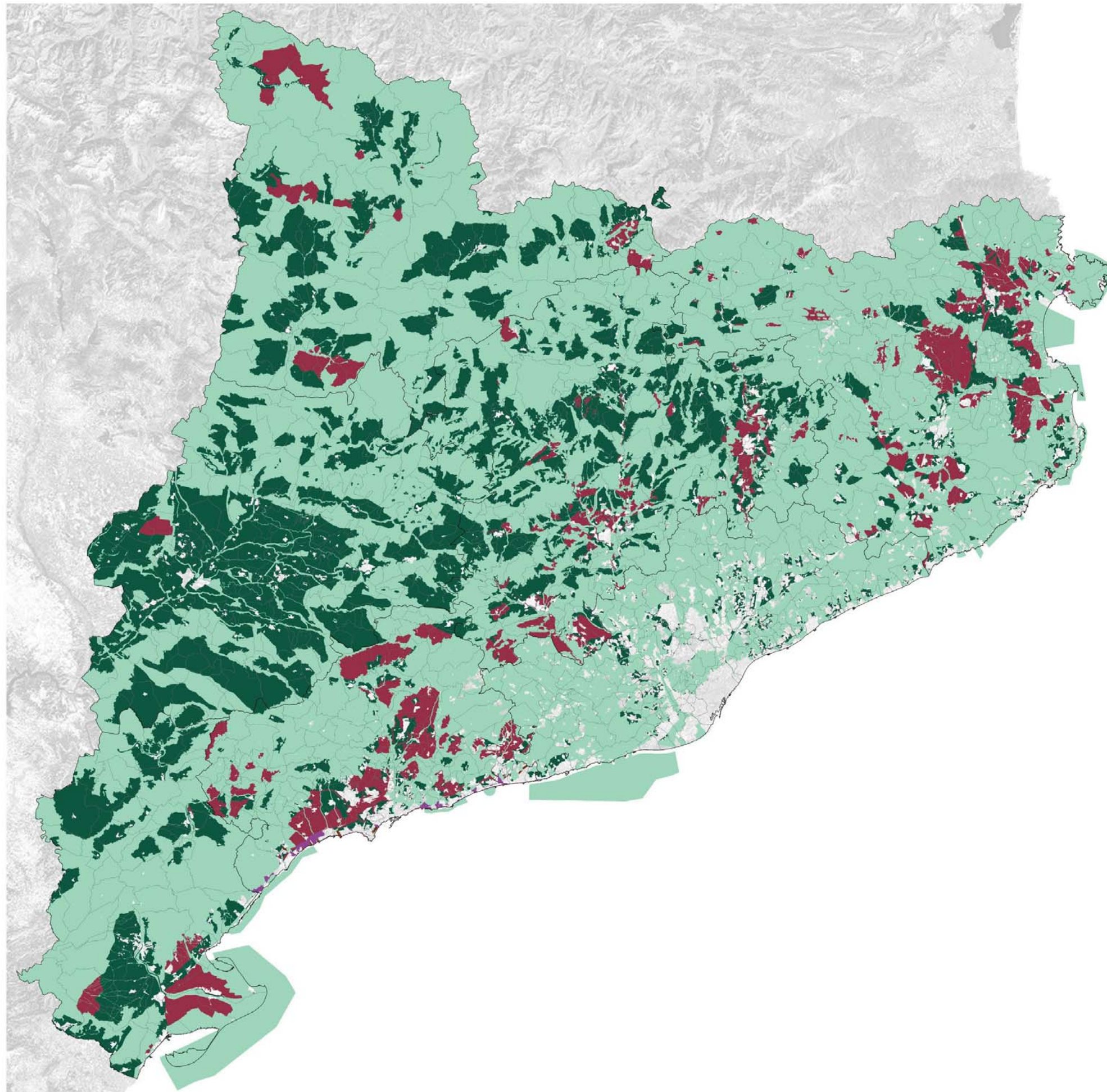
VR01_PRODUCCIÓ DE RESIDUS MUNICIPALS

VR02_RECOLLIDA SELECTIVA DE RESIDUS

VR03_GESTORS MUNICIPALS DE RESIDUS

CC01_EMISSIONS DE CO2 ASSOCIADES AL CONSUM ENERGÈTIC

CC02_EMISSIONS MITJANES DE CO2 ASSOCIADES ALS EDIFICIS AMB CERTIFICAT D'EFICIÈNCIA ENERGÈTICA

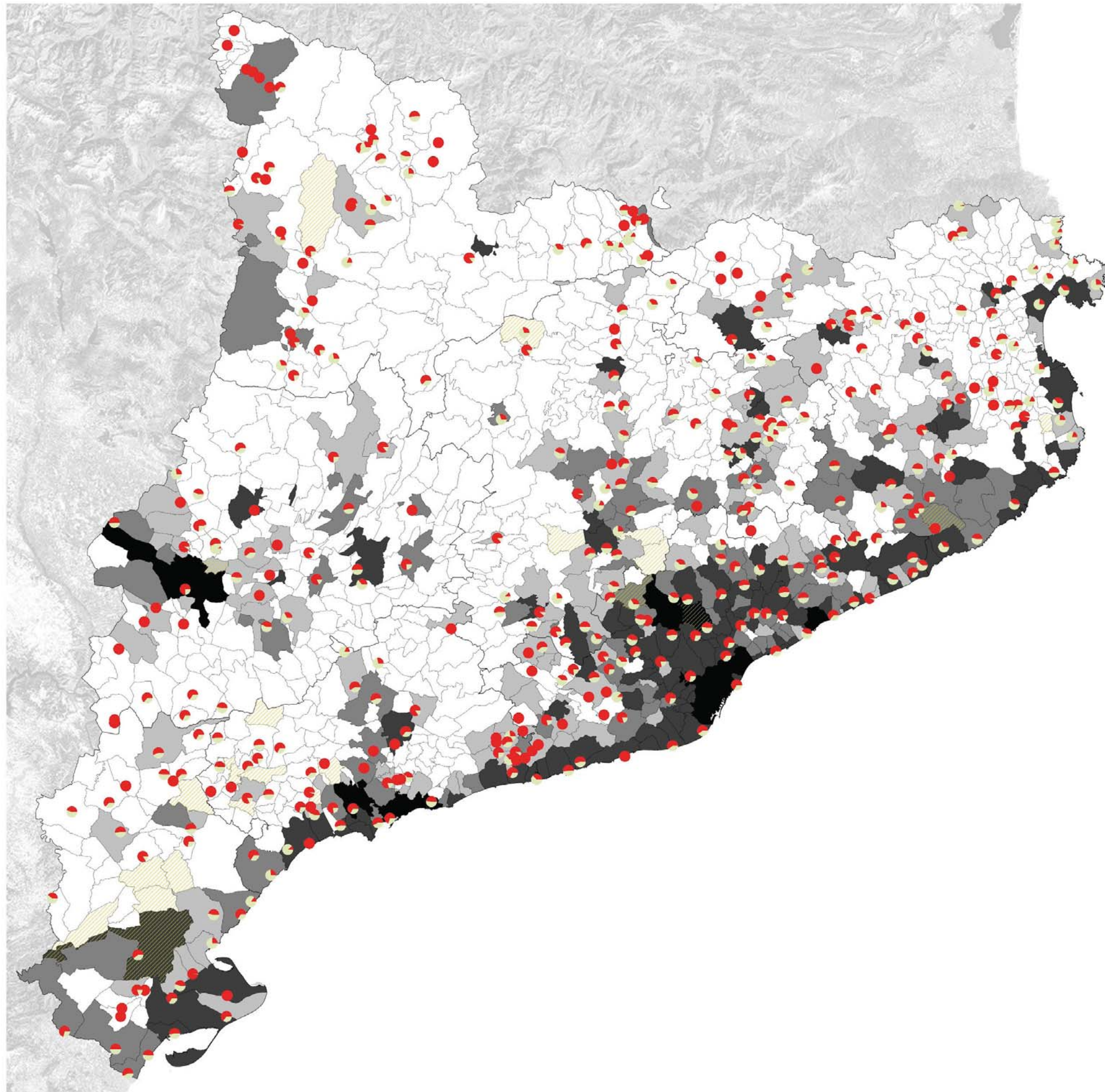

**PROTECCIONS PLANS TERRITORIALS
PARCIALS**

- Protecció especial
- Protecció territorial
- Protecció preventiva
- Condicions especials PDUSC
- Condicions especials Zones Verdes

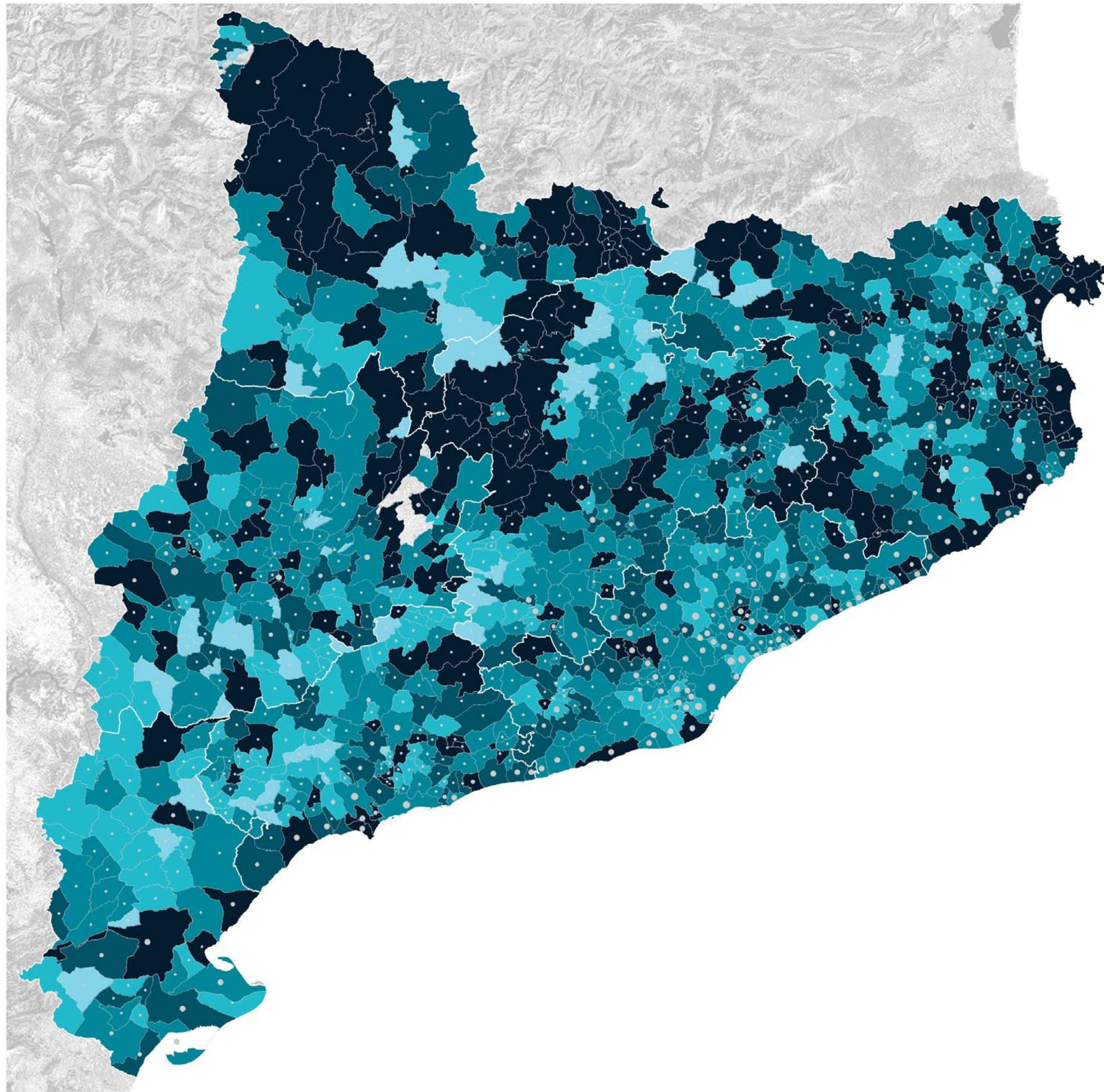
FONT: elaboració pròpia a partir de dades del Departament de Territori i Sostenibilitat

Escala 1:1.000.000

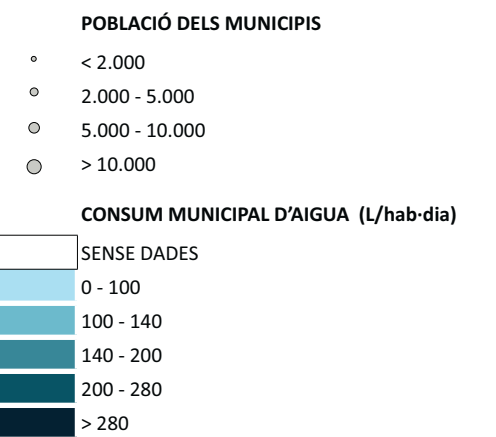

FONT: elaboració pròpia a partir de dades de l'ACA (2017) i el Departament d'Explotació de Sistemes de Sanejament (2012)

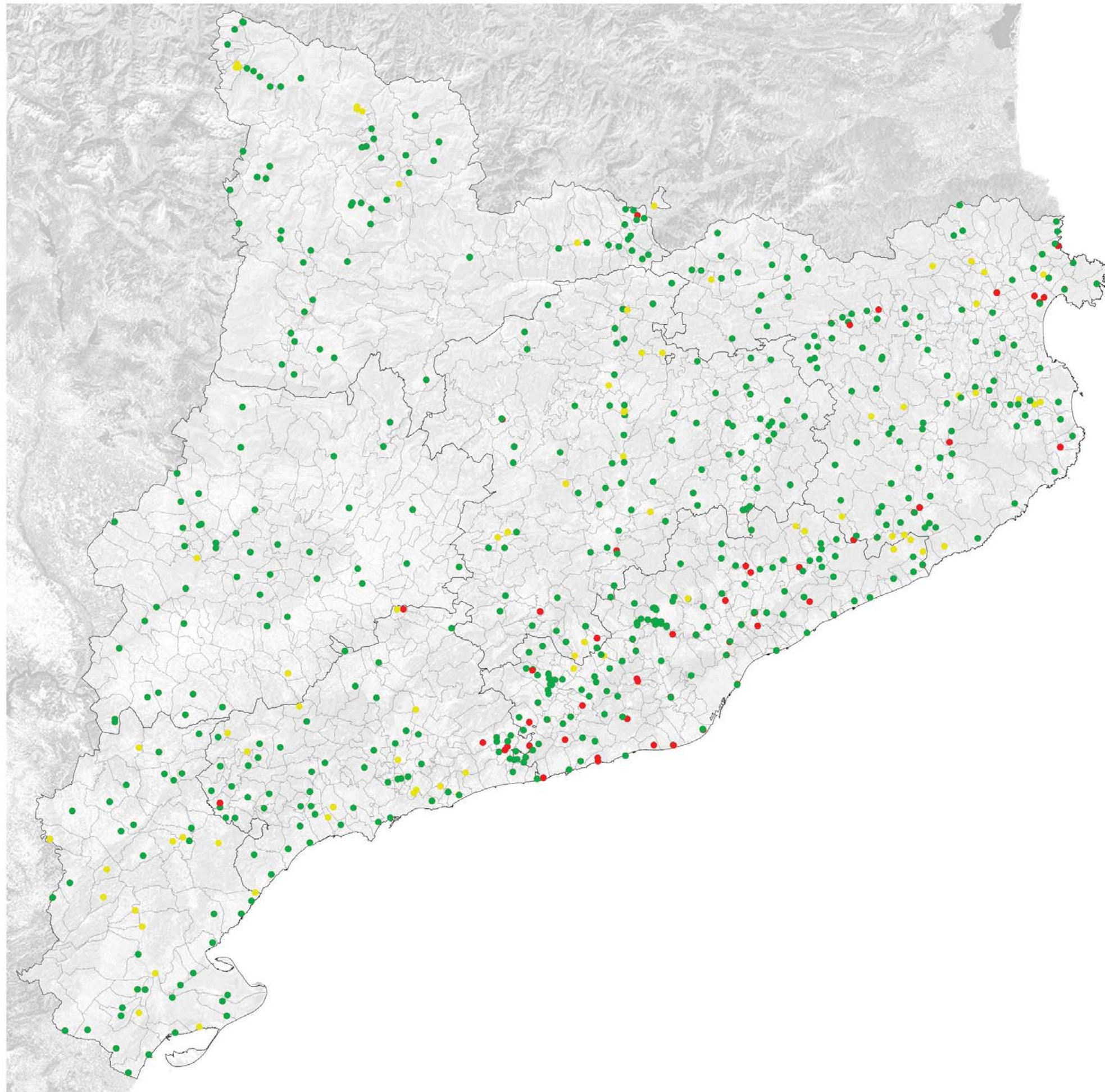
Escala 1:1.000.000

Escala 1:1.000.000

FONT: elaboració pròpia a partir de dades de l'ACA (2014) i del IDESCAT (2016).

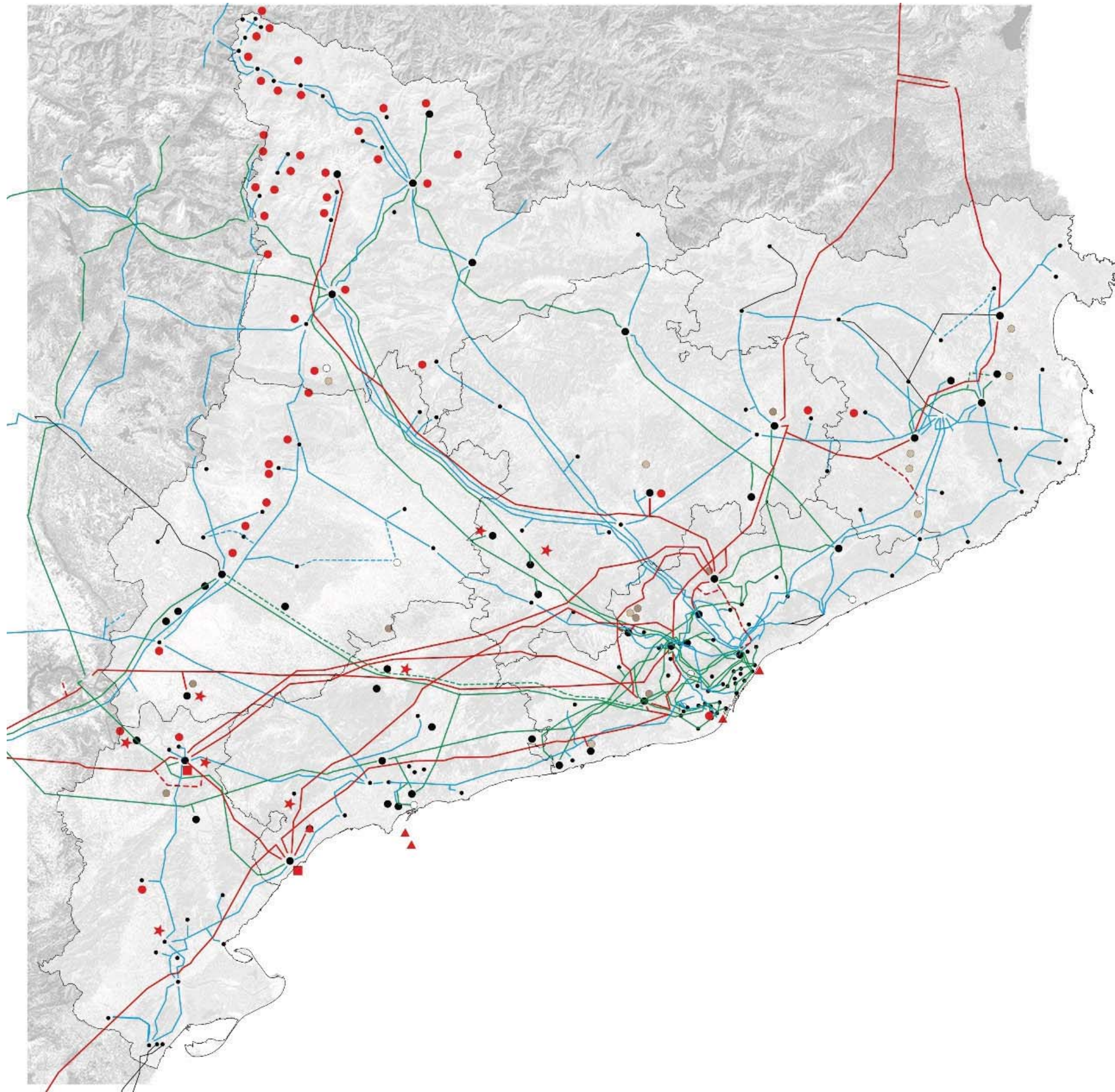

DEPURADORES

- EN SERVEI
- PREVISTES
- FORA DE SERVEI

FONT: elaboració pròpia a partir de dades de l'ACA (2017).

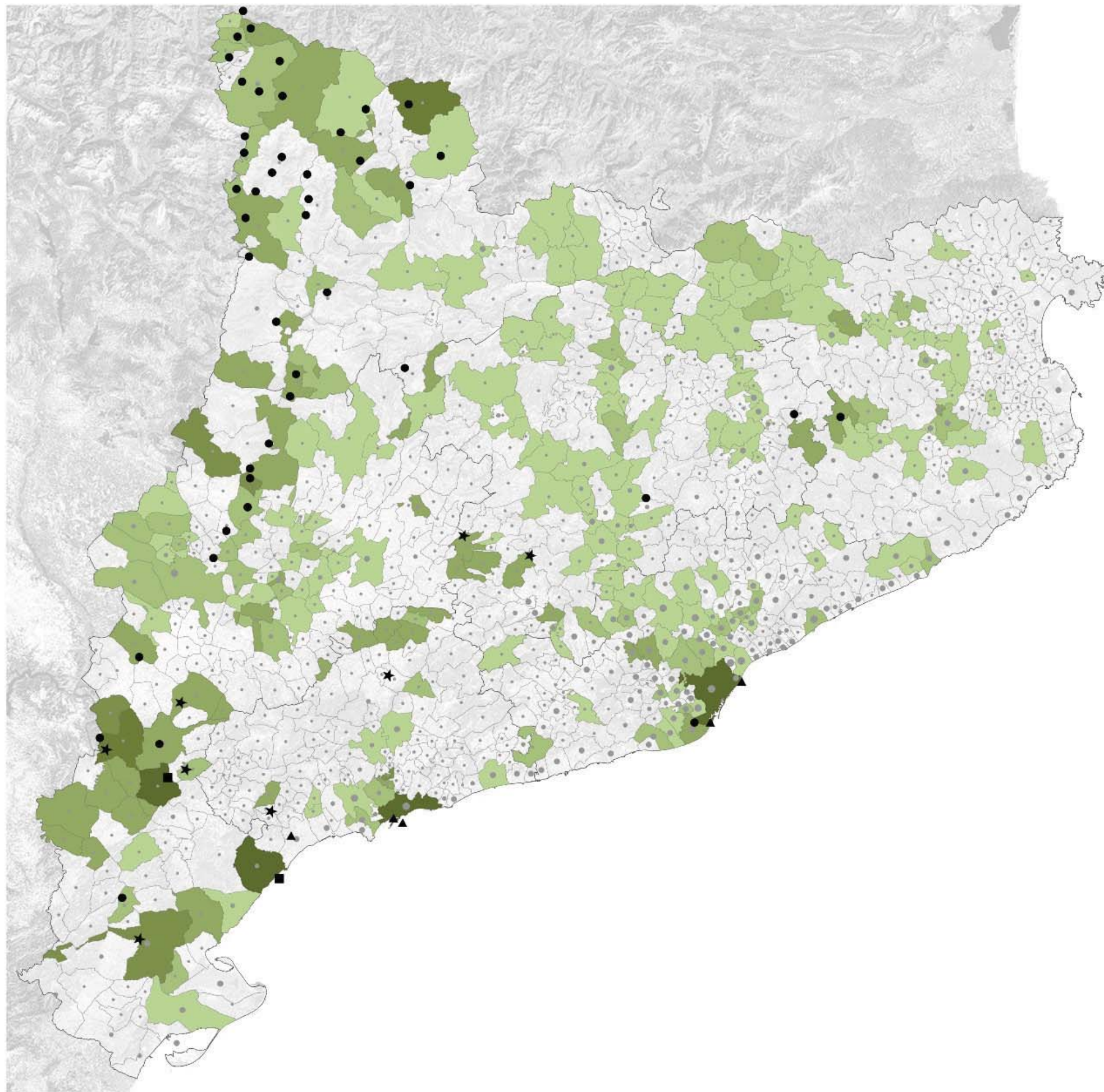
Escala 1:1.000.000

Escala 1:1.000.000

- INSTAL·LACIONS PRODUCTORES D'ENERGIA ELÈCTRICA**
- CENTRAL TÈRMICA NUCLEAR
 - CENTRAL GRAN HIDRÀULICA (+10 mW)
 - ▲ CENTRAL TÈRMICA CICLE COMBINAT
 - ★ CENTRAL EÒLICA
-
- XARXA D-ALTA I MITJA TENSIO**
- 440 kV
 - - - 440 kV PROGRAMADA
 - 220 kV
 - - - 220 kV PROGRAMADA
 - 150 + 220 kV
 - - - 150 + 220 kV PROGRAMADA
 - 60 + 110 kV
-
- SUBESTACIÓ EN SERVEI
 - SUBESTACIÓ PROGRAMADA
 - TRANSFORMADOR EN SERVEI
 - TRANSFORMADOR PROGRAMAT

FONT: elaboració pròpia a partir de dades de la Red Eléctrica de España (2017).

INSTAL·LACIONS PRODUCTORES D'ENERGIA ELÈCTRICA

- CENTRAL TÈRMICA NUCLEAR
- CENTRAL GRAN HIDRÀULICA (+10 mW)
- ▲ CENTRAL CICLE COMBINAT
- ★ CENTRAL ÈOLICA

POBLACIÓ DELS MUNICIPIS

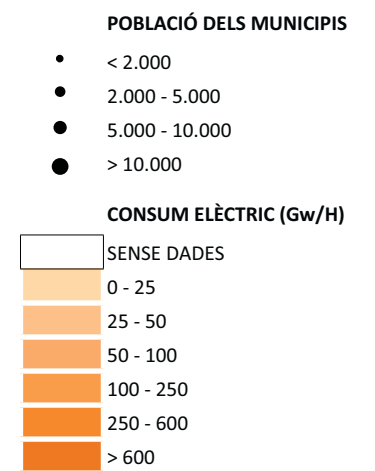
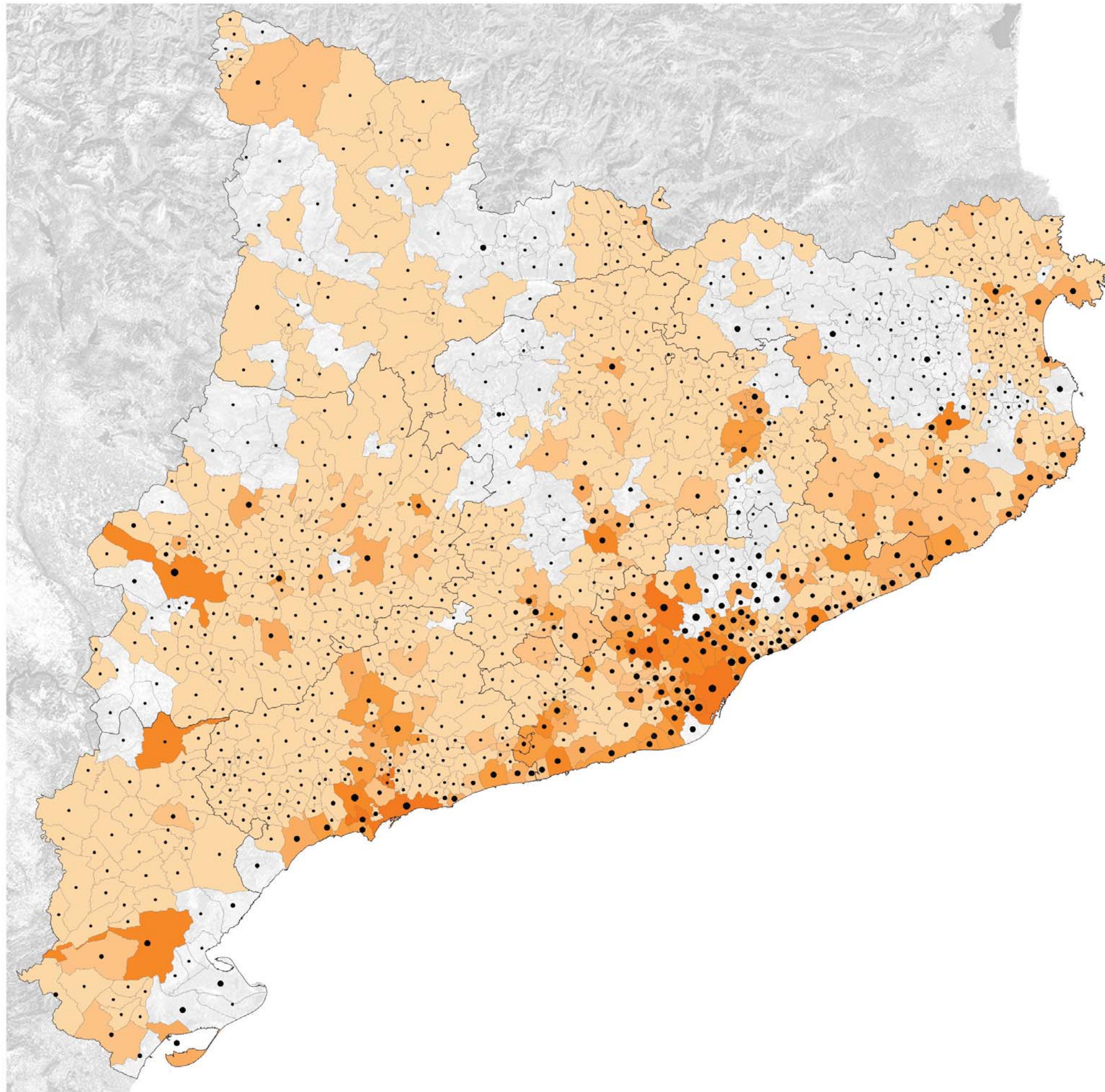
- < 2.000
- 2.000 - 5.000
- 5.000 - 10.000
- > 10.000

PRODUCCIÓ BRUTA MUNICIPAL (mW)

- SENSE PRODUCCIÓ
- 0 - 5
- 5 - 25
- 25 - 100
- 100 - 200
- 200 - 600
- > 600

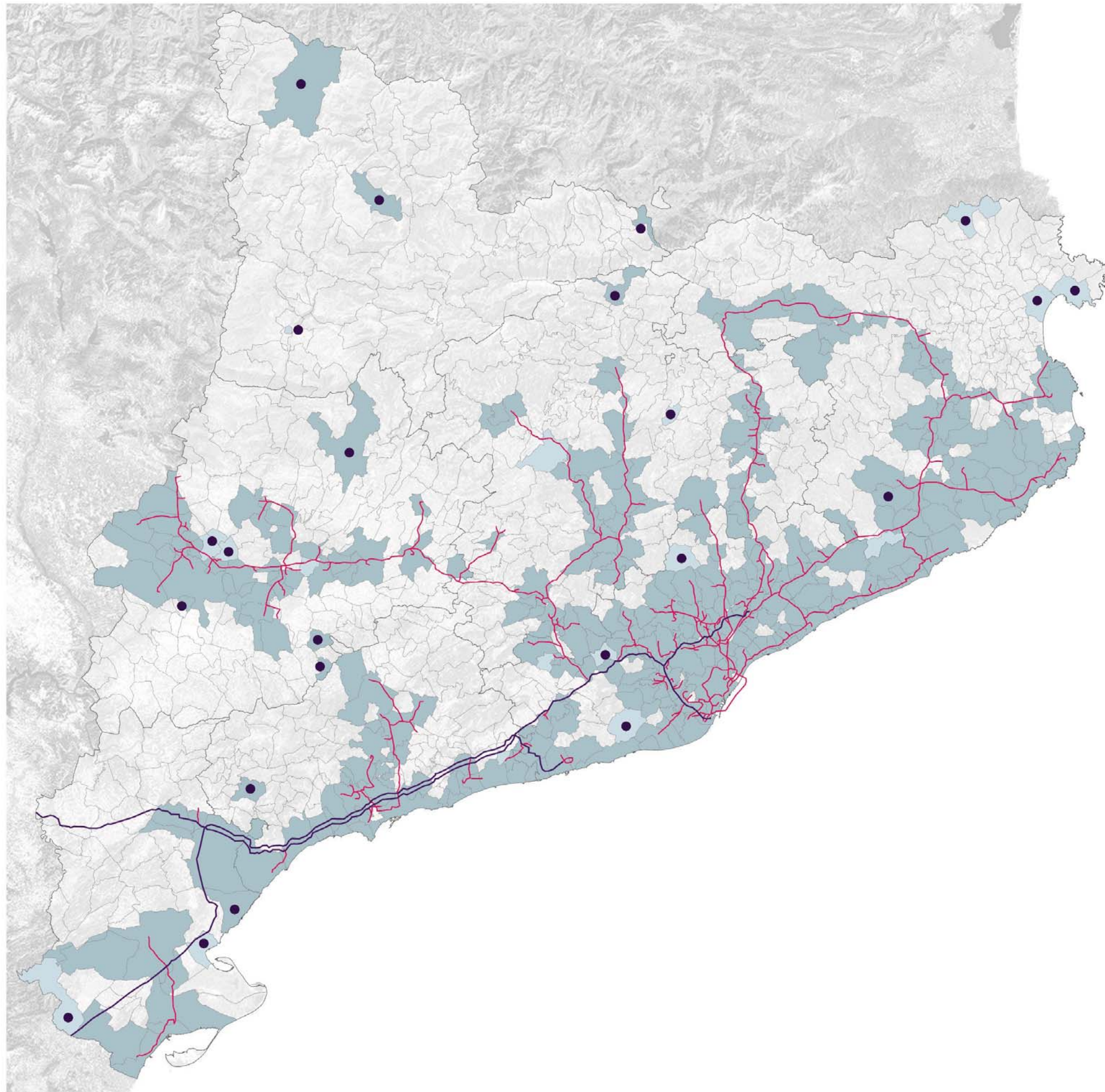
FONT: elaboració pròpia a partir de dades del ICAEN (2013) i del IDESCAT

Escala 1:1.000.000

FONT: elaboració pròpia a partir de dades del ICAEN (2014), Endesa Distribució Elèctrica i el IDESCAT.

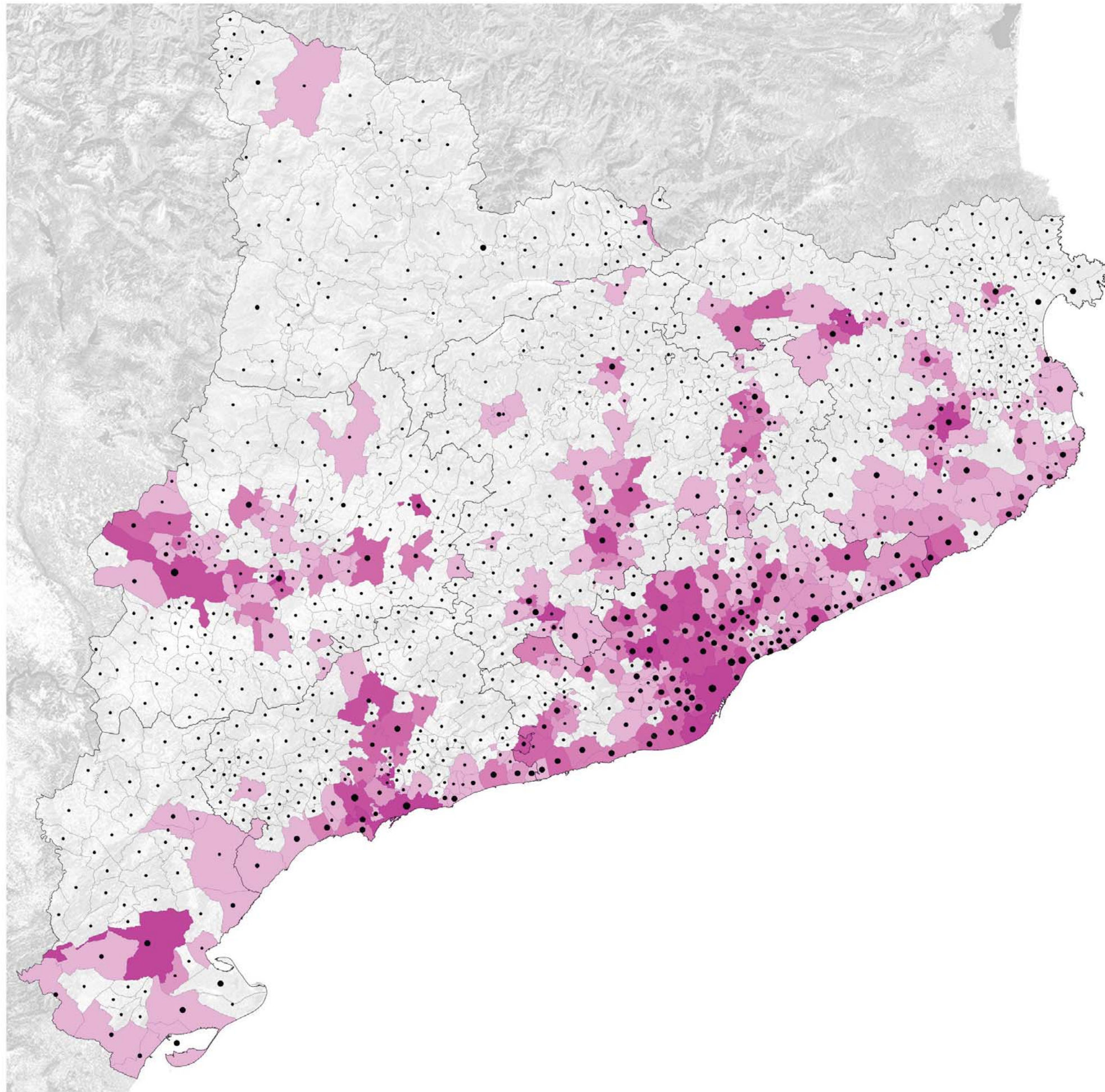
Escala 1:1.000.000

Escala 1:1.000.000

- XARXA DISTRIBUCIÓ DE GAS NATURAL**
- MUNICIPIS AMB GAS NATURAL
 - PREVISIÓ MUNICIPIS AMB GAS (2014)
 - PLANTA SATÈL·LIT DE GAS NATURAL LIQUAT
 - GASODUCTES EN OPERACIÓ
 - GASODUCTES ENAGAS

FONT: elaboració pròpia a partir de dades de Gas Natural Distribució (2014)

POBLACIÓ DELS MUNICIPIS

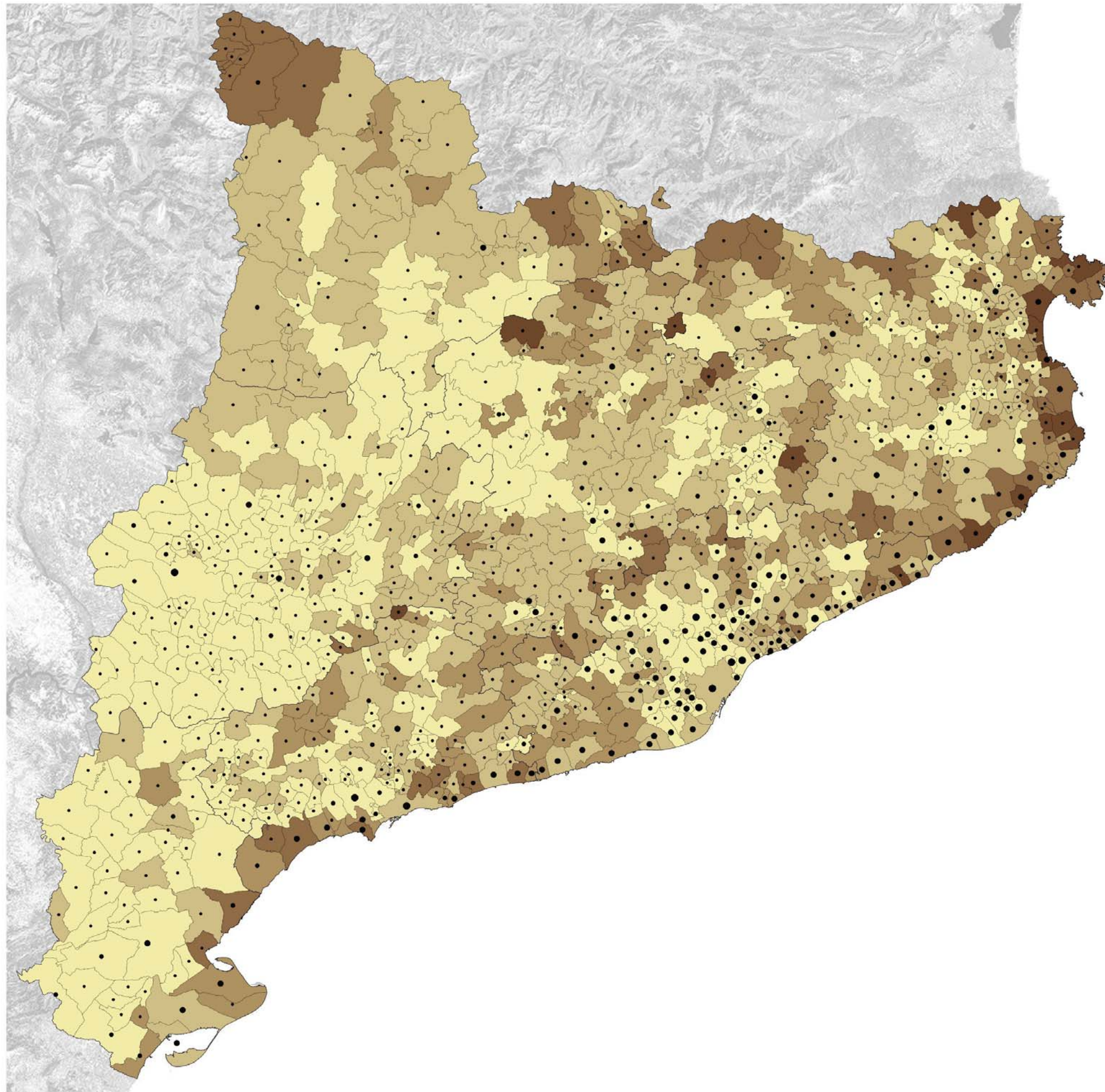
- < 2.000
- 2.000 - 5.000
- 5.000 - 10.000
- > 10.000

CONSUM MUNICIPAL DE GAS NATURAL CANALITZAT (Gw/H)

- SENSE DADES
- 0 - 25
- 25 - 50
- 50 - 100
- 100 - 250
- > 250

FONT: elaboració pròpia a partir de dades del ICAEN (2014) i el IDESCAT.

Escala 1:1.000.000

POBLACIÓ DELS MUNICIPIS

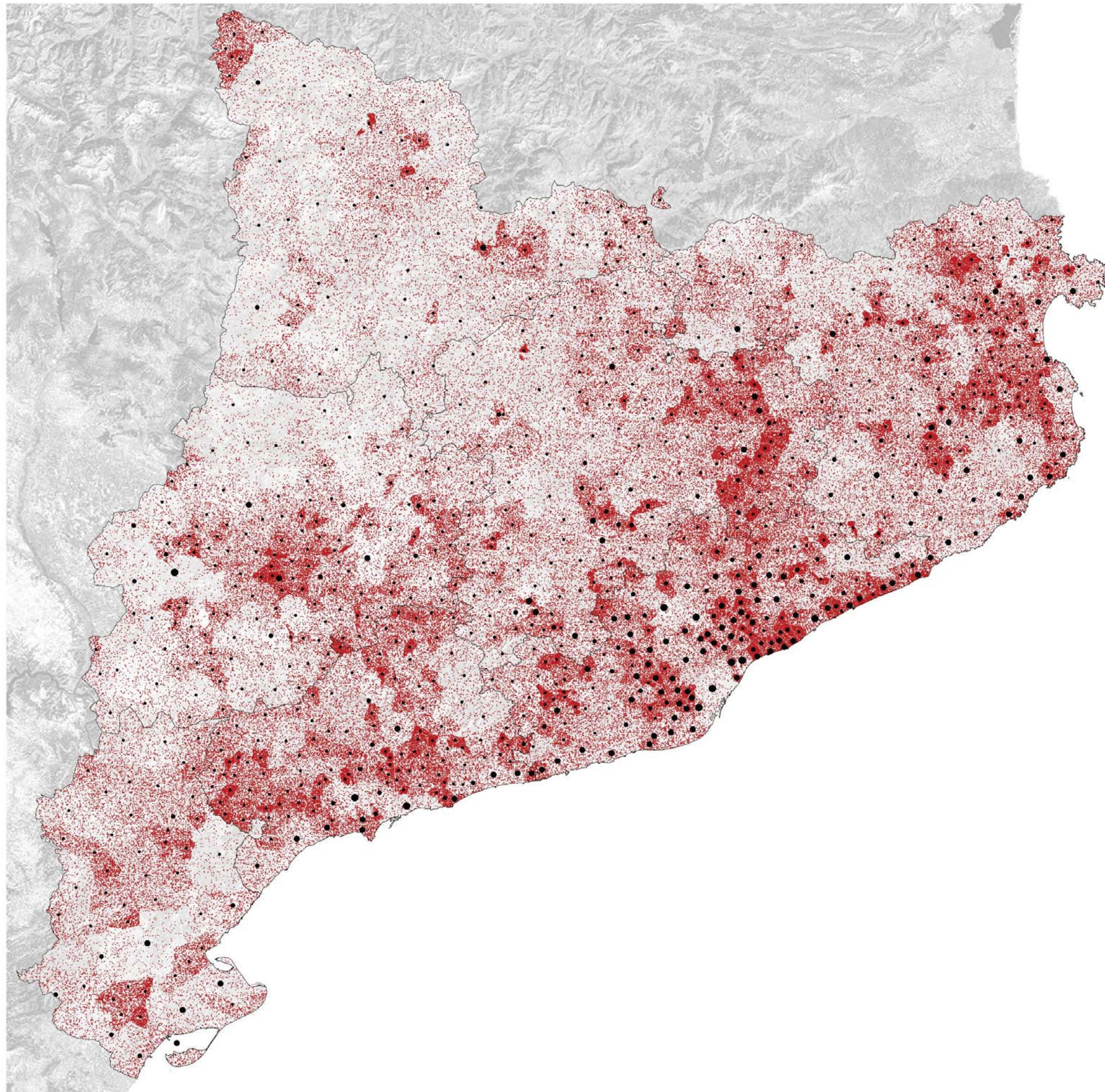
- < 2.000
- 2.000 - 5.000
- 5.000 - 10.000
- > 10.000

**PRODUCCIÓ DE RESIDUS SÒLIDS URBANS
(Kg/Hab·dia)**

- 0,37 - 1,21
- 1,21 - 1,59
- 1,59 - 2,16
- 2,16 - 3,10
- 3,10 - 5,48

FONT: elaboració pròpia a partir de dades de l'Agència Catalana de Residus (2016).

Escala 1:1.000.000

POBLACIÓ DELS MUNICIPIS

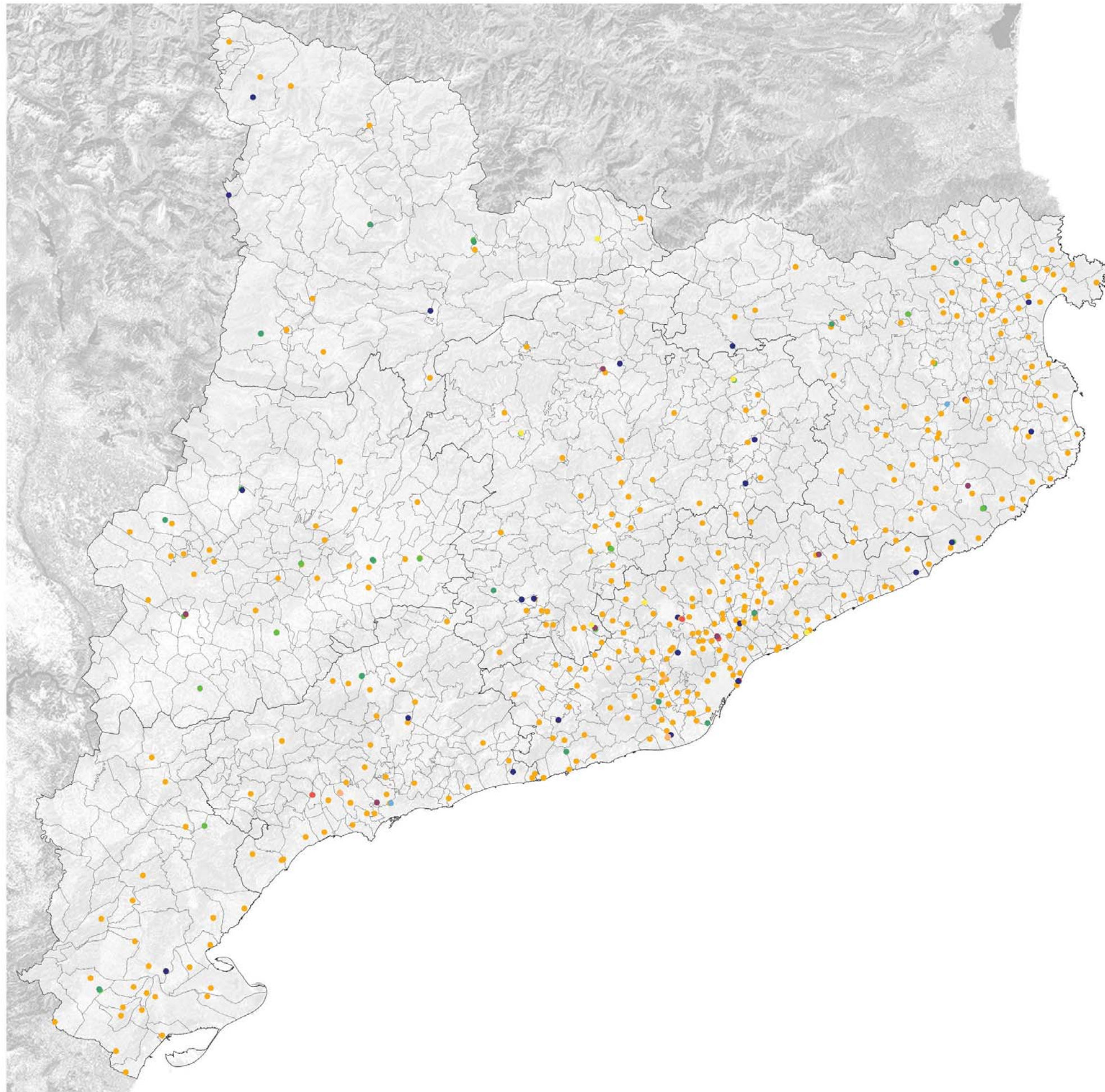
- < 2.000
- 2.000 - 5.000
- 5.000 - 10.000
- > 10.000

PERCENTATGE DE RECOLLIDA SELECTIVA DE RESIDUS (%)

- 9 %
- 48 %
- 90,5 %

FONT: elaboració pròpia a partir de dades de l'Agència Catalana de Residus (2015).

Escala 1:1.000.000

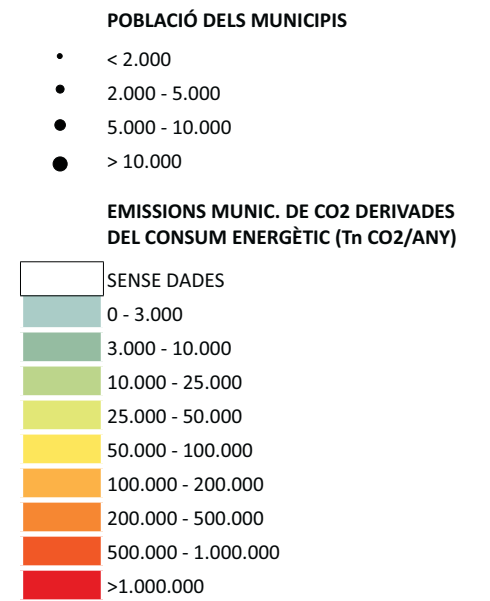
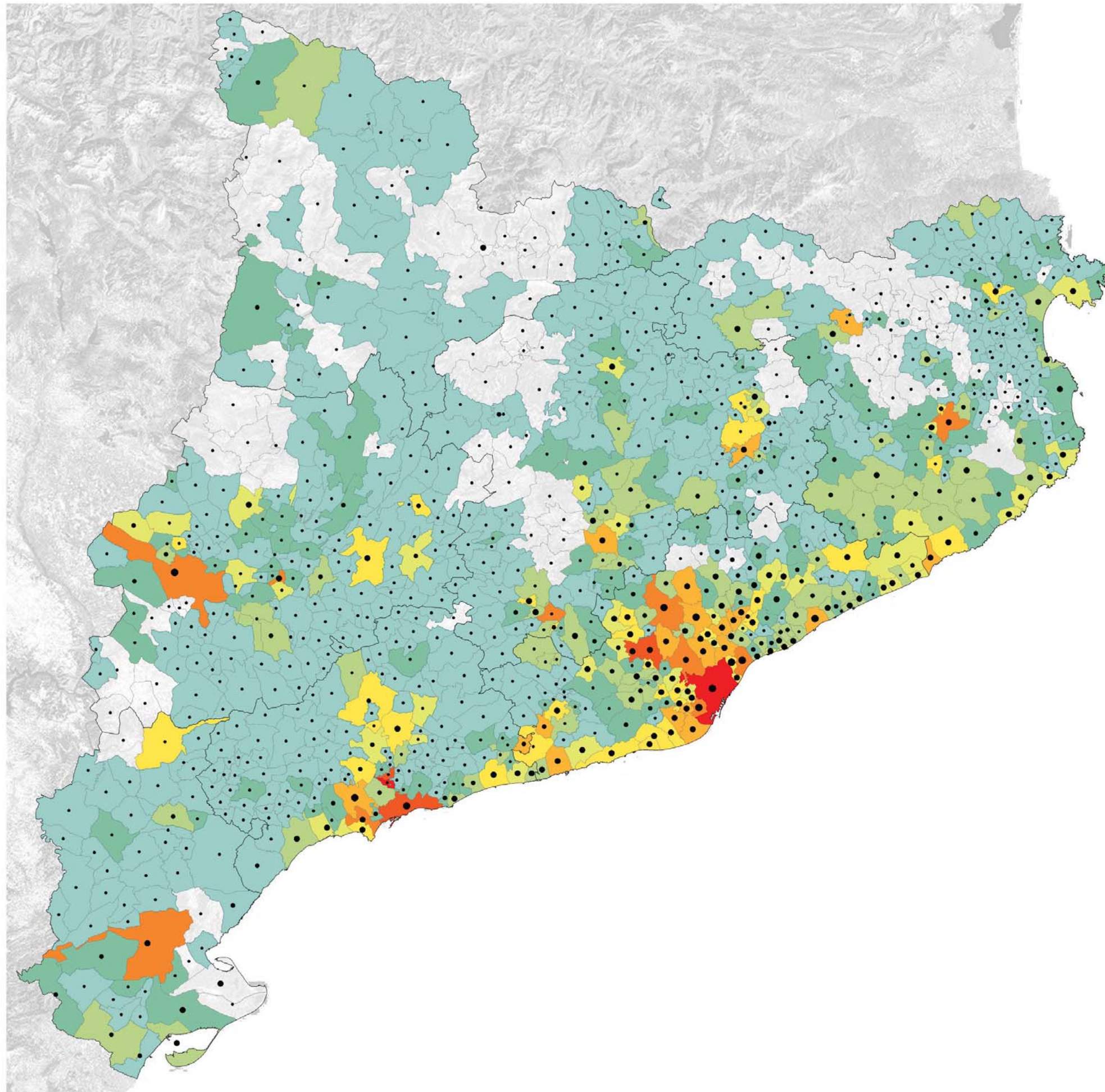

GESTORS MUNICIPALS DE RESIDUS

- DEIXALLERIA
- COMPOSTATGE
- DIGESTIÓ ANAERÒBIA
- INCINERADORA
- DIPÒSIT CONTROLAT
- TRANSVASAMENT
- TRIATGE
- TRIATGE D'ENVASOS LLEUGERS
- TRACTAMENT MECÀNIC-BIOLÒGIC

FONT: elaboració pròpia a partir de dades de l'Agència de Residus de Catalunya (2016)

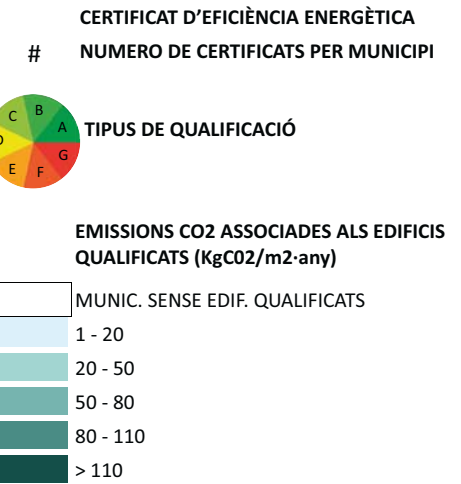
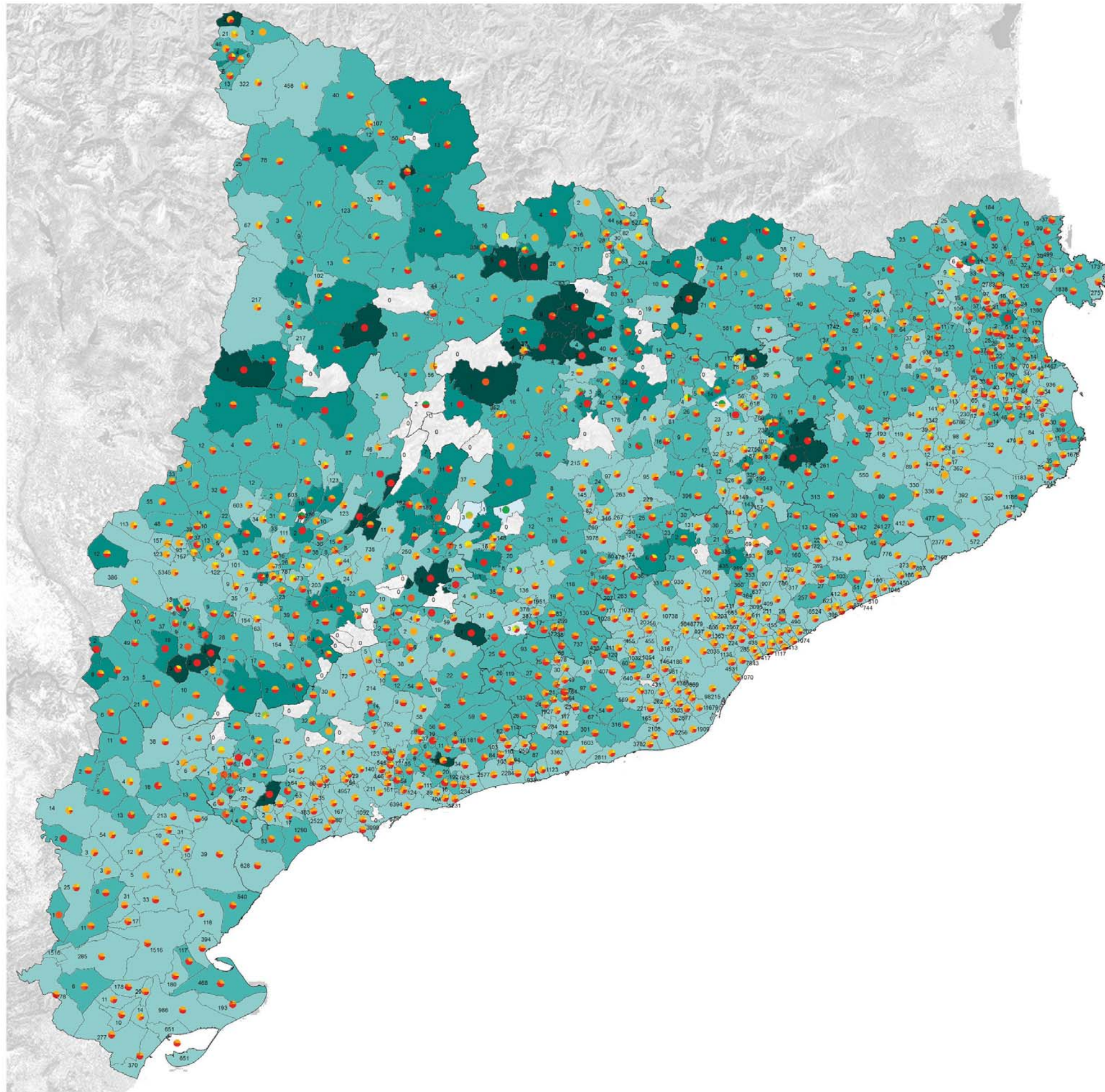
Escala 1:1.000.000

FONT: elaboració pròpia a partir de dades de consum de gas natural canalitzat i energia elèctrica (2014)

Factors de conversió: Gas natural (0,18 kgCO2/KWh) i Mix elèctric 2014 (0,267 kgCO2/KWh)

Escala 1:1.000.000

FONT: elaboració pròpia a partir de dades de l'ACA (2014) i del IDESCAT (2016).

Escala 1:1.000.000

8.10 Recull bibliogràfic

El recull bibliogràfic que es presenta, amb més de 800 referències, és el resultat de l'explotació intensa de catàlegs de biblioteques, inventaris, sumaris de revistes i bases de dades bibliogràfiques.

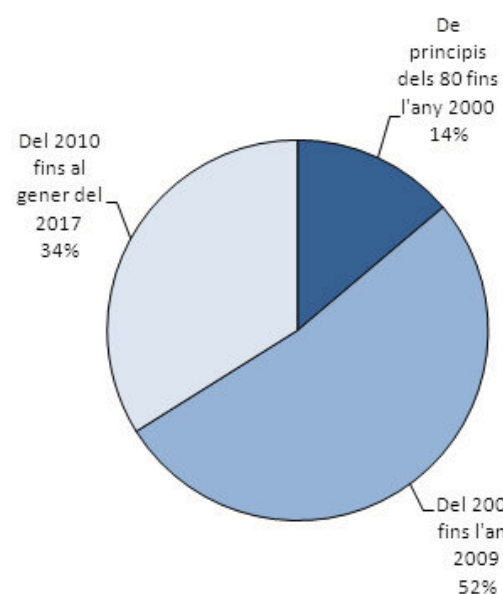
Per a l'elaboració de la present recopilació de referències bibliogràfiques sobre la qüestió de l'habitatge s'ha adoptat com a criteri bàsic que fos, per una part, àmplia en el sentit de què recollís diferents punts de vista sobre la qüestió i, per l'altra, que des de la perspectiva cronològica es centrés, bàsicament, en el període més recent.

Respecte de la primera qüestió, s'han tingut en compte les aportacions fetes des de diferents àmbits disciplinars, que inclou l'arquitectura, l'economia, la sociologia, la geografia, la història o l'antropologia. El recull també és ampli en un sentit territorial, atès que, tot i que la part més nombrosa dels treballs recollits es refereixen a Catalunya, s'ha procurat incorporar també referències de la resta d'Espanya i d'Europa, de manera que es puguin establir elements comparatius amb la situació d'aquí.

Quant a la cronologia, s'ha optat per concentrar la recerca en un període temporal pròxim, per tant el període en el que es situen els treballs és de principis dels anys vuitanta fins al gener del 2017. Així mateix s'han classificat les referències en tres períodes: de principis dels 80 fins l'any 2000, del 2001 fins l'any 2009 i del 2010 fins al gener del 2017.

La distribució de la bibliografia classificada segons el període temporal queda reflectida en el gràfic següent:

Gràfic 1. Distribució de la bibliografia segons el període temporal

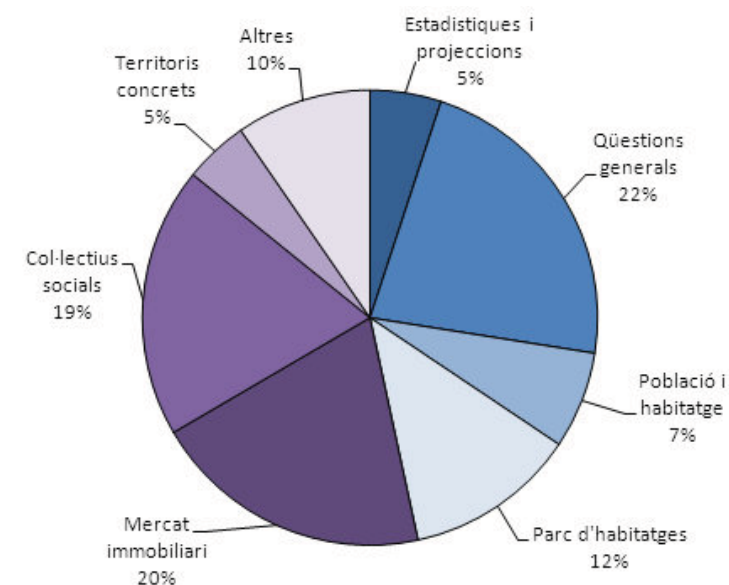

FONT: elaboració pròpia

A més a més s'ha estructurat la bibliografia en 8 blocs temàtics. Els temes són els següents: estadístiques, projeccions i altres fonts de dades; qüestions generals sobre l'habitatge; població i habitatge; el parc d'habitatges; el mercat residencial; els col·lectius socials i l'habitatge; l'habitatge segons el territori i altra bibliografia relacionada.

La distribució de la bibliografia en cadascun dels blocs temàtics queda reflectida en el gràfic següent:

Gràfic 2. Distribució de la bibliografia recollida segons la temàtica

FONT: elaboració pròpia

Finalment, esmentar que per a la realització d'aquest recull s'han utilitzat el buscador acadèmic Google (scholar) (<https://scholar.google.es/>), el portal Dialnet de la Universidad de la Rioja (<https://www.dialnet.unirioja.es/>) i e-revist@s del CSIC (<https://www.tecnociencia.es/e-revistas/>) que ofereixen la possibilitat de conèixer en línia grans bases de dades mundials de consulta pública. Aquesta facilitat en accedir a la informació permet estar al dia de les darreres publicacions en matèria d'habitatge i també que els investigadors puguin fer difusió de la feina realitzada i contribuir a avançar en el coneixement especialitzat. En el cas de voler cercar informació d'un àmbit territorial més pròxim, pot trobar-se multitud de treballs sobre temes relacionats en el portal GeoCrítica, de la Universitat de Barcelona (<http://www.ub.es/geocrit/sn/sn-194.htm>).

L'índex temàtic del recull bibliogràfic queda estructurat de la següent manera:

1. Estadístiques, projeccions i altres fonts de dades

2. Qüestions generals sobre l'habitatge

3. Població i habitatge

3.1. Necessitats d'habitatge

3.2. Mobilitat residencial

3.3. Població, habitatge i immigració

4. El parc d'habitatges

5. El mercat residencial

5.1. Aspectes generals

5.2. L'oferta i la demanda

5.3. Els preus del habitatge

5.4. El finançament de l'habitatge

5.5. La bombolla immobiliària

5.6. Patrimoni i habitatge

6. Els col·lectius socials i l'habitatge

6.1. Els desnonaments

6.2. Les persones sense sostre

6.3. Les persones joves

6.4. Les persones immigrades

6.5. La gent gran

6.6. Altres col·lectius socials

7. L'habitatge segons el territori.

8. Altra bibliografia relacionada

1. **Estadístiques, projeccions i altres fonts de dades**

Fins a l'any 2000

BLANES, A. i HOULE, R. Projeccions del nombre de llars a Catalunya, 1996-2015. Centre d'Estudis Demogràfics, 1999.

GENERALITAT DE CATALUNYA. L'activitat constructora a Catalunya 1990-1995 i avanç 1996. Departament de Política Territorial i Obres Públiques, 1997.

INSTITUT D'ESTADÍSTICA DE CATALUNYA. Projeccions de la població de Catalunya 2010-2030. Barcelona: IDESCAT, 1998.

INSTITUT D'ESTADÍSTICA DE CATALUNYA. Projeccions de la població de Catalunya 2010: comarques i àmbits

del Pla territorial. Barcelona: IDESCAT, 2000.

INSTITUT D'ESTUDIS METROPOLITANS. Enquesta de la Regió Metropolitana de Barcelona 1995. Condicions de vida i hàbits de la població. Sèrie Dades Bàsiques Volum 1: Dades estadístiques bàsiques de la ciutat, l'Àrea i la Regió Metropolitana de Barcelona, 1995. Barcelona: Àrea Metropolitana de Barcelona. Diputació de Barcelona, 1996.

INSTITUT D'ESTUDIS METROPOLITANS. Enquesta de la Regió Metropolitana de Barcelona 1995. Condicions de vida i hàbits de la població. Sèrie Dades Bàsiques Volum 2: Dades estadístiques bàsiques de les comarques metropolitanes, 1995. Barcelona: Àrea Metropolitana de Barcelona. Diputació de Barcelona, 1996.

INSTITUT D'ESTUDIS METROPOLITANS. Enquesta de la Regió Metropolitana de Barcelona 1995. Condicions de vida i hàbits de la població. Sèrie Dades Bàsiques Volum 3: Dades estadístiques bàsiques dels districtes de Barcelona, 1995. Barcelona: Àrea Metropolitana de Barcelona. Diputació de Barcelona, 1996.

INSTITUTO NACIONAL DE ESTADÍSTICA. Censo de Edificios de 1980. IV. Resultados por provincias. Madrid: INE, 1983.

INSTITUTO NACIONAL DE ESTADÍSTICA. Censo de Edificios de 1990. IV. Resultados por provincias. Madrid: INE, 1993.

MINISTERIO DE FOMENTO. Atlas estadístico de la vivienda en España. Madrid: Ministerio de Fomento, 1998.

De l'any 2001 al 2009

APCE. Oferta de nova construcció a la província de Barcelona - 1er semestre 2004. Barcelona: Associació de promotors constructors d'edificis de Barcelona i província, 2004.

APCE. Oferta de nova construcció a la província de Barcelona – 1er semestre 2005. Comarca del Vallès Oriental, Barcelona: Associació de promotors constructors d'edificis de Barcelona i província, 2005.

APCE. Oferta de nova construcció a la província de Barcelona - 2on semestre 2004, Barcelona: Associació de promotors constructors d'edificis de Barcelona i província, 2004.

BOVER, O. "Desigualdad de la riqueza y estructura de los hogares: una comparación de España con Estados Unidos". *Boletín Económico*. Dirección General del Servicio de Estudios. Banco de España, Setembre 2008.

COL·LEGI D'APARELLADORS I ARQUITECTES TÈCNICS DE GIRONA La construcció d'habitatges a les comarques gironines 1988-2005. Girona, 2006.

COL·LEGI D'APARELLADORS I ARQUITECTES TÈCNICS DE GIRONA. La construcció d'habitatges a les comarques gironines 1986-2004. Girona, 2005.

COLEGIO DE REGISTRADORES DE ESPAÑA. Estadística registral inmobiliaria 2004. Colegio de registradores de la propiedad, bienes muebles y mercantiles de España, 2005.

ESTUDIOS DE POLÍTICA EXTERIOR. La construcción a debate. *Economía exterior: estudios de la revista política exterior sobre la internacionalización de la economía española* n. 40, 2007.

FECAPCE. Informe sectorial promoció-construcció immobiliària a Catalunya 2003. Federació Catalana de Promotors Constructors d'Edificis, 2004.

GOBIERNO DE ESPAÑA. Atlas estadístico de la edificación de viviendas y sus precios en España. Año 2000. Madrid: Ministerio de Fomento, 2001.

GOBIERNO DE ESPAÑA. Construcción de edificios 1999-2004 Datos recogidos de las licencias de obras concedidas por los ayuntamientos. Madrid: Ministerio de Fomento, 2005.

GUIJARRO, M. i PELÁEZ, O. de. "La longevidad globalizada: un análisis de la esperanza de vida en España (1900-2050)". *Scripta Nova. Revista Electrónica de Geografía y Ciencias sociales* Vol. XII, n. 260. Barcelona: Universidad de Barcelona, 1 de Marzo de 2008, <<http://www.ub.es/geocrit/sn/sn-260.htm>>.

INSTITUT D'ESTADÍSTICA DE CATALUNYA. Escenaris d'activitat econòmica de la població al primer terç del segle XXI. Comarques i àmbits del Pla territorial. Barcelona: IDESCAT, 2003.

INSTITUT D'ESTADÍSTICA DE CATALUNYA. Projeccions de població activa de Catalunya 2015-2030 (base 1999). Revisió de resultats. Barcelona: IDESCAT, 2005.

INSTITUT D'ESTADÍSTICA DE CATALUNYA. Projeccions de població de Catalunya (base 2002). Principals resultats en els horitzons 2006, 2015 i 2030. Barcelona: IDESCAT, 2004.

INSTITUTO NACIONAL DE ESTADÍSTICA. Censo de Población y Viviendas 2001. Avance de resultados. Madrid: INE, 2003.

INSTITUTO NACIONAL DE ESTADÍSTICA. La población extranjera en España. Madrid: INE, 2003.

INSTITUTO NACIONAL DE ESTADÍSTICA. España al comienzo del siglo XXI. Censos de población y viviendas 2001. Madrid: INE, 2004.

MARTORI, J.C. i HOBERG, K. "Nuevas técnicas de estadística espacial para la detección de clusters residenciales de población inmigrante". *Scripta Nova. Revista Electrónica de Geografía y Ciencias Sociales* Vol. XII, n. 261. Barcelona: Universidad de Barcelona, 15 de Abril de 2008, <<http://www.ub.es/geocrit/sn/sn-263.htm>>.

MONES, M.A. i CARRERA, J.M. La Barcelona Metropolitana els propers vint anys. Prospectiva de mercat de treball, demografia i habitatge. Barcelona: Ajuntament de Barcelona, 2003.

OTERO GIRÁLDEZ, M.S., UÑA ALVAREZ, J. i ARÉVALO TOMÉ, R. "Estimación de la duración residencial a partir del período de ocupación declarado por los hogares españoles". *Hacienda pública española* n. 176, 2006, pp. 87-106.

ROCA CLADERA, J., CLUSA ORIACH, J. i MARMOLEJO DUARTE, C. *El potencial urbanístic de la Regió Metropolitana de Barcelona*. Document de síntesi. Barcelona: Ajuntament de Barcelona, 2005.

UNIÓN EUROPEA. Reglamento (CE) n. 763/2008 del Parlamento Europeo y del Consejo, de 9 de julio de 2008, relativo a los censos de población y vivienda (1). DOUE. Diario Oficial de la Unión Europea, 13 Agost 2008.

De l'any 2010 al gener del 2017

BANCO DE ESPAÑA. "Encuesta financiera de las familias (EFF) 2011: métodos, resultados y cambios desde 2008". *Boletín económico*, Enero 2014, pp. 71-104.

BANCO DE ESPAÑA. "Encuesta financiera de las familias (EFF) 2014: métodos, resultados y cambios desde 2011". *Boletín económico*, Enero 2017.

BANCO DE ESPAÑA. *Indicadores del mercado de la vivienda. Síntesis de indicadores económicos*. Madrid: Banco de España. www.bde.es

INSTITUT D'ESTADÍSTICA DE CATALUNYA. *Cens de població i habitatges*. Barcelona: IDESCAT, publicació decenal. www.idescat.cat

INSTITUT D'ESTADÍSTICA DE CATALUNYA. *Xifres de població*. Barcelona: IDESCAT, publicació anual. www.idescat.cat

INSTITUTO NACIONAL DE ESTADÍSTICA. *Censo de población y viviendas*. Madrid: INE, publicación decenal. www.ine.es

INSTITUTO NACIONAL DE ESTADÍSTICA. *Padrón. Población por municipios*. Madrid: INE, publicación anual. www.ine.es

ROVIRA, C. i FARRÉ, M. "Aportaciones de Idescat en la explotación del Censo de Población y Viviendas". Institut d'Estadística de Catalunya, Julio 2014, pp. 32-34.

2. Qüestions generals sobre l'habitatge

Fins a l'any 2000

AURTENETXE, J.L. y otros. "El problema de la vivienda en España". *Boletín de Estudios Económicos* n. 159, 1996.

BLANES, A. et al. *Habitar, vivir, prever: actas del V Congreso de la población española*. Universitat Autònoma de Barcelona, 1995.

CLUSA, J. i ROCA, J. "Evolució de l'estructura urbana de Catalunya 1991-1996. Impacte dels canvis experimentats en la distribució espacial de la població, l'ocupació i la mobilitat per treball en el sistema català de ciutats". *Nota d'Economia* n. 64, 1999, pp. 67-90.

CORTÉS, L. *La cuestión residencial*. Madrid: Fundamentos, 1996.

CORTÉS, L. (Comp.). *Pensar la vivienda*. Madrid: Talasa, 1995.

COSTA, J. *El Problema de l'habitatge*. Barcelona: Fundació Jaume Bofill, 1995.

GANAU CASAS, J. "El sistema urbà de Lleida: definició, estructura i dinàmiques recents". *Documents d'Anàlisi Geogràfica* n. 33, 1998, pp. 91-106.

GARCÍA MERCADAL, F. *La vivienda en Europa y otras cuestiones*. Zaragoza: Institución Fernando el Católico. Diputación de Zaragoza, 1998.

GONZÁLEZ-PÁRAMO, J.M. i ONRUBIA, J. "El gasto público en vivienda en España". *Hacienda Pública Española* n. 120/121, 1992, pp. 189-231

HALLETT, G. "La política de suelo y vivienda en Gran Bretaña". *Revista Española de Financiación de la Vivienda* n. 22, Madrid, 1993, pp. 41-56.

LEAL, J. *Pensar la vivienda*. Madrid: ed. Talasa, 1995.

PEDRO, A. *Espacio urbano y política de vivienda*. Tesi doctoral, Valencia: Generalitat Valenciana, 2000.

RÀFOLS, J. et al. *Política d'habitatge en l'estat de les Autonomies*. Barcelona: Institut d'Estudis Autònoms, Generalitat de Catalunya, 1997.

TALTAVULL DE LA PAZ, P. (ed.). *Vivienda y familia*. Madrid: Fundación Argentaria, 2000.

TRILLA BELLART, C. "Una nueva Política de vivienda". *Papeles de Economía Española* n. 50, 1992, pp. 254-256.

De l'any 2001 al 2009

AA.VV. *El derecho de la vivienda en el siglo XXI: sus relaciones con la ordenación del territorio y el urbanismo*. Con un análisis específico de la Ley catalana 18/2007, de 28 de diciembre, del derecho a la vivienda, en su contexto español, europeo e internacional. Ed. Marcial Pons, 2008.

ADAME MARTÍNEZ, F., CASTILLO MANZANO, J.I. i LÓPEZ VALPUESTA, L. *El Sector público y la inversión en vivienda: la deducción por inversión en vivienda habitual en España*. Madrid: Instituto de Estudios Fiscales, 2004.

AGUERRI SÁNCHEZ, P. "La vivienda y estado de bienestar en Europa". *Acciones e Investigaciones Sociales* n. 21, 2005.

AJUNTAMENT DE BARCELONA. *El mercat immobiliari de Barcelona 2001*. Barcelona: Departament d'estudis fiscals, Institut municipal d'hisenda, Centre de política del sòl i valoracions, 2002.

ALGABA, A. "El mercado de la vivienda en L'Hospitalet, un municipio del área metropolitana de Barcelona". *Scripta Nova. Revista Electrónica de Geografía y Ciencias Sociales* n. 105, 2002, pp. 1-15.

ALONSO TIMÓN, A.J. *Plan Nacional de vivienda para 2005-2008*. *Anuario jurídico y económico escurialense* n. 39, 2006, pp. 145-170.

ARTIGUES, A. i RULLÁN, O. "Nuevo modelo de producción residencial y territorio urbano disperso (Mallorca,

- 1998-2006)". *Scripta Nova: Revista Electrónica De Geografía y Ciencias Sociales* n. 245(11), 2007.
- BARNADA, J. "Reflexions sobre les polítiques d'habitatge". *Qüestions d'habitatge* n. 9, Patronat Municipal de l'Habitatge, Ajuntament de Barcelona, 2002, p. 20.
- BARSCZAK SARDINHA, B.M. i CARVALHO, L.M.C. "Housing cooperatives in Portugal. The end of social purposes". *REVESCO: Revista De Estudios Cooperativos* n. 91, 2007, pp. 34-59.
- BARTLETT CASTELLÀ, E.R. *La legislación del suelo: un instrumento para el encarecimiento de la vivienda y en contra de los legítimos intereses económicos de los consumidores*. a CANEDO ARRILLAGA, María Pilar (coord.). *Derecho de consumo: actas del Congreso Internacional sobre Derecho de Consumo*, 2009, pp. 365-384. Congreso Internacional sobre Derecho de Consumo (1. 2006. Bilbao).
- BETRÁN ABADÍA, R. "De aquellos barros, estos lodos. La política de vivienda en la España franquista y post-franquista". *Acciones e Investigaciones Sociales* n. 16, 2002.
- BILBAO LARRONDO, L. "La vivienda en Bilbao: los años sesenta, años de cambios". *Ondare. Cuadernos de Artes Plásticas y Monumentales* n. 25, 2006, pp. 247-261.
- BORISSOVA BONEVA, M. *El traslado de la vivienda al medio rural: urbanizaciones y viviendas aisladas*. a FERNÁNDEZ GARCÍA, Aladino; ALONSO IBÁÑEZ, María del Rosario (Coord.). *El medio rural y la difusión urbana*. Oviedo: KRK Ediciones, pp. 91-106.
- BOSCH MEDA, J. i GIBAJA ESTEBAN, O. *L'habitatge a Catalunya en l'àmbit local: diagnosi, propostes i solucions a un problema creixent*. Barcelona: Fundació Carles Pi i Sunyer d'Estudis Autònoms i Locals, 2004.
- BURÓN CUADRADO, J. "La política de vivienda del Gobierno Vasco". *Documentación Social: Revista de Estudios Sociales y Sociología Aplicada* n. 138, 2005, pp. 119-156.
- BURÓN CUADRADO, J. "Las reservas de suelo para vivienda protegida: lecciones del caso de Vitoria-Gasteiz". *ACE: Architecture, City And Environment* n. 2, 2006, p. 4.
- BURÓN CUADRADO, J. "Una política de vivienda alternativa". *Ciudad y territorio: Estudios territoriales*, n. 155, 2008, pp. 9-40.
- BURRIEL, E.L. *La "década prodigiosa" del urbanismo español (1997-2006). Diez años de cambios en el Mundo, en la Geografía y en las Ciencias Sociales, 1999-2008*. Actas del X Coloquio Internacional de Geocrítica, Universidad de Barcelona, 26-30 de Mayo de 2008.
- CÁCERES, R. *Radiografies'05. Pensar l'habitatge*. Barcelona: Universitat Politècnica de Catalunya ETSAB Càtedra Projectes, 2005.
- CALVET PUIG, M.D. *Incidencia de l'urbanisme en la funció econòmica i social de la ciutat: el rol de les cutats mitjanes en un entorn metropolità*. Tesis doctoral, Universitat Politècnica de Catalunya, 2005.
- CALVO, M.J., GÜELL, X. i SALABERT, J. *Distribució territorial de la Renda Familiar per càpita a Barcelona*. Barcelona: Ajuntament de Barcelona, 2007.
- CARRIÓN MORILLO, D. "Vivienda en alquiler versus vivienda en propiedad: el tratamiento fiscal inmobiliario en el IRPF". *Diario La Ley* 6.943, 2008.
- CASTANYER GARCIA, J. "El plan de vivienda 2005-2008: Un paso más en las políticas de vivienda timorates". *Crítica* n. 939, 2006, pp. 42-45.
- CASTANYER GARCIA, J. "La vivienda, un largo camino por recorrer". *Documentación Social: Revista de Estudios Sociales y Sociología Aplicada* n. 138, 2005, pp. 101-118.
- CASTILLEJO, I. "La vivienda se reinventa: se reduce, personaliza y se hace polivalente". *Observatorio inmobiliario y de la construcción* n. 27, 2008, pp. 10-24.
- CHECA OLMOS, J.C. *La diferenciación residencial: conceptos y modelos empíricos para su comprensión*. Albolote (Granada): Comares, 2006.
- CLAVELL NADAL, D. *Vivienda*, a BETANCOR RODRÍGUEZ, Andrés i NOGUERA DE LA MUELA, Belén, *Comentarios al régimen municipal especial de Barcelona*, Civitas Ediciones, 2008, pp. 225-244.
- CONDE, F. *El apego a la vivienda. Jornadas repensemos la vivienda con ojos de mujer*, 2005.
- CONSEJERÍA DE VIVIENDA Y ASUNTOS SOCIALES. *Plan Director de la Vivienda 2002-2005 del País Vasco*, Gobierno Vasco, 2004.
- CONTIJOCH PRATDESABA, R. "Llei del dret a l'habitatge i el seu vessant arrendatar". *Revista jurídica de Catalunya* Vol. 107, n. 4, 2008, pp. 1061-1100.
- CONTIJOCH PRATDESABA, R. "Llei del dret a l'habitatge i el seu vessant d'habitatges destinats a polítiques socials". *Revista jurídica de Catalunya* Vol. 108, n. 1, 2009, pp. 59-98.
- CORDERO LOBATO, E. "La legislación civil autonómica relativa a la construcción y a la vivienda". *Indret: Revista para el Análisis del Derecho* n. 2, 2006.
- CÓRDOBA BUENO, M. "Soluciones al problema de la vivienda: el Derecho de Uso de los Inmuebles". *Análisis financiero* n. 101, 2006, pp. 24-31.
- CORTÉS ALCALÁ, L. "La crisis de la vivienda". *Documentación Social: Revista de Estudios Sociales y Sociología Aplicada* n. 138, 2005, pp. 81-100.
- CORTÉS ALCALÁ, L. "Reflexiones críticas sobre la cuestión residencial". *Temas para el debate: Las personas "sin hogar"*, n.174, Maig 2009, pp 49-51.
- CUADRAS, A. (dir.). *Les condicions de vida de la població d'origen no comunitari a Catalunya*. Barcelona: Institut d'Estudis Regional i Metropolitans, 2004.
- DE LA IGLESIA MONJE, M.I. "Actualidad del derecho de superficie como medida de intervención de los poderes públicos en materia de vivienda: el caso específico de Castilla León". *Revista de derecho urbanístico y medio ambiente* n. 233, 2007, pp. 111-132.
- DE LOS LLANOS MATEA ROSA, M. "Las medidas de la política de vivienda en materia de alquileres y vivienda protegida". *Boletín económico - Banco de España* n. 7-8, 2006, pp. 89-98.
- DEL PINO ARTACHO, J. *Aproximación sociológica a la vivienda secundaria litoral*. V Coloquio Internacional de Geocrítica, Universitat de Barcelona, 2003.
- DELGADO VIÑAS, C. "Vivienda secundaria y turismo residencial como agentes de urbanización y segregación territorial en Cantabria". *Scripta Nova: Revista electrónica de Geografía y Ciencias Sociales* Vol. XII, n. 272, Universitat de Barcelona, 1 de Setembre de 2008.
- DEP INSTITUT i TRILLA, C. *Estudi de l'habitatge a Catalunya*. Barcelona: Departament de Política Territorial i Obres Públiques, Generalitat de Catalunya, 2001.
- DÍAZ HERNÁNDEZ, R. i PARREÑO CASTELLANO, J.M. "La política económica, la construcción de vivienda y la producción de la ciudad en España (1939-75)". *Scripta Nova. Revista Electrónica de Geografía y Ciencias Sociales* n. 218(48), 2006.
- DÍAZ ORUETA, F. i LOURÉS, M.L. (eds.). *Desigualdad social y vivienda*. Alicante: ECU, 2004.
- DÍAZ RODRÍGUEZ, M.C. "La vivienda en España: reflexiones sobre un desencuentro". *Scripta Nova. Revista electrónica de geografía y ciencias sociales* n. 146(095), 2003.
- DIPUTACIÓ DE BARCELONA. *Ciutats en (re)construcció: necessitats socials, transformació i millora del barri*. Barcelona, 2008.
- DRIANT, J.C. "¿Dónde viven las familias modestas en Francia? Interrogantes sobre la vivienda pública social". *Ciudad y Territorio. Estudios Territoriales* n. 131, 2002, pp. 39-52.
- FERNÁNDEZ GORDILLO, A. "Déficits en el derecho social a la vivienda". *Temas para el debate* n. 140, 2006, pp. 57-59.
- FLAQUER, L. *Les polítiques familiars en una perspectiva comparada*. Barcelona: Fundació "la Caixa", 2000.
- FONTANA USÓN, J.R. "La construcción residencial en España: a la búsqueda de la mediocridad dorada". *Cuadernos de Información económica*, n. 202, 2008, pp. 39-44.

- GALEANA CRUZ, S. "La tipología en la vivienda como precedente sustentable". *ACE: Architecture, City and Environment*, n. 11, 2008, pp. 777-800.
- GARCÍA DÍEZ, M.A. Los problemas de acceso a la vivienda en España: algunas soluciones. Madrid: Gabinete Económico Confederal de CCOO, 2003.
- GARCÍA MONTALVO, J. "Economía de la vivienda". *Libros de economía y empresa* n. 4, 2007, pp. 5-7.
- GAUTHIER AMIGÓ, A. *Potencial de planeamiento de la Región Metropolitana de Barcelona: Una ciudad policéntrica*. Barcelona: Universitat Politècnica de Catalunya, Centre de Política de Sòl i Valoracions, 2006.
- GENERALITAT DE CATALUNYA. "El consum privat per CCAA: evolució i previsions per al 2007". *Consum i economia familiar* n. 47, Juny 2007, pp. 39-64.
- GILI FERNÁNDEZ, M. "Las viviendas de segunda residencia. ¿Ocio o negocio?". *Scripta Nova. Revista electrónica de geografía y ciencias sociales* n. 146(052), 2003.
- GÓMEZ, M.L. La intervención administrativa en la vivienda en España 1938-2005. *Montecorvo*, 2006.
- GOVERN DE LES ILLES BALEARS. Llibre blanc de l'habitatge de les Illes Balears 1990-2000, 2003.
- GREENPEACE. Destrucción a toda costa. Informe sobre la situación del litoral español. <http://www.greenpeace.es>, 2005.
- HERRERO CANELA, M. i PÉREZ, F. "Panorama de l'habitatge a Catalunya: economia, territori, polítiques". *L'Espill* n. 16, 2004.
- HERRERO, M., TORT, J. i PAÜL, V. "La vivienda: ¿moneda de cambio, elemento de exclusión territorial o derecho básico? Badalona como punto de referencia". *Scripta Nova. Revista electrónica de geografía y ciencias sociales* n. 146(0390), 2003.
- HIPOLITO LANCHA, F. i DE HIPOLITO RUIZ, F.J. Viviendas de protección oficial y con protección pública. Madrid: Códices Trivium, Legislación autonómica, 2001.
- KENNA GALTÉS, P. Los derechos a la vivienda y los derechos humanos. Terrassa (Barcelona): Associació Prohabitatge, 2006.
- LA CAIXA. "¿A dónde va el mercado de la vivienda en Estados Unidos?" *Informe Mensual - La Caixa*, n. 318, 2008, pp. 17-27.
- LA CAIXA. "Casa, vivienda, familia y hogar: dinámica de sinónimos". *Informe Mensual - La Caixa*, n. 312, 2008, pp. 44-57.
- LA CAIXA. "La vivienda se enfría". *Informe Mensual - La Caixa*, n.309, 2008, pp. 49-52.
- LEAL MALDONADO, J. "La política de vivienda en España". *Documentación Social: Revista de Estudios Sociales y Sociología Aplicada* n. 138, 2005, pp. 63-80.
- LEAL MALDONADO, J. *Urbanización y vivienda*, a del CAMPO URBANO, Salustiano i TEZANOS TORTAJADA, José Félix (coord.), *La sociedad*, 2008, pp. 471-498.
- LÓPEZ, E. "Las políticas habitacionales desde una perspectiva històrica". *Margen: Revista De Trabajo Social Y Ciencias Sociales* n. 48, 2008.
- LÓPEZ, E. "Llei d'habitatge: El Parlament pren la iniciativa per fer realitat l'accés a un dret bàsic". *Activitat Parlamentària* n. 14, 2008, pp. 99-111.
- LUJANEN, M. Vivienda y política de vivienda en los países nórdicos. Madrid: Ministerio de Vivienda i Nordic Council of Ministers, 2005.
- MACIAS, P. *Habitatge: temps de canvis*. Barcelona: Gencat Departament de Política Territorial i Obres Públiques, 2001.
- MARÍN GARCÍA, I. i MILÀ RAFEL, R. "El alquiler forzoso de la vivienda desocupada". *Indret: Revista para el Análisis del Derecho* n. 2, 2007.
- MARMOLEJO, C. i STALLBOHM, M. *En contra de la ciudad fragmentada: ¿hacia un cambio de paradigma urbanístico en la Región Metropolitana de Barcelona?*. Diez años de cambios en el Mundo, en la Geografía y en las Ciencias Sociales, 1999-2008. Actas del X Coloquio Internacional de *Geocrítica*, Universidad de Barcelona, 26-30 de mayo de 2008.
- MARTÍN, M. i DÍAZ, V. "La vivienda social: Problemas y propuestas". *Basa* n. 30-31, 2007, pp. 66-73.
- MOREY RIPOLL, M. "La complejidad de la futura Ley del Suelo y la Vivienda". *Escritura pública* n. 40, 2006.
- MORÓN BÉCQUER, P. La política de vivienda en los albores del siglo XXI. Experiencias y posibilidades. Madrid: Universidad Autónoma de Madrid, 2005.
- MOYA GONZÁLEZ, L. (coord.). *La vivienda social en Europa: Alemania, Francia y Países Bajos desde 1945*. Mairena Libros, 2008.
- MOYA GONZÁLEZ, L. "La vivienda de promoción pública. Análisis de la actividad en Madrid en los últimos años y propuestas para el futuro". *Cuadernos de investigación urbanística* n. 43, 2004, pp. 1-101.
- MUÑOZ IZARRA, C. "Políticas sociales de vivienda, análisis de la situación española y breve presentación de buenas prácticas europeas". *Trabajo social hoy*, n. extra 2, 2008, pp. 115-134.
- MUÑOZ, F. "La producció residencial de baixa densitat". *Elements de debat territorial* n. 21, 2005, p. 152.
- NEL-LO, O. *Ciutat de ciutats. Reflexions sobre el procés d'urbanització a Catalunya*. Barcelona: Ed. Empúries, 2001.
- OBSERVATORIO INMOBILIARIO Y DE LA CONSTRUCCIÓN. Informe residencial internacional 2008. *Observatorio inmobiliario y de la construcción* n. 30, 2008, pp. 42-55.
- PARREÑO CASTELLANO, J.M. "La vivienda en el medio rural de Canarias (España): diagnosis y criterios de ordenación". *Vegueta: Anuario de la Facultad de Geografía e Historia* n. 9, 2006, pp. 219-242.
- PATRONAT MUNICIPAL DE L'HABITATGE. Memoria 2004. Barcelona: Ajuntament de Barcelona, 2005.
- PÉREZ RIVARÉS, J.A. i VIGUER PONT, J. "Algunas consideraciones prácticas al hilo de la nueva ley catalana del derecho a la vivienda: su incidencia en la actividad ordinaria del promotor inmobiliario". *Diario La Ley* 6.942, 2008.
- PINEDA, L. et al. *Estructura social i desigualtats a Catalunya*. Barcelona: Mediterrània, 2004, 2 Vols.
- PINILLA, R. "Vivienda, casa, hogar: las contribuciones de la filosofía al problema del habitar". *Documentación Social: Revista de Estudios Sociales y Sociología Aplicada* n. 138, 2005, pp. 13-40.
- PONCE SOLÉ, J. "La competencia en materia de vivienda a la luz del nuevo Estatuto de Autonomía de Cataluña y de la ley catalana 18/2007, de 28 de diciembre, del derecho a la vivienda". *Revista d'estudis autonòmics i federals* n. 7, 2008, pp. 145-195.
- PONCE SOLÉ, J. *Algunas reflexiones sobre la competencia en materia de vivienda y las tendencias actuales en su ejercicio*. Projecte d'investigació: "Derecho urbanístico y exclusión social: la lucha jurídica contra los guetos urbanos", Universitat de Barcelona, 2007.
- PONCE SOLÉ, J. *Urbanisme, habitatge i cohesió social*. Barcelona: Pla Estratègic Metropolità de Barcelona, 2005.
- RIVES SEVA, J.M. "La rehabilitación del préstamo hipotecario en caso de hipoteca sobre vivienda familiar: ¿qué debe entenderse por vivienda familiar?". *Práctica de tribunales: revista de derecho procesal civil y mercantil* n. 47, 2008, pp. 35-36.
- RODRÍGUEZ ALONSO, R. "La política de vivienda en España desde la perspectiva de otros modelos europeos". *Boletín CF+S* n. 29-30, 2005, pp. 189-207.
- RUIZ-RICO RUIZ, G.J. "Nuevas Políticas Públicas". *Anuario multidisciplinar para la modernización de las Administraciones Públicas* n. 2, 2006, pp. 74-95.

SALA RÍOS, M. "Reflexiones sobre accesibilidad a la vivienda en las distintas Comunidades Autónomas". *Boletín Económico del ICE* n. 2793, 2004, pp. 35-46.

SÁNCHEZ GARCÍA, A. i PLANDIURA RIBA, R. "La provisionalidad del régimen de protección de la vivienda pública en España". *Scripta Nova. Revista electrónica de geografía y ciencias sociales* n. 146(090), 2003.

SÁNCHEZ GOYANES, E. "Entrevista al Secretario General de Vivienda, Javier Ramos Guallart". *Práctica urbanística: Revista mensual de urbanismo*, n. 84, 2009, pp. 56-62.

SÁNCHEZ HERNÁNDEZ, Á. i GUTIÉRREZ SANZ, E. "El derecho a la vivienda en la vida cotidiana". *Trabajo social hoy* n. extra 2, 2008, pp. 57-64.

SÁNCHEZ MARTÍNEZ, M.T. *La política de vivienda en España: análisis de sus efectos redistributivos*. Tesis doctoral, Granada: Universidad de Granada, 2002.

SANROMÁN, G. "Vivienda y fiscalidad en España: un análisis empírico". *Investigaciones económicas* n. 30(1), 2006, pp. 33-54.

SANTOLAYA MACHETTI, P. "La distribución de competencias entre el Estado y las Comunidades Autónomas en el urbanismo y en el régimen de la vivienda". *Cuadernos de derecho público* n. 31, 2007 (Exemplar dedicat a: "Ley del Suelo y Corrupción"), pp. 109-128.

SIMANCAS SIMANCAS, R. "La vivienda, ¿derecho o mercancía?" *Temas para el debate* n. 159, 2008.

SUST, X. "La posada al día de l'habitatge". *Qüestions d'habitatge* n. 7, Patronat Municipal de l'Habitatge, Ajuntament de Barcelona, 2001, pp. 1-18.

TELLO, R. "Paradojas sobre vivienda". *Scripta Nova. Revista electrónica de geografía y ciencias sociales* n. 146(138), 2003.

TOVILLAS MORÁN, J.M. "Todas las deducciones autonómicas para la adquisición de vivienda habitual: ¿si vivo en Logroño qué me puedo deducir este año y en Segovia?" *Inmueble: Revista del sector inmobiliario* n. 70, 2007, pp. 76-90.

TRILLA BELLART, C. "La llei del dret a l'habitatge: aspectes més destacats". *Revista catalana de dret públic* n. 38, 2009, pp. 97-117.

TRILLA BELLART, C. i ALGABA, A. "La política de vivienda en Cataluña ante la crisis". *Análisis local* n. 82, 2009, pp. 31-40.

TRILLA BELLART, C. *La política d'habitatge en una perspectiva europea comparada*. Barcelona: Fundació La Caixa, 2001.

TRILLA BELLART, C. *L'habitatge a Catalunya. Memòria econòmica de Catalunya 2002*, Barcelona: Cambra de Comerç, 2003, pp. 201-216.

TRILLA BELLART, C., NAVARRO, V. i QUIROGA, À. "L'estat del benestar a Catalunya: polítiques d'ajuda a les famílies i polítiques d'habitatge". *Revista Econòmica de Catalunya* n. 48, 2004.

UNIÓN EUROPEA. "Política De La Vivienda y Política Regional". *Dictámenes del Comité de las Regiones de la Unión Europea* n. 345, 2006, pp. 1-14.

VAQUER ALOY, A. "La expropiación temporal del usufructo de viviendas desocupadas en la Ley catalana del derecho a la vivienda". *Revista general de legislación y jurisprudencia* n. 1, 2009, pp. 133-178.

VILLAR ROJAS, F.J. *La reserva de suelo para vivienda protegida*, a DEL OLMO ALONSO, Jesús (coord.) *El derecho urbanístico del siglo XXI: libro homenaje al profesor Martín Bassols Coma Vol. 1*, 2008 ("Urbanismo y vivienda"), pp. 635-673.

ZARAPUZ, L. "La actuación pública y el derecho a la vivienda: Análisis de la política estatal de vivienda y algunas alternativas". *Utopías, nuestra bandera: revista de debate político* n. 211, 2007, pp. 73-82.

De l'any 2010 al gener del 2017

ANGUITA, R.M. "El acceso a la vivienda: algunas situaciones problemáticas en torno a la pareja". *Universitas. Revista de Filosofía, Derecho y Política*, 2011, pp. 109-128.

APCE. "Revista APCE Habitatge" i suplement "Habitatge i Futur". Associació de promotors constructors d'edificis de Barcelona i província. Publicacions trimestrals.

ARENDS, L.N. i GARCIA-ALMIRALL, P. "Propuesta: diversidad socio-espacial, satisfacción residencial y gestión pública en Barcelona". *Universidad Politécnica de Cataluña*, Diciembre 2012, pp. 1-8.

ARENDS, L.N. i GARCIA-ALMIRALL, P. "Una visión comparada de la vivienda social en Europa. El caso de Barcelona y Londres". *ACE: Architecture, City and Environment* n. 26, 2014, pp. 177-200.

BAYONA, J., GIL, F. i BORJA, J. "Revolución urbana y derechos ciudadanos: claves para interpretar las contradicciones de la ciudad actual". *Universitat de Barcelona*, n. 26, 2010, p. 533.

BORJA, J. "Derecho a la ciudad en el contexto de reconstrucción, especulación inmobiliaria y desafíos ciudadanos". *Documento Escuela de Líderes de Ciudad. (ELCI)* 2010.

BUADES, J. "Geopolítica, neoliberalismo y turismo en los Países Catalanes". *Alba Sud. Investigación y comunicación para el desarrollo*, Febrero 2011, pp. 79-90.

CABALLE, G. i FABRA, C. *La protecció del deutor hipotecari en la Llei 1/2013*. Treball final de grau. Universitat Rovira i Virgili, 2014.

CABRÉ, E. *Avaluació de les polítiques de promoció pública d'habitatge protegit segons règim de tinença al municipi de Barcelona, 2007-2012*. Universidad Politécnica de Cataluña, 2013.

CASADEMUNT, P. "La vivienda y el espacio doméstico condicionado por el sistema estructural: del muro de carga al sistema porticado". *Jornadas Internacionales de investigación en construcción. Vivienda: pasado, presente y futuro*. Noviembre 2013

CERDA, J., PÉREZ, C. i MARMOLEJO, C. "Impacto de las grandes actuaciones urbanísticas y de proyectos de transporte en el área metropolitana de Barcelona". *ACE: Architecture, City and Environment* n. 20, 2012, pp. 199-231.

CRUZ, H. *La veu de la ciutadania en el planejament urbanístic. Una reflexió sobre la conflictivitat territorial a Catalunya*. Universitat Autònoma de Barcelona, 2010.

DÍAZ, F. "Periferias urbanas y reconfiguración de las políticas urbanas en España". *Gestión y Política Pública* n. 41, 2012, pp. 41-81.

FÁBREGAS, G. *Termografía aplicada a l'anàlisi de la sostenibilitat energètica d'edificis*. Treball final de grau. Escola Universitària Politècnica de Mataró, 2014.

FEBAS, C. i NOVELLA, J. *La respuesta pública al problema de la vivienda*. Treball final de grau. Universitat Pompeu Fabra, 2006.

FERNÁNDEZ, F. "El derecho a una vivienda digna". *Revista de Antropología Social* n. 19(1), Universitat Autònoma de Barcelona, 2014, pp. 103-129.

FREIXES, J. *Anàlisi de les preferències entre compra i lloguer de l'habitatge i la influència de la crisi econòmica actual sobre els significats associats per la població a un règim de tinença o altre*. Treball final de grau. Universitat de Girona, 2014.

GARCIA ALMIRALL, P., VALLS DALMAU, F. i MOIX, M. *SIG en la gestió de la informació urbanística en el àmbit local*. CPSV, 2011.

GARCIA-ALMIRALL, P. "Apunts. Jornada dret a l'habitatge: Noves solucions, noves polítiques". *Universitat Politècnica de Catalunya*, Juny 2012.

GONZÁLEZ, N. et al. "Coloquio: las maneras en el espacio domestico". *Cuadernos de Historia Moderna*, 2013, pp. 2012-2014.

- GRASIOT, M. *La memòria social del Pla d'Ordenació Urbanística Municipal: aportacions per a una millor implantació de les polítiques de sòl i habitatge*. Projecte final de màster. Universitat Politècnica de Catalunya, 2011.
- GRUPO HABITAT FUTURA. "Habitat Futura. La revista de arquitectura i edificación sostenible". Publicació bimensual. Barcelona.
- HUGUET, I. *Alquiler en tiempo de crisis ¿Impactos diferenciales respecto a la propiedad? Caso del Ensanche de Barcelona entre 2007 y 2013*. Tesi de màster, Universitat Politècnica de Catalunya, 2014.
- JANOSCHKA, M., SEQUERA, J. i SALINAS, L. "Gentrificación en España y América Latina. Un dialogo crítico". *Revista de geografía Norte Grande* n. 58, 2014, pp. 1234–1265.
- MAO, Y. *Feng Shui y arquitectura occidental. El caso de Josep Antoni Coderch*. Projecte final de màster. Universitat Politècnica de Catalunya, 2014.
- MARSAL, M.L. i VILANOVA, J.M. "Hegemonía y declive de un ciclo desarrollista ya destronado. Urbanismo y construcción en España 1997-2007". *Revista Bibliogràfica de Geografia i Ciències Socials*, Universitat de Barcelona, 2013, pp. 1–5.
- MARTÍNEZ, M. Els préstecs hipotecaris. *Universitat de Vic*, Gener 2014.
- MENDIZÁBAL, E. i FERRET, J. "El mapa municipal en qüestió i l'ajornament de la seva reforma". *Treballs de la Societat Catalana de Geografia* n. 2190, 2014, pp. 21–40.
- MÓDENES, J.A. i LÓPEZ-COLÁS, J. "El sistema residencial: un esquema conceptual para entender la relación dinámica entre población y vivienda en España". *Centre d'Estudis Demogràfics. Papers de Demografia* n. 400, Universitat Autònoma de Barcelona, 2012.
- NASARRE, S. "Catalunya, pionera a legislar noves formes per accedir a l'habitatge: les tinences intermèdies". *Revista Món Jurídic* n. 289, 2014, pp. 24–25.
- NEL-LO, O. i RENYER, J. "Realitats metropolitanes i governs . El Pla territorial Metropolità de Barcelona: ensenyaments per al govern del territori". *Universitat Autònoma de Barcelona* n. 78, 2014, pp. 69–98.
- NOVAS, M. *Arquitectura y género. Una reflexión teórica*. Trabajo fin de máster. Universitat Jaume I, 2014, pp. 1–73.
- PISARELLO, G. "El derecho a la vivienda: constitucionalización debil y resistencias garantistas". *Espazo Juridico Journal of Law* n. 14(3), Edición Especial 2013, pp. 135–158.
- PLA, R. "Llei de rehabilitació, regeneració i renovació urbanes". *Món Jurídic* n. 285, 2014.
- PONCE, J. "L'efectivitat del dret a l'habitatge a Catalunya i el paper del dret urbanístic : esperances en ple drama?" *Revista Catalana de Dret Públic* n. 46, 2013, pp. 135–159.
- PONCE, J. "L'efectivitat del dret a l'habitatge a Catalunya i el paper del dret urbanístic: esperances en ple drama?" *Revista Catalana de Dret Públic* n. 46. 2013, pp. 135–159.
- RÁFOLS, J. "Aspectes econòmics de la problemàtica de l'habitatge". *Societat Catalana d'Economia* n. 21, 2015, pp. 61–64.
- RIERADEVALL, J.M. Rehabilitación energética de edificios. La piel del edificio. Universitat Politècnica de Catalunya, 2014.
- RÍOS, M. i REMESAR, A. "Barcelona: paisajes de la modernidad". *Universidad de Barcelona, on the w@terfront* Vol. 35, n. 1, Abril 2015, pp. 5–58.
- ROSARIO, A. "Efectividad del derecho a la vivienda a través de mecanismos de acceso al suelo en la legislación urbanística española". *Revista GOT* n. 7, Junio 2015.
- SALES, D. *Els habitatges d'ús turístic i la seva incidència en la taxa turística: l'exemple dels municipis costaners del Baix Empordà*. Treball final de grau. Universitat de Girona, 2014.
- SAURA, M., MUNTAÑOLA, J. i MÉNDEZ, S. *Arquitectura y urbanismo ¿inclusivos?* Universidad Politécnica de Catalunya, 2014.
- SÍNDIC DE GREUGES. Informe extraordinari sobre l'accés a l'habitatge. Novembre 2015.
- SOROLLA, A. "Polítiques públiques d'habitatge, més enllà de la construcció. L'habitatge, el quart pilar de l'estat de benestar". *ACE: Architecture, City and Environment* n. 26, 2014, pp. 223–233.
- SUBIRATS, J. i MARTÍ-COSTA, M. "Ciudades y cambio de época : discursos sobre políticas urbanas y crisis en España". *Universidad del País Vasco*, 2015.
- TIÓ, M. *Proposta de rehabilitació i interiorisme del Mas Conjuntura*. Projecte final de grau en Ciències i Tecnologia de l'Edificació, Juny 2013.
- TORNOS, J. "El acceso a la vivienda y la nueva función social del derecho de propiedad". *RVAP*. n. especial 99-100, 2014, pp. 2853–2872.
- TOSSET, J. "Aportaciones del trabajo social al análisis de la dimensión territorial en los procesos de exclusión. Una aproximación al ejercicio profesional en el ámbito residencial". *Cuadernos de Trabajo Social* n. 23, Universidad de Granada, 2010, pp. 125–144.
- TRILLA, C. "Desigualdad y Vivienda". *ACE: Architecture, City and Environment* n. 9, 2014, pp. 95–126.
- VALDUNCIEL, J. "Planeamiento urbanístico y forma urbana en Cataluña . El caso de la Región de Girona (1979-2006)". *Universitat de Girona*, Julio 2015.
- VALENZUELA, M. (coord). "Proyecto UrbSpain. El impacto del modelo autonómico en las ciudades españolas. Una aproximación interdisciplinar". *Universidad Autónoma de Madrid*, 2012.
- VILANOVA, J.M. et al. "Modelos urbanos y sostenibles y planificación de la vivienda. Reflexiones entorno a las propuestas del plan territorial de vivienda de Catalunya". *CONAMA* 2012.
- VIVAS, C., LÓPEZ, C. i PINATELLA, J. "L'impacte social dels plans i dels projectes territorials. El cas de Catalunya". *Documents d'Anàlisi Geogràfica* n. 58, Universitat de Girona, 2012, pp. 219–237.
- ZAFRA, M. "Formulación y desarrollo de las políticas de vivienda autonómicas y locales". *Revista de Estudios Políticos (nueva época)*, Julio-Septiembre, 2013, pp. 279–308.
- ZARAPUZ, L. "La lucha por la modernidad. El derecho (efectivo) a la vivienda como fuente de igualdad y de desarrollo real". *Gaceta Sindical. Reflexion y debate* n. 20, Junio 2013, pp. 1–2.

3. Població i habitatge:

3.1 Necessitats d'habitatge

Fins a l'any 2000

MASCLANS, M. *L'habitatge públic a Sabadell. Fer habitatge, fer ciutat*. Sabadell: VIMUSA, 1995.

RED VERGÉS, SL. *Necessitats d'habitatge de Catalunya al 2016*. Barcelona, 1998.

ROCA CLADERA, J. "¿Reducción de la formación de nuevos hogares o redistribución metropolitana de los mismos?". *Ciudad y Territorio Estudios Territoriales XXX* n. 115, 1998, pp. 37-55.

De l'any 2001 al 2009

BCF-CONSULTORS. *Estudi sobre les característiques dels demandants d'habitatge de lloguer a diferents zones urbanes de Catalunya, 2001-2005*. Full anual.

BELLET, C., GANAU, J., i LLOP, J.M. (ed.) *Vivienda y sociedad: nuevas demandas, nuevos instrumentos*. Actas de la IX Setmana d'Estudis Urbans de Lleida, 16 - 20 d'octubre 2006. Milenio, 2008.

BUSTOS, D. i SARABIA SÁNCHEZ, F.J. Estudio sobre necesidades y demanda de vivienda en Callosa d'En Sarrià. Callosa d'En Sarrià (Alicante): Concejalía de Urbanismo, Medio Ambiente, Agua y Agricultura del Ayuntamiento de Callosa, 2006.

CLAVEL, M. i GIBAJA, O. Estudi sobre les necessitats d'habitatge a la ciutat de Lleida. Lleida: Ajuntament de Lleida, Empresa Municipal d'Habitatge, 2004.

COLOM ANDRÉS, M.C. i MÓLÉS MACHÍ, M.C. "Movilidad, tenencia y demanda de vivienda en España". *Estadística Española* n. 157, 2004, pp. 511-533.

D'ALEPH. Estudi de les necessitats d'habitatge social a la ciutat de Rubí. PROURSA, Ajuntament de Rubí, 2005.

DEP INSTITUT. Estudi de les necessitats d'allotjament per treballadors temporers: sectors agropecuari i turístic. Barcelona, 2005.

OLIVER ALONSO, J. Demografia i habitatge a Espanya i a les CC.AA. Barcelona: Caixa Catalunya, 2005.

SAWAYA NETO, M. "Main determinants of tenure choice in Spain: cross-analysis of distinct city sizes". *Estudios Sociales: Revista de investigación científica* Vol. 15, n. 29, 2007, pp. 57-83.

De l'any 2010 al gener del 2017

ARENDS, L.N. i GARCIA-ALMIRALL, P. "Vivienda Social en Cataluña y Barcelona". Universitat Politècnica de Catalunya, Març 2012.

ARENDS, L.N. i GARCIA-ALMIRALL, P. "Apuntes. Jornada dret a l'habitatge: Noves solucions, noves polítiques". Universitat Politècnica de Catalunya, Juny 2012.

LÓPEZ, C. "Nous comportaments residencials a les llars catalanes". In *Fundació Jaume Bofill*, 2012.

MARMOLEJO, C. et al. "Modelo demográfico-usos del suelo en Barcelona. Implementación del modelo de proyección de población, lugares de trabajo y vivienda". Universitat Politècnica de Catalunya, Octubre 2011, pp. 11-13.

MIeses, C.L. *Aproximación al crecimiento urbano residencial contemporáneo español 1980-2010*. Treball de màster. Universitat Politècnica de Catalunya. Març 2015.

MÓDENES, J.A. "Una mirada demogràfica als canvis recents en l'accés a l'habitatge a Catalunya". *Treballs de la Societat Catalana de Geografia* n. 69, 2010, pp. 113-140.

ZARAPUZ, L. "La lucha por la modernidad. El derecho (efectivo) a la vivienda como fuente de igualdad y de desarrollo real". *Gaceta Sindical. Reflexion y debate* n. 20, Juny 2013, pp. 1-2.

3.2 Mobilitat residencial

Fins a l'any 2000

ANTOLÍN, P. i BOVER, O. "Regional migration in Spain: the effect of personal characteristics and of unemployment, wage and house price differentials using pooled cross-sections". *Bulletin of Economics and Statistics* n. 2, Oxford, 1997, pp. 215-235.

CABRÉ, A. i MÓDENES, J.A. "Dinàmiques demogràfiques recents a la Regió Metropolitana de Barcelona". *Revista Econòmica de Catalunya* n. 33, 1997, pp. 6-76.

DURÀ, A. *Mobilitat residencial, contraurbanització i canvi en l'estructura social de Santa Coloma de Gramenet. Un municipi de la primera pe-riferia metropolitana de Barcelona*. Tesi doctoral, Dept. de Geografia. Universitat Autònoma de Barcelona, 1995.

MÓDENES, J.A. i PASCUAL, J. *Les migracions interiors a Catalunya. Intensitat, selectivitat i estructura espacial dels fluxos migratoris*. En GINER, S. (dir.), *La Societat Catalana*. Barcelona: Institut d'Estadística de Catalunya, 1998, pp. 201-219.

MÓDENES, J.A. *Flujos espaciales itinerarios biográficos: la movilidad residencial en el área de Barcelona*. Tesi doctoral, Departament de Geografia, Universitat Autònoma de Barcelona, 1998.

VINUESA ANGULO, J. *Tendencias de los asentamientos humanos en España*, a Libro Blanco del Sector Inmobiliario. Madrid: Fundación de Estudios Inmobiliarios, 1999, pp. 489-494.

De l'any 2001 al 2009

ARÉVALO TOMÉ, R. et al. "Movilidad residencial en España: un análisis longitudinal". *Documentos de trabajo* (Universidade de Vigo. Departamento de Economía Aplicada) n. 3, 2008.

BARCELÓ, C. "La tenencia de vivienda y la movilidad laboral en la Unión Europea". *Banco de España: Boletín económico*, Mayo 2007, pp. 2-8.

COS GUERRA, O. de. "La dinámica metropolitana en España. Análisis estadístico y cartográfico de los municipios a partir de la población y la vivienda". *Geographicalia* n. 51, 2007, pp. 59-80.

DOMINGO VALLS, A. i BAYONA CARRASCO, J. "Movilidad, vivienda y distribución territorial de la población marroquí en Cataluña". *Estudios Geográficos* Vol. 68, n. 263, 2007, pp. 465-496.

DOMINGO, A., BRANCÓS, I. i BAYONA, J. "Estrategias migratorias y estructura del hogar en Cataluña, 1996". *Papers de Demografia* n. 202, 2002.

MIRALLES-GUASCH, C. i BARNADA, J. "Habitatge i mobilitat residencial a la Regió Metropolitana i a la provincia de Barcelona". *Papers. Regió Metropolitana de Barcelona* n. 46, 2007, pp. 9-46.

MÓDENES CABRERIZO, J.A. "Relacions socioterritorials i mobilitat residencial a l'àrea de Barcelona". *Revista Catalana de Sociologia* n. 14, 2002, pp. 43-56.

MÓDENES CABRERIZO, J.A. *Habitatge i característiques socials i demogràfiques: elements per a una comprensió de la mobilitat residencial a l'àrea barcelonina*. Jornades La urbanització dispersa en perspectiva, Tolosa de Llenguadoc, 2002.

MÓDENES CABRERIZO, J.A. i LÓPEZ COLÁS, J. "Movilidad residencial, trabajo y vivienda en Europa". *Scripta Nova. Revista Electrónica de Geografía y Ciencias Sociales* n. 159, 2004.

PEREIRA GIL, A.I. *De la casa al piso: la vivienda social española (1939-1975) y su reflejo en un ámbito concreto de actuación*, Langreo. Oviedo: Dirección General de Vivienda, 2006.

PUJADAS RUBIES, I. "Movilidad residencial y expansión urbana en la Región Metropolitana de Barcelona, 1982-2005". *Scripta Nova: Revista electrónica de geografía y ciencias sociales* n. 13, 2009, pp. 281-290.

SOLANA SOLANA, M. "Nuevas dinámicas migratorias en los espacios rurales: vivienda, cambio social y procesos de elitización, el caso del Empordanet (Gerona)". *Ager. Revista de Estudios sobre Despoblación y Desarrollo Rural* n. 5, 2006, pp. 57-87.

YEGOROV, Y. *Heterogeneidad en los flujos migratorios y sus impactos en los mercados de la vivienda en Barcelona. Inmigración y transformación social en Cataluña*, Vol. 1, 2007 (Aspectos socioeconómicos del fenómeno inmigratorio: las cuestiones relevantes), pp. 305-360.

De l'any 2010 al gener del 2017

ALBERICH, J. "Aproximándonos a la metropolitanización de un territorio a partir de los espacios de la vida de la población: el caso de Cataluña". *Universidad Rovira i Virgili, Contexto*, 2014, pp. 11-27.

BAYONA, J. i GIL, F. "Dinámicas de población y vivienda en el rural profundo catalán de situaciones en un periodo de cambio". *Revista de Estudios sobre Despoblación y Desarrollo Rural*, Universitat de Barcelona, 2011, pp. 35-69.

BAYONA, J. i LÓPEZ, A. "Concentración, segregación y movilidad residencial de los extranjeros en Barcelona". *Documentos d'anàlisi geogràfica* Vol. 57, n. 3, 2011, pp. 381-412.

GRUP DE RECERCA DE L'INSTITUT DE GOVERN I POLÍTQUES GLOBALS. *Barris desfavorits davant la crisi: segregació urbana, innovació social i capacitat*. Universitat Autònoma de Barcelona, 2014.

- LÓPEZ, C. Crisis económicas, vivienda y estrategias familiares. Universitat de Barcelona, 2010.
- MEDINA, A.J. i LÓPEZ GAY, A. "Canvis residencials i moviments migratoris en la renovació poblacional de Barcelona". *Documents d'anàlisi geogràfica* Vol. 56, n. 3 2010 pp. 641-643.
- NEL-LO, O. "Les dinàmiques territorials a la Regió Metropolitana de Barcelona (1985-2006). Hipòtesis interpretatives". *Regió Metropolitana de Barcelona*. Papers n. 51, 2010, pp. 16-27.
- NEL-LO, O. et al. "Evolució de la segregació urbana a Catalunya". Universitat Autònoma de Barcelona, 2014.
- SERRACANT, M. i AVELLANEDA, P. "Nous (i vells) reptes en la mobilitat urbana". *Papers: Regió Metropolitana de Barcelona: Territori, estratègies, planejament* n. 57, 2014, pp. 80-86.

3.3 Població, habitatge i immigració

Fins a l'any 2000

- JANÉ RENU, M.A. i GARCIA ALMIRALL, M.P. "L'emigració de Barcelona: Causes i característiques. El mercat de l'habitatge com a factor incentivador de l'emigració". *Treballs de la Societat Catalana de Geografia* n. 32, 1992, pp. 133-148.
- LEAL, J. i MAYEUR, C. (dirs.). *Vivienda e integración social de los inmigrantes: seminario europeo*. Madrid: Ministerio de Trabajo y Asuntos Sociales, 1997.

De l'any 2001 al 2009

- BAYONA CARRASCO, J., DOMINGO VALLS, A. i GIL, F. "Población extranjera y vivienda en Cataluña: evolución reciente y previsión de la demanda". *Anales de geografía de la Universidad Complutense* Vol. 28, n. 2, 2008, pp. 37-61.
- FULLAONDO ELORDUI-ZAPATERIETXE, A. *Inserción y lógica residencial de la inmigración extranjera en la ciudad. El caso de Barcelona*. Tesi doctoral dirigida pel Dr. Josep Roca i Cladera, UPC, 2008. *Biblio 3W, Revista Bibliogràfica de Geografia y Ciencias Sociales* Vol. XIII, n. 795, Universitat de Barcelona, 5 de setembre de 2008. <<http://www.ub.es/geocrit/b3w-795.htm>>.
- GARRIGA, C. Consideraciones sobre "Inmigración y precio de la vivienda en España". Efectos económico de la inmigración en España: jornadas sobre inmigración: I Informe FEDEA, 2009, pp. 319-328.
- GOBIERNO VASCO. "Consejo informal de vivienda y desarrollo urbano: acceso a la vivienda de las personas con dificultades". *Europa Euskadi* n. 251, 2008, pp. 12.
- TERRONES, A. *Vivienda e inmigración. Una aproximación a los factores explicativos de las condiciones residenciales de las personas inmigradas*. Memòria doctoract, Departament de Sociologia, UAB, 2005.

De l'any 2010 al gener del 2017

- MÓDENES, J.A. "Una mirada demogràfica als canvis recents en l'accés a l'habitatge a Catalunya". *Treballs de la Societat Catalana de Geografia* n. 69, 2010, pp. 113-140.
- MÓDENES, J.A. i LÓPEZ-COLÁS, J. "Población y vivienda en España: el sistema residencial a la luz del censo de 2001". Universitat Autònoma de Barcelona, Papers n. 95, 2010, pp. 655-672.

4. El parc d'habitatges:

Fins a l'any 2000

- ALCAIDE, C. "El Sector de la Construcción. Evolución y Perspectivas". *Papeles de Economía Española* n. 62, 1995.
- BELLET, C. Potenciales de demanda de vivienda principal. La aplicación de los métodos "tasa de jefe de hogar" y "niveles medios de ocupación" (Lleida, 1995-2015). En *Habitar, vivir, prever. Actas del V Congreso de la Población Española*. Barcelona: UAB, Centre d'Estudis Demogràfics i Grup de Població de l'AGE, 1995, pp. 25-33.

- BELLET, C., BARRUFET, A. i GARRETA, J. L. 'habitatge als municipis del sistema urbà de Lleida. Característiques i potencials. Universitat de Lleida: Departament de Geografia i Sociologia (no publicat), 1995.
- CARRERAS-MOYSI, B. "Mesures per al foment de l'habitatge a les grans ciutats". *Papers* n. 29, 1998, pp. 63-68.
- DEP INSTITUT. Estudi sobre la situació de l'habitatge a Catalunya. 2000.
- ESTEBAN, J. "L'habitatge a Barcelona: estat de la qüestió i alternatives". *Papers* n. 29, 1998, pp. 9-22.
- FERRER, A. "El potencial de rehabilitació del parc d'habitatges de Barcelona". *Papers* n. 29, 1998, pp. 37-45.
- GARCÍA-MONTALVO, J. i MAS, M. *La vivienda y el sector de la construcción en España*. Ed. CAM, 2000.
- GÜTTLER, H. i DIETERICH, H. "La regulación del uso del suelo en Alemania y su impacto en la vivienda". *Revista Española de Financiación de la Vivienda* n. 22, 1993, pp. 57-80.
- HERNÁNDEZ AJA, A. "Análisis urbanístico de barrios desfavorecidos. Catálogo de áreas vulnerables españolas". *Cuadernos de investigación urbanística*, 1997, p. 104.
- LEAL, J. et al. *La Vivienda en Madrid. Análisis espacial de la dinámica residencial de la región*, Plan Regional de Estrategia Territorial Madrid. Madrid: CAM, 1995.
- MARCOS, C. *Estudio cuantitativo sobre barrios desfavorecidos en las ciudades españolas*. Madrid, 1996.
- RÀFOLS ESTEVE, J. "Estudi comparatiu de les característiques dels mercats d'habitatge de nova construcció a Barcelona i Madrid. 1997". *Qüestions d'habitatge* n. 1, Patronat Municipal de l'Habitatge, Ajuntament de Barcelona, 1999, p. 21.
- RÀFOLS ESTEVE, J. "Les necessitats d'habitatge a la regió metropolitana de Barcelona". *Qüestions d'habitatge* n. 4, Patronat Municipal de l'Habitatge, Ajuntament de Barcelona, 1999, p. 25.
- RAFOLS ESTEVE, J. *Dinàmiques Residencials a la ciutat de Barcelona*. Barcelona: Ajuntament de Barcelona, 1997.
- TINAUT, J.J. "La política de fomento del alquiler en los planes estatales de vivienda de los novena". *Ciudad y Territorio* n. 125, 2000, pp. 505-518.
- VERGÉS ESCUÍN, R. "Evolució del parc d'habitatges a la Regió Metropolitana de Barcelona (o la problemàtica de la dispersió periurbana)". *Papers* n. 29, 1998, pp. 55-62.

De l'any 2001 al 2009

- ÁLVAREZ BARBEITO, P. "Reflexiones sobre la fiscalidad de la vivienda vacía en España". *Anuario da Facultade de Dereito da Universidade da Coruña* n. 12, 2008, pp. 9-24.
- APCE. Informe sectorial de la promoció-construcció immobiliària de l'any 2004 a la província de Girona. Associació de promotors constructors d'edificis de Barcelona i província, 2005.
- APCE. Informe sectorial de la promoció-construcció immobiliària de l'any 2005 a la província de Barcelona. Associació de promotors constructors d'edificis de Barcelona i província, 2006.
- APCE. Informe sectorial promoció-construcció immobiliària de la demarcació territorial Lleida 2002. Associació de promotors constructors d'edificis de Barcelona i província, 2003.
- APCE. Promoció - construcció immobiliària Catalunya 2002, Associació de promotors constructors d'edificis de Barcelona i província, 2003.
- BARBA, J., MERCADÉ, M. i SCHEELINCK, K. *Les urbanitzacions a la província de Barcelona: localització i característiques dels sistemes de baixa densitat residencial*. Barcelona: Àrea d'Infraestructures, Urbanisme i Habitatge, 2006.
- BLOS, D. *Los polígonos de vivienda social. Perspectivas hacia su recuperación en España, Francia y Brasil*. Tesi doctoral. Dir.: Amador Ferrer i Aixalà. Universitat Politècnica de Catalunya, Barcelona, 2008.
- CAMBRA CONTRACTISTES OBRES CATALUNYA. *La construcció catalana al 2004. Perspectives per 2005*. Cambra oficial cotratistes obres de Catalunya CCOC, 2005.

- CAMBRA CONTRACTISTES OBRES CATALUNYA. La construcció catalana al 2005. Perspectives per a 2006. Cambra oficial contractistes d'obres de Catalunya CCOC, 2006.
- CANCELO, M.Á. "El tractament de l'habitatge buit". *APCE Habitatge* n. 76, octubre 2008.
- CLAVELL NADAL, D. "Instrumentos urbanísticos per a una política de sòl i habitatge a Catalunya". *Qüestions d'habitatge* n. 11, Patronat Municipal de l'Habitatge. Ajuntament de Barcelona, 2003, p. 22.
- CONSEJO GENERAL DEL NOTARIADO. Observatorio de la vivienda. Conclusiones 2005. Observatorio de la Vivienda, Garrigues Abogados, 2005.
- COSTA, J. et al. (EARHA). "Infraviviendas en Cataluña". *Scripta Nova. Revista electrónica de geografía y ciencias sociales* n. 146(049), 2003.
- DE MESA GÁRATE, L. "El nuevo Plan de Vivienda y Suelo 2002-2005: retos de la situación actual y soluciones aportadas". *Análisis local* n. 40, 2002, pp. 43-60.
- DEP INSTITUT I TRILLA I BELLART, C. Estudi de l'habitatge a Catalunya. Barcelona: Generalitat de Catalunya, 2001.
- DEP INSTITUT. Estudi sobre la situació de l'habitatge a Catalunya. 2002.
- DEP INSTITUT. Estudi sobre la situació de l'habitatge a Catalunya. 2005.
- DEPARTAMENT DE POLÍTICA TERRITORIAL I OBRES PÚBLIQUES. Estudi de l'habitatge a Catalunya. Barcelona: Generalitat de Catalunya, 2001.
- DIPUTACIÓ DE BARCELONA. Pautes per inventariar i constituir el patrimoni de sòl i habitatge dels municipis de Catalunya. Barcelona: DIBA, Institut d'Urbanisme, Habitatge i Activitats Locals, 2006.
- DIPUTACIÓ DE BARCELONA. Pla Local d'Habitatge. Continguts i aspectes metodològics. Barcelona: DIBA, Institut d'Urbanisme, Habitatge i Activitats Locals, 2005.
- DIRECCIÓ GENERAL DE L'HABITATGE. DEPARTAMENT DE MEDI AMBIENT I HABITATGE. Informe sobre el sector de l'habitatge a Catalunya 2004. Barcelona: Generalitat de Catalunya, 2004.
- DIRECCIÓ GENERAL DE L'HABITATGE. DEPARTAMENT DE MEDI AMBIENT I HABITATGE. Informe sobre el sector de l'habitatge a Catalunya 2005. Barcelona: Generalitat de Catalunya, 2005.
- FECAPCE. Informe sectorial de la promoció-construcció immobiliària Catalunya 2003. Federació Catalana de Promotors Constructors d'Edificis, 2003.
- GENERALITAT DE CATALUNYA. Habitatge i sòl per l'habitatge. Barcelona. Institut Català del Sòl, 2004.
- GENERALITAT DE CATALUNYA. Pla Català de l'Habitatge 2002-2005. Barcelona: Direcció General d'Habitatge, 2005.
- GENERALITAT DE CATALUNYA. Re-viure els barris. Programes de nous habitatges de substitució per a la millora de les àrees urbanes de Catalunya. Barcelona: 2005.
- GOÑI ROS, B. "Identificación, localización y caracterización de las secciones censales desfavorecidas de la región metropolitana de Barcelona (1)". *Scripta Nova: Revista electrónica de Geografía y Ciencias Sociales* Vol. XII, n. 272, Universitat de Barcelona, 1 de Setembre de 2008.
- LÓPEZ COLÁS, J. i MÓDENES CABRERIZO, J.A. "Los usuarios de residencias secundarias en España: perfiles regionales". *Boletín de la Asociación de Geógrafos Españoles* n. 45, 2007, pp. 307-325.
- LÓPEZ COLÁS, J., MÓDENES CABRERIZO, J.A. i YÉPEZ MARTÍNEZ, B. "La residencia múltiple en la población urbana española: análisis sociodemográfico de la posesión de vivienda secundaria". *Ciudad y territorio: Estudios territoriales* n. 157, 2008, pp. 455-471.
- MINISTERIO DE FOMENTO. Edificación y vivienda, 1998-2003. Madrid, 2004.
- MINISTERIO DE FOMENTO. Informe sobre la evolución del subsector de la vivienda octubre-noviembre 2003. Madrid, 2004.
- MINISTERIO DE FOMENTO. Informe sobre la evolución del subsector vivienda 2003. 2003.
- MINISTERIO DE FOMENTO. Informe sobre la evolución del subsector vivienda enero, febrero, marzo 2004. Madrid, 2004.
- MINISTERIO DE FOMENTO. *Licitación oficial en construcción 2003*. Madrid, 2004.
- OLANGUA, P. "La rehabilitación como política de vivienda". *Análisis local* n. 82, 2009, pp. 43-53.
- PMH. "Xarxa de mediació per al lloguer social. Polítiques per a la mobilització del parc d'habitatges buits". *Qüestions d'habitatge* n. 13, Patronat Municipal de l'Habitatge, Ajuntament de Barcelona, 2005, p. 18.
- PROMO. Estudi sobre l'habitatge de lloguer a Catalunya. Barcelona. 2001-2005. Full anual.
- RÀFOLS ESTEVE, J. i TRILLA BELART, C. "Estudi comparatiu de les característiques dels mercats d'habitatge de nova construcció a Barcelona i Madrid. 2000". *Qüestions d'habitatge* n. 6, Patronat Municipal de l'Habitatge, Ajuntament de Barcelona, 2001, p. 21.
- RODRÍGUEZ ALONSO, R. "Infrautilización del parque de viviendas en España: aparición de viviendas vacías y secundarias". *Boletín CF+S* n. 29-30, 2005, pp. 131-177.
- ROJAS, M.C. et al. "Repensando de manera holística el riesgo de la vivienda urbana precaria para la salud: un análisis desde el enfoque de la vulnerabilidad sociodemográfica". *Salud colectiva* Vol. 4, n. 2, 2008, pp. 187-201.
- RULLÁN, O. i ARTIGUES, A.A. "Estrategias para combatir el encarecimiento de la vivienda en España. ¿Construir más o intervenir en el parque existente?" *Scripta Nova. Revista Electrónica de Geografía y Ciencias Sociales* n. 245(28), 2007.
- SALÓ MAYOLAS, A. *Estudi sobre l'habitatge a la demarcació de Girona: habitatges principals, segones residències i apartaments turístics*. Tesi doctoral. Universitat de Girona, 2006.
- SEIDEL, C. "La Valoración de los Bienes Inmuebles en Alemania: métodos, transparencia, evolución del mercado inmobiliario y otros aspectos en estudio". *Catastro. Revista de la Dirección General del Catastro* n. 57, 2006, pp. 19-32.
- TALTAVULL DE LA PAZ, P. "La vivienda en España: concentración y crecimiento". *Economistas* n. 108, 2006, pp. 292-300.
- TINAUT ELORZA, J.J. "El plan de vivienda 2002-2005: Aspectos básicos y principales novedades". *Cuadernos de Información Económica* n. 166, 2002, pp. 33-39.
- TRILLA BELLART, C. i CARRERAS SOLANAS, M. Estudi de la propietat vertical i el lloguer al districte de Ciutat Vella. Barcelona: PROCIVESA, 2001.
- VERGÉS ESCUÍN, R. "Tratamiento de datos territorializados de vivienda en el inventario de capital residencial". *QÜESTIÓ (Quaderns d'Estadística i Investigació Operativa)* n. 25-2, 2001.
- VINUESA ANGULO, J. *La vivienda vacía en España: un despilfarro social y territorial insostenible. Diez años de cambios en el Mundo, en la Geografía y en las Ciencias Sociales, 1999-2008*. Actas del X Coloquio Internacional de Geocrítica, Universidad de Barcelona, 26-30 de Mayo de 2008.

De l'any 2010 al gener del 2017

- ALBONS, M.A. "Estudio del modelo Andel de cooperativas de viviendas en cesión de uso y la posibilidad de cesión en España". Universitat Politècnica de València, Setembre 2011.
- ARCAS, J. On també vivim. Cap a una redefinició de l'habitabilitat des de la diversitat. Universitat Politècnica de Catalunya, 2013.
- ARCAS, J., PAGÈS, A. i CASALS, M. "El futuro del hábitat: Repensando la habitabilidad desde la sostenibilidad. El caso español". *Revista INVI* Vol. 26, n. 72, 2011, pp. 65-93.
- ARRANZ, LL. "Rehabilitación y sostenibilidad. Barrios históricos y arquitectura industrial". *La vivienda que hace ciudad*, 2013, pp. 274-279.

ARTIZ, A. "Proposta d'un model d'habitatge sostenible". Universitat Politècnica de Catalunya, Juny 2010.

CABRÉ, E. *Avaluació de les polítiques de promoció pública d'habitatge protegit segons règim de tinença al municipi de Barcelona, 2007-2012*. Tesi de màster. Universitat Politècnica de Catalunya, 2013.

CASALS, M., ARCAS, J. i PAGÈS, A. "Habitabilidad, un concepto en crisis. Sobre su redefinición orientada hacia la sostenibilidad". *Informes de la Construcción* n. 63(Extra), 2011, pp. 21-32.

CASAS MIRALLES, J. *Encaix de les polítiques d'habitatge a la planificació territorial i urbanística*. Tesi de màster, Universitat Politècnica de Catalunya, 2014.

CERDA, J. i MARMOLEJO, C. "De la accesibilidad a la funcionalidad del territorio: Una nueva dimensión para entender la estructura urbano-residencial de las áreas metropolitanas de Santiago (Chile) y Barcelona (España)". *Revista de Geografía Norte Grande* Vol. 27, n. 46, 2010. pp. 5-27.

CERRATO, E. "Aspectos procesales de la propiedad temporal y de la propiedad compartida de la vivienda habitual". *Revista para el análisis del derecho*, Universitat Rovira i Virgili, Abril 2015.

DELCLÒS, X. i GUTIÉRREZ, A. "Pautas territoriales de la sobreproducción vivienda en cataluña durante el boom inmobiliario. Un análisis de sus lógicas espaciales y los desiguales efectos territoriales". XII Coloquio y Trabajo de Campo del Grupo de Geografía Urbana. Universidad Rovira i Virgili, Junio 2014.

DELGADO, C. "Secuelas territoriales de la "burbuja inmobiliaria" en las áreas protegidas litorales españolas". Universidad de Cantabria, Gener 2012.

DOMINGUEZ, I. *Plan de empresa viviendas low cost*. Proyecto final de master. Universitat Politècnica de Catalunya, 2013.

ELINBAUM, P. "Plan y proyecto territorial en las Comarcas Centrales de Cataluña. Herramientas de ordenación para una nueva escala de Ciudad", Universitat Internacional de Catalunya Vol. 40, Septiembre 2014.

FERNANDEZ, G. "Apunts per a una revisió del planejament urbanístic". Generalitat de Catalunya, *Papers* n. 57, 2013, pp. 47-54.

FERNANDEZ, T. On comprar un pis? Estudi comparatiu dels diferents agents del sector immobiliari. Escola Universitària del Maresme Universitat Pompeu Fabra, 2014.

GARCIA MONTALVO, J. "Dimensiones regionales del ajuste inmobiliario en España" Universitat Pompeu Fabra, 2013.

GARRIDO, N. *Eficiència i certificació energètica d'edificis residencials*. Tesi doctoral. memòria. Universitat Politècnica de Catalunya, 2010.

GARRIGA, S. *El tibidabo i la concepció metropolitana de Barcelona*. Projecte final de màster. Universitat Politècnica de Catalunya, 2012.

GUTIÉRREZ, A. i DELCLÒS, X. "¿Hipertrofia inmobiliaria? Análisis de las pautas territoriales del boom e implicaciones del estallido de la burbuja en Cataluña". *Cuadernos Geográficos* n. 54, 2015, pp. 283-306.

IGLESIAS, M., MARTÍ-COSTA, M. i SUBIRATS, J. Políticas urbanas de España. Grandes ciudades, actores y gobiernos locales. *Icaria Editorial*, 2012.

MESTRE, O. "El Procés de desindustrialització del nucli urbà de Sabadell a través de les zones de transformació d'ús (1978-2010)". *Societat Catalana de Geografia* n. 2190, 2014, pp. 33-54.

MORALES, A. et al. *Una aproximación a las políticas de vivienda y la mixtura social en Barcelona . Hacia el desarrollo de una metodología de evaluación de la vivienda social*. Projecte final de màster. Universitat Politècnica de Catalunya, 2011.

MUÑIZ, I. i GARCÍA-LÓPEZ, M.À. "Anatomía de la dispersión urbana en Barcelona". *Revista Eure* Vol. 39, n. 116, Universitat Autònoma de Barcelona, Enero 2013, pp. 189-219.

PÉREZ, V.B. i MARMOLEJO, C. "El impacto de las externalidades producidas por el turismo en los valores inmobiliarios y la segmentación del mercado residencial en Barcelona" *ACE: Architecture, City and Environment* n. 25, 2013, pp. 159-188.

PIÑA, L. "¿Un impuesto sobre viviendas desocupadas?" *Cronica Tributaria. Boletín de actualidad* n. 3, 2014, pp. 1-61.

ROMERO, M. "La demanda de segunda residencia en España". *Cuadernos de Información Económica* n. 243, Noviembre-Diciembre 2015.

ROQUER, S. et al., "La regeneración integral de barrios en Catalunya mediante la "Llei de Barris": análisis comparado y valoración de los casos de " la Mariola" y Campclar". *Polígonos, Revista de Geografía* n. 25, 2013

RUBIO DEL VAL, J. i MOLINA, P. "Estrategias, retos y oportunidades en la rehabilitación de los polígonos de vivienda construidos en España entre 1940 y 1980". *Ciudades*, n. 13, 2010, pp. 15-37.

SEPULVEDA, R. i LARENAS, J. "Regeneración urbana. Reflexiones sobre sostenibilidad urbana en el contexto de las estrategias de recuperación barrial en Chile y Cataluña". *Cuaderno de Investigación Urbanística*, Enero-Febrero 2010, pp. 70-82.

VALDUNCIEL, J. "Planeamiento urbanístico y forma urbana en Cataluña . El caso de la Región de Girona (1979-2006)". Universitat de Girona, Juliol 2015

VALLEJO, C. "Especial problemàtica en la contribución de los gastos de mantenimiento tras la instalacion de un ascensor". *Món Jurídic* n. 269, Juliol-Agost 2012.

VIDAL, M. "Arquitectura y urbanismo en la conurbación barcelonesa" . Universitat de Barcelona, On the w@terfront Vol. 2, n. 28, 2013, pp. 4-46.

VILA, G. i GAVALDÀ, J. "Efectos del urbanismo disperso y consecuencias para la sostenibilidad social. Análisis de la Región Metropolitana de Barcelona. La sostenibilidad social según las formas urbanas El debate sobre la sostenibilidad " *Cadernos Metròpole* Vol. 15, n. 29, 2013, pp. 15-33.

5. El mercat residencial

5.1. Aspectes generals

Fins a l'any 2000

BANCO DE ESPAÑA Boletín Económico. Publicación trimestral, Madrid.

FUNDACIÓN DE ESTUDIOS INMOBILIARIOS. Libro Blanco del sector inmobiliario. Madrid: Ministerio de Fomento, 1999.

GARCÍA-MONTALVO, J. "La vivienda y el ciclo de la construcción: perspectivas a comienzos del año 2000". *Cuadernos de Información Económica* n. 154, 2000.

MARTÍNEZ, S. Expansió urbana i planejament a Barcelona. Barcelona: Proa-Institut municipal d'història de Barcelona, 1997.

De l'any 2001 al 2009

BANCO DE ESPAÑA Boletín Económico. Publicación trimestral, Madrid.

BARRIOS GARCÍA, J.A. i RODRÍGUEZ HERNÁNDEZ, J.E. Política fiscal de vivienda en España y elección de tenencia-localización de la vivienda habitual: una valoración microeconómica. *Estadística española* Vol. 50, n. 167, 2008 , pp. 67-100.

BBVA. Situación Inmobiliaria España. Bilbao: Banco Bilbao Vizcaya Argentaria, periodicidad cuatrimestral.

CÁCERES, R. "Empresariado urbano y vivienda". *Quaderns d'Arquitectura i Urbanisme* n. 250, 2006, pp. 140-143.

JOVER, A., MORELL, M. i GÓMEZ, À. "Habitatge i consum del sòl". *Revista Econòmica de Catalunya* n. 48, 2004, pp. 112-126.

MARTÍNEZ PAGÉS, J. "Indicadores de accesibilidad y esfuerzo en el mercado de la vivienda". *Boletín Económico* n. 5, Banco de España, 2005.

NAREDO, J.M. i CARPINTERO, O. El balance nacional de la economía española (1984-2000). Madrid: FUNCAS, Serie estudios, 2002.

PARREÑO CASTELLANO, J.M. "La protección pública a los promotores privados de vivienda como instrumento de capitalización (1956-98)". *Boletín de la Asociación de Geógrafos Españoles* n. 42, 2006, pp. 137-154.

ROCH PEÑA, F. "Agentes sociales y tendencias urbanísticas: hegemonía inmobiliaria y pérdida de urbanidad". *Boletín CF+S* n. 29-30, 2005, pp. 99-112.

De l'any 2010 al gener del 2017

ALBERICH GONZÁLEZ, J. "L'ús de l'espai". *Papers: Regió Metropolitana de Barcelona: Territori, estratègies, planejament* n. 51, 2010, pp. 28-43

BANCO DE ESPAÑA Boletín Económico. Publicación trimestral, Madrid.

BBVA. Situación Inmobiliaria España. Bilbao: Banco Bilbao Vizcaya Argentaria, periodicidad cuatrimestral.

MÓDENES, J.A. i LÓPEZ-COLÁS, J. "Cambio demográfico reciente y vivienda en España: ¿Hacia un nuevo sistema residencial?". *Revista espanyola de investigacions sociològiques* Vol. 148, 2014, pp. 103-134.

5.2. L'oferta i la demanda

Fins a l'any 2000

GARCIA GIL, F.J. La compraventa de vivienda. Madrid: Dykinson, 1999.

GENERALITAT DE CATALUNYA. Perfil dels usuaris d'habitatges d'obra nova. ADIGSA. 2000.

LÓPEZ-ANDIÓN, C. *Análisis del mercado de la vivienda: un estudio econométrico de las regiones españolas*. Tesis doctoral, en CD-ROM, Santiago de Compostela: Universidad de Santiago de Compostela, Facultad de CC.EE. y EE, 1997.

ROCH PEÑA, F., PÉREZ MUINELO, A. i GONZÁLEZ GONZÁLEZ, F.J. "Estudio inmobiliario de Torrejón. Algunas notas sobre la naturaleza y alcance de los estudios sobre sistema inmobiliario". *Cuadernos de investigación urbanística*, 1999.

VERGÉS ESCUÍN, R. L'enquesta sobre l'habitatge desocupat en els districtes de Barcelona. Informe. Barcelona: Gabinet d'estudis urbanístics. Ajuntament de Barcelona, 1998.

VERGÉS ESCUÍN, R. "Vivienda: el conocimiento de la demanda o la espera de Godot". *Análisis Local* n. 29, 2000, pp. 5-12.

De l'any 2001 al 2009

BANCO CENTRAL EUROPEO. "Factores estructurales en los mercados de la vivienda en la UE". *Perspectivas del Sistema Financiero* n. 78, 2003, pp. 115-159.

BEREZIARTUA RUBIO, J. La intervención administrativa en el mercado de la vivienda en España: las medidas adoptadas en la Comunidad Autónoma del País Vasco, ¿un ejemplo a seguir? Oñati: Herri Arduralaritzaren Euskal Erakundea, 2006.

CLUSA, J., MONEO, R. i MUR, S. "El mercat immobiliari català i espanyol: globalització i final del cicle alcista?". *Revista Econòmica de Catalunya* n. 49-50, 2004, pp. 190-207.

GARCÍA-MONTALVO, J. Informe sobre la coyuntura del sector de la construcción en Cataluña. Mimeo, 2002.

GOBIERNO DEL PRINCIPADO DE ASTURIAS. Análisis del Registro de Solicitantes de Vivienda del Principado de Asturias, 2003-2004. 2004.

LEIRADO CAMPO, L. "Mercado de la vivienda, evolución reciente: una visión del estado de la cuestión". *Papeles de economía española* n. 109, 2006, pp. 107-124.

LLEONART, P. i GAROLA, À. "Habitatge i estratègies empresarials: l'oferta". *Revista Econòmica de Catalunya* n. 48, 2004, pp. 77-93.

MARTÍNEZ PAGÉS, J. i MATEA ROSA, M. de los Llanos. "El mercado de la vivienda en España". *Boletín Económico del Banco de España*, Septiembre 2002, pp. 51-61.

MARTÍNEZ, D., RIESTRA, T. i SAN MARTÍN, I. "La demanda de vivienda, factores demográficos". *Papeles de economía española* n. 109, 2006, pp. 91-106.

MARTINEZ, J. i DE LOS LLANOS MATEA, M. "El mercado de la vivienda en España". *Boletín Económico del Banco de España*, Servicio de Estudios, septiembre 2002, pp. 51-61.

PÉREZ BARRIO, G. "El mercado de la vivienda de primera residencia en 2001. ¿El fin del ciclo expansivo?". *Cuadernos de Información Económica* n. 163, 2001.

PLANNER-ASPRIMA. El Mercado Inmobiliario Español. Caracterización y rasgos diferenciales con la Unión Europea. Respuesta a los principales interrogantes. Madrid: Grupo Planner, 2003.

PLANNER-ASPRIMA. El mercado inmobiliario español: oportunidades y retos. Madrid: Grupo Planner, 2005.

RESTOY, F. "El mercado de la vivienda: realidades e incertidumbres". *Economistas* n. 108, 2006, pp. 89-97.

ROCA, J. i MARMOLEJO, C. Prospectives de demanda d'habitatge principal a Catalunya 2001-2011. Barcelona: CPSV, 2004.

ROCA, J., CLUSA, J. i MUR, S. El mercat immobiliari de la Regió Metropolitana de Barcelona i les Comarques Centrals de Catalunya. Informe territorial de la provincia de Barcelona 2004, Barcelona: Cambra de Comerç / Diputació de Barcelona, 2004, pp. 182-255.

RODRÍGUEZ HERNÁNDEZ, J.E. i BARRIOS GARCÍA, J.A. "¿Se debe estimar la demanda de vivienda con una muestra de mudados recientes?". *Estadística española* Vol. 51, n. 170, 2009, pp. 5-32.

RODRÍGUEZ LÓPEZ, J. "El mercado de la vivienda en 2005. Un año más de continuidad que de transición". *Ciudad y Territorio. Estudios Territoriales* n. 147, 2006, pp. 167-190.

RODRÍGUEZ LÓPEZ, J. "El mercado inmobiliario en el primer semestre de 2006: suben los tipos, se desaceleran el crédito y los precios". *Ciudad y Territorio. Estudios Territoriales* Vol. 38, n. 149-150, 2006, pp. 717-738.

RODRÍGUEZ LÓPEZ, J. "La nueva coyuntura del mercado de vivienda". *Ciudad y Territorio. Estudios Territoriales* n. 154, 2007, pp. 757-773.

RODRÍGUEZ LÓPEZ, J. "Ley de Suelo y mercado de vivienda". *Ciudad y Territorio. Estudios Territoriales* Vol. 39, n. 152-153, 2007, pp. 481-491.

RODRÍGUEZ LÓPEZ, J. "Mercado de la vivienda: se consolida la tendencia al alza de los tipos de interés". *Ciudad y Territorio. Estudios Territoriales* n. 148, 2006, pp. 449-474.

VERGÉS ESCUÍN, R. "Mercado residencial: libertad y equilibrio". *Arquitectos* n. 176, pp. 97-107.

De l'any 2010 al gener del 2017

CASTIÑEIRA, I i PEREMIQUÉ, F. "Els edificis residencials a l'Eixample de Barcelona. Tipus edificatori, desenvolupament residencial i habitatges tipus a l'Eixample". *QRU* n. 4, 2014, pp. 116-139.

FOTOCASA. "Blog Fotocasa. Espacio informativo sobre la vivienda". www.fotocasa.es

PANOSA GUBAU, A.M. *L'eficiència del mercat immobiliari: estratègies i instruments*. Tesis doctoral, Universitat de Girona, 2012.

GIL, M. Conceptualització i disseny d'una aplicació per al sector immobiliari. Universitat Oberta de Catalunya, 2014.

SERVEI D'ESTUDIS DE CATALUNYACAIXA. "Informe sobre el sector immobiliari residencial a Espanya". Informe semestral. www.catalunyacaixa.com

5.3. Els preus del habitatge

Fins a l'any 2000

CANCELO, J.R. i ESPASA, A. "La estadística de precios de la vivienda: estudio descriptivo e implicaciones para el análisis de coyuntura". *Boletín Inflación y Análisis Económico de la Universidad Carlos III*, Madrid, 1999, pp. 78-92.

CANCELO, J.R. i ESPASA, A. Análisis cuantitativo de los precios de la vivienda: principales resultados e implicaciones sobre el funcionamiento del mercado de la vivienda en España. Jornada sobre el precio de la vivienda, Ministerio de Fomento, 1999.

GARCÍA-MONTALVO, J. *El precio del suelo: la polémica interminable*. a Nuevas Fronteras de la Política Económica. Barcelona: CREI y Universitat Pompeu Fabra, 2000.

VERGÉS ESCUÍN, R. (ed.). El precio de la vivienda y la formación del hogar. Barcelona: Centre de Cultura Contemporània de Barcelona, 1998.

De l'any 2001 al 2009

APCE. Novè estudi de preus de mercat dels habitatges a la província de Girona, octubre 2004. Associació de promotors constructors d'edificis de Barcelona i província, 2004.

ASPACHS BRACONS, O. "Consecuencias económicas de los ciclos del precio de la vivienda". *Documentos de economía "la Caixa"* n. 12, 2009.

BANCO DE ESPAÑA. "El precio de la vivienda y la reasignación sectorial del empleo: evidencia internacional". *Boletín económico del Banco de España*, n. 7-8, 2008, pp. 93-100.

BOVER, O. i JIMENO, J.F. "El precio de la vivienda y la reasignación sectorial del empleo: evidencia internacional". *Boletín Económico*. Dirección General del Servicio de Estudios, Banco de España, Juliol-Agost 2008.

BOVER, O. i VELILLA, P. "Precios hedónicos de la vivienda sin características: el caso de las promociones de viviendas nuevas". Madrid: Banco de España. Estudios Económicos, 2001.

CANALS BUTCHER, A. La Influència del creixement demogràfic en el preu de l'habitatge. Tutor: VERGÉS FERNÁNDEZ, Robert. Escola Tècnica Superior d'Enginyers de Camins, Canals i Ports de Barcelona, Universitat Politècnica de Catalunya, 2008.

CARIDAD OCERÍN, J.M. i CEULAR VILLAMANDOS, N. "Un análisis del mercado de la vivienda a través de redes neuronales artificiales". *Estudios de Economía Aplicada* n. 18, 2001, pp. 67-81.

CHECA OLMO, J., CANO GUERVOS, R. i CHICA OLMO, M. "Modelo hedónico espacio-temporal y análisis variográfico del precio de la vivienda". *Geofocus. Revista Internacional de Ciencia y Tecnología de la Información Geográfica* n. 7, 2007.

CHECA OLMO, J., CANO GUERVOS, R. i CHICA OLMO, M. Análisis de la variación espacio-temporal del precio de la vivienda. En CAMACHO OLMEDO, M. T.; CAÑETE PÉREZ, J. A.; LARA VALLE, J. J. (Ed.). El acceso a la información espacial y las nuevas tecnologías geográficas. Actas del XII Congreso Nacional de Tecnologías de la Información Geográfica. Granada, septiembre de 2006. Granada: Universidad de Granada, 2006, pp. 79-92.

DIFUSIÓN JURÍDICA Y TEMAS DE ACTUALIDAD. *Inmueble: Revista del sector inmobiliario*. Madrid, publicación mensual.

GARCÍA-MONTALVO, J. "Políticas públicas y precio de la vivienda". *Cuadernos de Información Económica* n. 178, 2004.

GARCÍA-MONTALVO, J. "Un análisis empírico del crecimiento del precio de la vivienda en las Comunidades Autónomas españolas". *Revista Valenciana de Economía y Hacienda* n. 2, 2001, pp. 117-136.

GIMENO, R. i MARTÍNEZ-CARRASCAL, C. "La interacción entre el precio de la vivienda y el crédito a hogares destinado a su adquisición". *Boletín Económico* n. 3, Banco de España, 2006.

GOBIERNO DE ESPAÑA. Índice de precios de las viviendas. Estadística de precio medio del m² 2002. Madrid: Ministerio de Fomento, 2003.

INJEF. Gabinete de estudios (Información Jurídica, Económica y Fiscal). Causas del encarecimiento de la vivienda en España en el periodo 1990-2003. www.injef.com/revista, 2003.

LA CAIXA. "Vivienda, IPC y el color del cristal con el que se miran los precios: ¿Cómo hay que contabilizar el coste de la vivienda en el IPC?" *Informe Mensual - La Caixa* n. 299, 2007, pp. 9-13.

LÓPEZ, M.C. Modelos econométricos del mercado de la vivienda en las regiones españolas. Euro-American Association of Economic Development Studies. Working Paper, www.usc.esteconomet/aea.htm, 2002.

LÓPEZ-ANDIÓN, C. El comportamiento de los precios de la vivienda en las regiones españolas. Euro-American Association of Economic Development Studies, Estudios Económicos, Regionales y Sectoriales. Vol. 2, 1, 2002, pp. 29-42.

LUNDE, J. "El descenso del precio de la vivienda y sus efectos, una discusión". *Cim.economía: Revista económica de Castilla - La Mancha* n. 12, 2008, (Exemplar dedicat a: "Sector inmobiliario: pasado, presente y futuro (II)"), pp. 83-146.

MARQUÉS, J.M. i NIETO, F. "¿Aprovechan los hogares la revalorización de su riqueza inmobiliaria para financiar un aumento del consumo?". *Boletín Económico del Banco de España*, Marzo 2003.

MARTÍNEZ PAGÉS, J. Análisis del precio de la vivienda en España. Madrid: Banco de España, Servicio de Estudios, 2003.

MARTINEZ, J. i DE LOS LLANOS MATEA, M. "Precios de la vivienda en España: evolución y factores explicativos". *Perspectivas del Sistema Financiero* n. 78, 2003, pp. 77-99.

MARTINEZ, J. i MAZA, L.A. Análisis del precio de la vivienda en España. Documento de trabajo 0307, Servicio de Estudios del Banco de España, 2003.

MOLINA HOLGADO, P. i BERROCAL MENÁRGUEZ, A.B. "Arbolado urbano, renta y precio de la vivienda en Madrid en el perímetro interior de la M-30". *Estudios Geográficos* Vol. 68, n. 263, 2007, pp. 575-593.

MONTERO LORENZO, J.M. i LARRAZ IRIBAS, B. "Estimación espacial del precio de la vivienda mediante métodos de Krigeado". *Estadística española* Vol. 48, n. 162, 2006, pp. 201-240.

NAREDO PÉREZ, J.M. "¿Suben o bajan los precios de la vivienda?" Madrid, noviembre 2008. Document a internet: <http://habitat.aq.upm.es/blog/ajnar-20081129.html>.

NAREDO PÉREZ, J.M. "Artículos en torno al negocio inmobiliario". *Boletín CF+S* n. 29-30, 2005, pp. 269-273.

NAREDO PÉREZ, J.M. "Perspectivas de la vivienda". *Información Comercial Española* n. 815, 2004, pp. 143-154.

NÚÑEZ TABALES, J., CARIDAD OCERÍN, J.M. i CEULAR VILLAMANDOS, N. "La subida de los precios de la vivienda: factores determinantes". *Boletín de la Real Academia de Córdoba de Ciencias, Bellas Letras y Nobles Artes* n. 152, 2007, pp. 305-320.

ROCH PEÑA, F. La deriva patológica del espacio social en el modelo inmobiliario neoliberal madrileño. Diez años de cambios en el Mundo, en la Geografía y en las Ciencias Sociales, 1999-2008. Actas del X Coloquio Internacional de Geocrítica, Universidad de Barcelona, 26-30 de Mayo de 2008.

ROCH, F. "A propósito del precio de la vivienda". *Boletín CF+S* n. 29-30, 2005, pp. 9-13.

ROCH, F. "El problema del precio de la vivienda: morfología social y memoria colectiva". *Revista anthropos: Huellas del conocimiento*, n. 218, 2008 (Exemplar dedicat a: "Maurice Halbwachs: La memoria colectiva, una categoría innovadora de la sociología actual"), pp. 153-174.

RODRÍGUEZ FERNÁNDEZ, F. i CARBÓ VALVERDE, S. "La incidencia de la financiación en el precio de la vivienda en España". *Papeles de economía española* n. 109, 2006, pp. 225-236.

ROYUELA MORA, V., VAYÁ VALCARCE, E. i SURIÑACH CARALT, J. "Factores explicativos de la disparitat de preus al mercat immobiliari català". *Nota d'economia* n. 72, 2002, pp. 37-55.

TECNIGRAMA. Estudi sobre el preu de venda de l'habitatge de segona mà a Barcelona. 2001-2005. Full anual.

TECNIGRAMA. Estudi sobre l'oferta i el preu de l'habitatge de nova construcció a Catalunya. 2001-2005. Full anual.

TOLEDO, A., RODRÍGUEZ, P. i OYÁGÜEZ, C. "Pasado, presente y futuro del valor de la vivienda en España". *Observatorio inmobiliario y de la construcción* n. 14, 2007, pp. 48-53.

TRÁNCHEZ, J.M. "La heterogeneidad de la vivienda y el análisis de precios hedónicos: una aproximación". *Cuadernos de Información Económica* n. 163, 2001, pp. 28-33.

TRÁNCHEZ, J.M. Diferencias de precios por razones de localización en el mercado de vivienda: una aplicación del modelo de precios hedónicos a la Comunidad de Madrid. Madrid: Consejería de Economía e Innovación Tecnológica, 2002.

TRILLA BELLART, C. "Preu de l'habitatge i segregació social de l'espai a l'àmbit metropolità de Barcelona". *Qüestions d'habitatge* n. 10, Patronat Municipal de l'Habitatge, Ajuntament de Barcelona, 2002, pp. 1-27.

TRILLA, C. i LLERA, S. "Elementos explicativos del comportamiento del precio de la vivienda". *Economistas* n. 21(96), 2003, pp. 83-90.

De l'any 2010 al gener del 2017

AJUNTAMENT DE BARCELONA. "Preu de lloguer dels habitatges a Barcelona". Departament d'estudis i programació, Gabinet tècnic de programació, 2016.

BOSCH, B. *Valor del sòl i probabilitat en el marc de la valoració immobiliària: el mètode residual revisat*. Treball final de màster. Universitat Politècnica de Catalunya, 2011.

FORCADELL CONSULTORS IMMOBILIARIS. "Informes de mercat semestrals d'oficines, industrial, retail i residencial". www.forcadell.com

IDEALISTA. "Informe de precios y evolución del mercado inmobiliario". www.idealista.com

PATRONAT MUNICIPAL DE L'HABITATGE. "Xifres d'habitatge"; "Qüestions d'habitatge"; "Memòria anual". www.pmh.org

SERRA, A. *Taxacions immobiliàries automatitzades*. Projecte final de grau. Universitat Politècnica de Catalunya, 2011.

5.4. El finançament de l'habitatge

Fins a l'any 2000

TRILLA BELLART, C. "Habitatge i fiscalitat". *Qüestions d'habitatge* n. 5, Patronat Municipal de l'Habitatge, Ajuntament de Barcelona, 1999, pp. 1-19.

DÍAZ FERNÁNDEZ, M. et al. "Análisis econométrico de la demanda de vivienda en España. El papel de la financiación externa". *Actualidad financiera* Año n. 2, n. 7, 1997, pp. 27-36.

De l'any 2001 al 2009

BORGIA SORROSAL, S. "Nuevas ayudas y ventajas fiscales destinadas a incentivar el mercado del alquiler: ¿Una solución al problema de la vivienda?" *Crónica tributaria*, n. 129, 2008, pp. 9-34.

CARBÓ VALVERDE, S. i LIÑARES ZEGARRA, J.M. "La financiación del mercado de la vivienda: el papel de las cajas de Ahorros". *Cuadernos de Información Económica* n. 183, 2004, pp. 95-104.

FERRÁN ARANAZ, M. "Tipo de interés y oferta de vivienda nueva". *Ciudad y Territorio. Estudios Territoriales* n. 148, 2006, pp. 475-488.

FERRAZ RICARTE, R. "La financiación del boom de la vivienda". *Papeles de economía española* n. 109, 2006, pp. 214-224.

FUNDACIÓN FONDO PARA LA INVESTIGACIÓN ECONÓMICA Y SOCIAL. Financiación de la vivienda. Madrid: Fundación Fondo para la investigación económica y social, serie Perspectivas del sistema financiero, 2003.

GARCÍA-MONTALVO, J. et al. Financiación de la vivienda. Perspectivas del sistema financiero. Madrid: Fundación de las Cajas de Ahorros Confederadas para la Investigación Económica y Social, 2003.

GASOL, A. "L'accés a l'habitatge: de somni a malson". *Revista Econòmica de Catalunya* n. 48, 2004, pp. 68-76.

LIESE, J. "Cooperativas: un modelo de vivienda con futuro". *Detail: revista de arquitectura y detalles constructivos* n. 3, 2009 (Exemplar dedicat a: "Vivienda colectiva"), pp. 277-280.

LÓPEZ-CASASNOVAS, G. i MOSTERÍN, A. "La despesa social davant l'evolució demogràfica. El paper de les polítiques públiques en la distribució intergeneracional. Algunes referències específiques a la realitat de Catalunya". *Nota d'economia* n. 86, 3r trimestre 2006, pp. 9-27.

MARÍN GARCÍA, I., MILÀ RAFEL, R. i RUIZ GARCÍA, C. "Subsidio al arrendatario, beneficio del arrendador. Análisis económico de las medidas de demanda en el "Plan de apoyo a la emancipación e impulso al alquiler"". *Indret: Revista para el Análisis del Derecho* n. 4, 2007.

MÉNDEZ, J.M., PANIAGUA, M. i SÁNCHEZ, M. "La incidencia del alquiler o la propiedad de la vivienda en la medición de la pobreza en España". *Economistas* n. 117, 2008 (Exemplar dedicat a: "Economía de las familias"), pp. 93-98.

MINISTERIO DE FOMENTO. DIRECCIÓN GENERAL DE LA VIVIENDA, LA ARQUITECTURA Y EL URBANISMO. Seguimiento Financiero del Plan de Vivienda 2005-2005. *Programa 2003*. Madrid, 2004.

NAREDO PÉREZ, J.M. "Instrumentos Financieros y Económicos para la Sostenibilidad Urbana". *Boletín CF+S* n. 29-30, 2005, pp. 39-57.

R.R. DE ACUÑA i ASOCIADOS. Visión general de la situación del mercado inmobiliario y sus perspectivas. Anuario estadístico del mercado inmobiliario español 2007.

TALTAVULL DE LA PAZ, P. "La financiación de la vivienda en Europa". *Perspectivas del Sistema Financiero* n. 78, 2003, pp. 45-69.

TALTAVULL DE LA PAZ, P. i JUÁREZ, F. "Habitatge i finançament hipotecari: l'adaptació permanent". *Revista Econòmica de Catalunya* n. 48, 2004, pp. 94-111.

De l'any 2010 al gener del 2017

BANCO DE ESPAÑA. "Financiación a los hogares e ISFLSH, residentes en España". Indicadores económicos, Banco de España.

GRASIOT, M. *La memòria social del Pla d'Ordenació Urbanística Municipal: aportacions per a una millor implantació de les Polítiques de Sòl i Habitatge*. Projecte final de màster. Universitat Politècnica de Catalunya, 2011.

MORELL, M., "Nous reptes econòmics i financers per a la planificació urbanística". *Papers* n. 57, 2014, pp. 97-104.

NEL-LO, O. i DONAT, C. "Transformació i govern del territori a Catalunya". Universitat Autònoma de Barcelona, 2012.

PEREDA, F. "El Tribunal de Justícia de la Unió Europea i les clàusules abusives i interessos moratoris". *Món Jurídic* n. 273, 2013.

5.5. La bombolla immobiliària

Fins l'any 2000

ABRAHAM i HENDERSCHOTT. "Bubbles in Metropolitan Housing Markets". *Journal of Housing Research* n. 7, 1996, pp. 191-207.

LEAL, J. "El boom inmobiliario madrileño: precios altos para rentas bajas". *Alfoz* n. 46, 1998.

NAREDO PÉREZ, J.M. La burbuja inmobiliario-financiera en la coyuntura económica reciente (1985-1995). Madrid: Siglo XXI, 1996.

De l'any 2001 al 2009

BALMASEDA, M., SEBASTIAN, M. i SAN MARTIN, I. Una aproximación cuantitativa a la burbuja inmobiliaria. *Situación Inmobiliaria*, Servicio de Estudios del Banco Bilbao Vizcaya, 2002.

CAMPOS ECHEVERRÍA, J.L. La burbuja inmobiliaria española. Barcelona, Marcial Pons, 2008.

CARLOS DÍEZ, J. "El mito de la burbuja Inmobiliaria". *Economía Exterior: Estudios de la revista Política Exterior sobre la internacionalización de la economía española* n. 40, 2007, pp. 15-24.

GARCIA-MONTALVO, J. "La vivienda en España: desgravaciones, burbujas y otras historias". *Perspectivas del Sistema Financiero* n. 78, 2003, pp. 1-43.

GIBB, K. "¿Olvidando lecciones pasadas?: el mercado de la vivienda y el mercado hipotecario en el Reino Unido". *Cim. economía: Revista económica de Castilla - La Mancha* n. 12, 2008 (Exemplar dedicat a: "Sector inmobiliario: pasado, presente y futuro (II)"), pp. 195-216.

LÓPEZ GARCÍA, M.Á. Precios de la vivienda, expectativas adaptativas y ¿burbujas inmobiliarias? XVI Encuentro de Economía Pública: 5 y 6 de febrero de 2009: Palacio de Congresos de Granada, 2009. Recull els continguts presentats a: Encuentro de Economía Pública (16. 2009. Granada).

MORENO RODRÍGUEZ, G. i LÓPEZ DE FORONDA, O. "Análisis de la «burbuja inmobiliaria» en España y su impacto sobre Castilla y León: un estudio jurídico-económico". *Revista de investigación económica y social de Castilla y León* n. 9, 2006, pp. 173-383.

RODRÍGUEZ LÓPEZ, J. "Mercado inmobiliario español: señales dispares en la primera mitad de 2005". *Ciudad y Territorio. Estudios Territoriales* n. 144, Ministerio de Vivienda, 2005, pp. 519-540.

RODRÍGUEZ LÓPEZ, J. "La nueva coyuntura del mercado de vivienda". *Ciudad y territorio: Estudios territoriales*, n. 155, 2008, pp. 155-176.

RODRÍGUEZ LÓPEZ, J. "2008: el mercado de vivienda sufre el ajuste". *Ciudad y territorio: Estudios territoriales*, n. 156, 2008, pp. 369-38.

RODRÍGUEZ LÓPEZ, J. "2008. El año de los abundantes peligros económicos y de la crisis del mercado de vivienda". *Ciudad y territorio: Estudios territoriales* n. 157, 2008, pp. 541-561.

RODRÍGUEZ LÓPEZ, J. "La situación del mercado de vivienda en España". *Boletín económico de ICE, Información Comercial Española* n. 2951, 2008 (Exemplar dedicat a: "Situación del mercado de vivienda en España. Mercado laboral en Finlandia"), pp. 11-24.

RODRÍGUEZ LÓPEZ, J. "Auge y derrumbe del mercado de la vivienda en España". *Economistas* n. extra 119, 2009 (Exemplar dedicat a: "España 2008. Un balance"), pp. 78-88.

De l'any 2010 al gener del 2017

ARGANDOÑA, A. "El model espanyol de creixement econòmic". Universitat de Navarra, 2010.

CARRILLO, M. "L'impacte de la crisi sobre els drets de l'àmbit social". *Revista Catalana de Dret Públic* n. 46, 2013, pp. 47-72.

GORDILLO, D. *Estudi del sector immobiliari a Catalunya*. Tesi de màster. Universitat Autònoma de Barcelona, 2013.

GUTIÉRREZ, A. i DELCLÒS, X. "Crisis económica y contrastes socioterritoriales en Cataluña: una aproximación a partir de las ciudades medias". XII Coloquio y Trabajos de Campo del Grupo de Geografía Urbana, Universidad Rovira i Virgili, 2014, pp. 1-11.

MARTÍ-COSTA, M. et al. "Entre l'excepcionalitat i la informalitat : apunts per a un urbanisme postbombolla". *Papers* n. 57, 2012, pp. 55-62.

ORIOI, J. Crisi i canvis imprescindibles en el sector financer, 2010.

5.6. Patrimoni i habitatge

Fins a l'any 2000

GÓMEZ DE ENTERRÍA, P. i NAREDO PÉREZ, J. M. *Composició y distribución del patrimonio inmobiliario urbano*. En La desigualdad de recursos. Madrid: Fundación Argentaria y Visor Distribuidor, 1996, pp. 215-255.

MINISTERIO DE FOMENTO. El acceso a la propiedad de la vivienda principal en la Unión Europea. Madrid: Dirección General de la Vivienda, la Arquitectura y el Urbanismo, 1997.

De l'any 2001 al 2009

CAIXA CATALUNYA. Endeutament de les llars espanyoles i exposició del sistema financer. *Informe sobre la coyuntura econòmica* n. 115, Juliol 2007, pp. 59-73.

DEL RIO, A. "El endeudamiento de los hogares espanyoles". Documento de Trabajo del Banco de España, 2002.

DOMÍNGUEZ MARTÍNEZ, J.M. "Fiscalidad y coste del endeudamiento de la inversión en vivienda en España". *Cuadernos de Información Económica* n. 180, 2004.

GARCÍA-MONTALVO, J. "Habitatge i riquesa patrimonial de l'economia espanyola". *Revista Econòmica de Catalunya* n. 48, 2004, pp. 127-140.

LÓPEZ COLÁS, J. "Multiresidencia en España: perfiles sociodemográficos regionales". *Papers de demografia* n. 307, 2006.

MARCOS, C., CARPINTERO, Ó. i NAREDO, J.M. "El patrimonio en vivienda y su distribución regional". *Cuadernos de Información Económica* n. 186, 2005, pp. 1-23.

MÓDENES CABRERIZO, J.A. *La tenencia de la vivienda de la población rural española: Un (sub)sistema residencial en transformación*, a LÓPEZ TRIGAL, Lorenzo i ABELLÁN GARCÍA, Antonio (coord.) *Despoblación, envejecimiento y territorio: un análisis sobre la población española*, 2009, pp. 239-252.

NAREDO PÉREZ, J.M. (dir.) *Composició y valor del patrimonio inmobiliario en España*. Madrid: Ministerio de Fomento, 2000.

NAREDO, J.M., CARPINTERO, O. i MARCOS, C. "El patrimonio financiero-inmobiliario de los hogares espanyoles". *Bolsa de Madrid* n. 127, 2004, pp. 12-20.

NAREDO, J.M., CARPINTERO, O. i MARCOS, C. "Los aspectos patrimoniales en la coyuntura económica actual: nuevos datos e instrumentos de anàlisis". *Cuadernos de Información Económica* n. 171, 2002, pp. 26-56.

De l'any 2010 al gener del 2017

CASADEVALL, R. "La diversitat en la naturalesa de la ciutat". *Diversia*. Universitat Pompeu Fabra, 2011.

DONAT, C. "L'habitatge a la Regió Metropolitana de Barcelona, 1995-2006". *Regió Metropolitana de Barcelona*. Papers n. 51, 2010, pp. 44-60.

PEREMIQUEL, F. "Tornant al futur. Una altra mirada per la transformació urbana contemporània". *QRU* n. 3, 2013, pp.100-109.

6. Els col·lectius socials i l'habitatge

6.1. Els desnonaments

Fins a l'any 2000

ALVAREZ, C. i FERRER, LL. "La fil·loxera al Bages: demografia, canvis en la propietat i desnonaments". *FERRER ALÓS, LL. et al., Vinya, fil·loxera, propietat i demografia a la Catalunya Central, Manresa, Centre d'Estudis del Bages*, 1992 pp. 8-35.

VÁSQUEZ, F. "Desnonaments i marginació". *Papers* n. 37, Justícia i Pau, Gener 1996.

De l'any 2001 al 2009

ACHÓN BRUÑÉN, M.J. "Soluciones a problemas no resueltos legalmente en los desahucios por falta de pago". *Cuadernos de arrendamientos urbanos* n. 272 y 274, 2006.

AJUNTAMENT DE BARCELONA. Mesura de govern de compromisos pel pla d'habitatges de Barcelona 2008-2016. Regidoria d'habitatge, Novembre 2007.

DEP INSTITUT. "Quantificació i distribució territorial de la població mal allotjada, d'acord amb el repte 5 del Pacte nacional per a l'habitatge 2007-2016 Informe de resultats". Generalitat de Catalunya, 2009.

OLIVAS DÍAZ, A. et al. "Ejecuciones hipotecarias y derecho a la vivienda: estrategias jurídicas frente a la insolvencia familiar". *Observatori DESC*, Setembre 2009.

De l'any 2010 al gener del 2017

AGUILAR, S. i FERNÁNDEZ, A. "El movimiento por la vivienda digna en España o el porqué del fracaso de una protesta con amplia base social". *Revista Internacional de Sociología* Vol. 68, n. 3, 2010, pp. 679-704.

AJUNTAMENT DE BARCELONA. "Unitat contra l'exclusió residencial UCER". Àrea de drets socials, Regidoria d'Habitatge, Setembre 2016.

ASENS, J. i PISARELLO, G. "Crisi d'habitatge: la necessitat de dir prou". *Eines* n. 14, 2011, pp. 8-9.

BERNAT, I. *Desahuciando inmigrantes: una etnografía en una comunidad dañada*. Universidad de Barcelona, 2014, pp. 35-63.

CANO, G. i ETXEZARRETA, A. "Respuestas institucionales y ciudadanas". *Revista de Economía Crítica* n. 17, Universidad de Murcia, 2014, pp. 44-57.

CARITAS, "Hogar, vivienda y salud. acción y prevención residencial". *Cáritas Diocesana de Barcelona, Colección Informes* n. 2, 2013.

OBSERVATORI DESC i PAH. "Emergència habitacional a Catalunya. Impacte de la crisi hipotecària en el dret a la salut i els drets dels infants". *Observatori DESC*, 2015.

DÍAZ, M. *Mujeres sin hogar: aproximación teórica a una situación de desprotección, vulnerabilidad y exclusión*. Institut de Ciències Polítiques i Socials, 2014.

DÍAZ-CORTÉS, F. i SEQUERA, J. "Geografías del 15-M: crisis, austeridad y movilización social en España". Universidad Autónoma de Madrid-Universidad Carlos III, 2015.

DOMINGO, G. "Los desahucios en la ciudad de Terrassa". *Sostenible?*, 2013, pp. 42-52.

FERNANDEZ SEIJO, J.M. "Un any després sentència cas Aziz". *Món Jurídic* n. 286, Abril 2014.

FERNÁNDEZ, J. et al. "Bioética y trabajo social: los trabajadores sociales ante la autodeterminación de los colectivos más vulnerables y sus familias". *Revista de Bioética y Derecho* n. 24, 2012, pp. 44-60.

GARCÍA GRACIA, P.L. "Reflexió sobre els desnonaments per préstecs i arrendaments que no paguen". *Món jurídic: butlletí del Col. legi d'Advocats de Barcelona* n. 277, 2013, pp. 28-29.

MANGOT, LL. "Cronología: Burbuja, Crisis y PAH". *Anuari del conflicte social*, Universitat de Barcelona, 2013, pp. 272-283.

MARTÍNEZ DE LA CHICA, J.I. *Consequències fiscals de la dació en pagament per a la cancel·lació de préstecs hipotecaris*. Treball final de màster. Universitat de Lleida, 2013.

OBESO, I. "Análisis geográfico de los desahucios en España". Universidad de Oviedo, *Éria* n. 95, 2014, pp. 327-342.

OLIVE, E. "Respuestas de la sociedad civil davant el "drama" dels desnonaments, el cas de la PAH Barcelona". Universidad de Barcelona, 2013.

PALÈNCIA, L., VÁSQUEZ-VERA, H. i BORRELL, C. "Els problemes per fer front a la hipoteca i el seu efecte en la salut: un estudi amb persones de la Plataforma d'Afectats per la Hipoteca (PAH)". *Revista de coneixement i anàlisi social, Barcelona Societat* n. 20, 2016, pp. 48-48.

PARCERISA, L. "La PAH: Un moviment social contrahegemònic?". *OXÍMORA Revista Internacional de Ética y Política* n. 4, Universitat Autònoma de Barcelona, 2014, pp. 23-40.

PLUJÀ, M. Amb sostre i sense llar. Efectes de l'habitatge precari sobre la vida de les persones. *Càritas. Diòcesis de Barcelona*, Sant Feliu i Terrassa, 2010.

TORNOS, J. "El acceso a la vivienda y la nueva función social del derecho de propiedad". *RVAP*. n. especial 99-100, 2014, pp. 2853-2872.

6.2. Les persones sense sostre

Fins a l'any 2000

BAQUER, B. "El col·lectiu dels sense sostre a Barcelona: algunes possibles respostes". a *Les desigualtats socials a Catalunya*. Ed. Mediterrània, Polítiques n. 24, 1999, pp. 381-399.

SÁNCHEZ, M. "El Model de Serveis Socials de l'Ajuntament de Barcelona per a l'atenció de persones sense sostre". *Quaderns de serveis socials* n. 16, 2000, pp. 60-74.

JANSA, J.M., et al. "La salut de la població sense sostre a la ciutat de Barcelona". *Barcelona societat: Revista d'informació i estudis socials* n. 10, 1999, pp. 46-54.

De l'any 2001 al 2009

CABRERA, P.J., RUBIO, M.J. i BLASCO, J. *Qui dorm al carrer?: Una investigació social i ciutadana sobre les persones sense sostre*. Caixa Catalunya, Obra Social, 2008.

CARDONA, À. "Les persones sense llar i les polítiques socials". *Educació social. Revista d'intervenció socioeducativa* n. 27, 2004, pp. 21-39.

SÍNDIC DE GREUGES DE CATALUNYA. "El fenomen sense llar a Catalunya, 2005". *Informe extraordinari 2005*, 2006.

SÍNDIC DE GREUGES DE CATALUNYA. "El fenomen sense llar a Catalunya: persones, administracions, entitats". 2006.

URIBE, J. i ALONSO, S. *Les persones en situació de sense llar de Barcelona: perfils, estat de salut i atenció sanitària*. Fundació Jaume Bofill, 2009.

De l'any 2010 al gener del 2017

CONSELL ASSESSOR DE POLÍTQUES SOCIALS I FAMILIARS. GENERALITAT DE CATALUNYA. "Reflexions i propostes en matèria de política social d'habitatge". Gener 2015.

FARHA, L. "Sensellarisme: una crisi de drets humans". *Revista de coneixement i anàlisi social* n. 20, Barcelona Societat, 2016, pp. 8-15.

FUNDACIÓN SECRETARIADO GITANO. "El impacto de la crisis en la comunidad gitana". *Informe fundación Secretariado Gitano. Serie Cuadernos* n. 109, Juliol 2013.

HERNANDEZ, M. "Vivienda y exclusión residencial". Editum Agora, Universidad de Murcia, 2013.

JUAN, E.M. "Aportaciones del Trabajo Social al análisis de la dimensión territorial en los procesos de exclusión. Una aproximación al ejercicio profesional en el ámbito residencial". *Cuadernos de Trabajo Social* Vol. 23, Universidad de Granada, 2010, pp. 125-144.

LLOVERAS, S., CARNER, I. i TERRADELLAS, R. "Los pisos solidarios como fuente para la EpD mediante el APS". Universidad de Girona, 2014.

LÓPEZ, T., "Vers un camí d'oportunitats a través del Housing First". Universidad de Barcelona, 2012.

MATULIČ DOMANDZIČ, M.V., CABRÉ VACAS, C. i GARCÍA GISPERT, A. "L'atenció a les persones sense llar a la ciutat de Barcelona: una mirada històrica i de futur". *Revista de coneixement i anàlisi social* n. 20, Barcelona Societat, 2016, pp. 59-77.

MATULIC, M.V. "Los procesos de exclusión social de las personas sin hogar en la ciudad de Barcelona". *Revista de Investigaciones en Intervención Social* n. 3, 2013, pp. 3-27.

PLUJÀ, M. Amb sostre i sense llar. Efectes de l'habitatge precari sobre la vida de les persones. *Càritas. Diòcesis de Barcelona*, Sant Feliu i Terrassa, 2010.

RIO, M. "Políticas de realojo, comunidad gitana y conflictos urbanos en España (1980-2000)". *QUID 16* n. 4, Universidad de Sevilla, 2014, pp. 34-61.

SUGRANYES, A. "Chabolismo indignante: el hábitat de los que sobran". *Habitat y Sociedad* n. 3, 2011, pp. 27-49.

TABERNER, A. L'atenció en persones sense sostre amb malaltia mental a Espanya. Universitat de Girona, 2013.

TAULA D'ENTITATS DEL TERCER SECTOR SOCIAL DE CATALUNYA. "Debats Catalunya Social. Propostes del Tercer Sector. Un parc de lloguer social. Una assignatura pendent a Catalunya", n. 39, 2014.

TAULA D'ENTITATS DEL TERCER SECTOR SOCIAL DE CATALUNYA. "Debats Catalunya Social. Propostes del Tercer Sector. La contribució del Tercer Sector al lloguer social", n. 44, 2016.

SALES, A. El delito de ser pobre. Una gestión neoliberal de la marginalidad. Icaria Editorial, Barcelona, 2014.

6.3. Les persones joves

Fins a l'any 2000

CABRÉ, A. *Emancipación de los jóvenes y transición familiar*. a Ricard Vergés (ed.), La edad de emancipación de los jóvenes. Barcelona: Centre de Cultura Contemporània, 1997, pp. 163-178.

DEP CONSULTORIA ESTRATÈGICA i TRILLA, C. Els joves catalans i l'habitatge. Barcelona: Generalitat de Catalunya, 2000.

DIPUTACIÓ DE BARCELONA. La nueva condición juvenil y las políticas de juventud, Barcelona: Diputació de Barcelona, 1999.

GABISE, SA. Enquesta a la joventut de Catalunya 1998. Barcelona: Secretaria General de Joventut. Generalitat de Catalunya, 1999.

GARRIDO, L. i REQUENA, M. "El acceso de los jóvenes a la vivienda y al Trabajo". *Revista Asturiana de Economía* n. 2, 1995, pp. 27-54.

VERGÉS ESCUÍN, R. (ed.) La edad de emancipación de los jóvenes. Barcelona: Centre de Cultura Contemporània de Barcelona, 1997.

De l'any 2001 al 2009

COLOM ANDRÉS, M.C., MARTÍNEZ VERDÚ, R. i MOLÉS MACHÍ, Mª C. "Un análisis de las decisiones de formación de hogar, tenencia y demanda de servicios de vivienda de los jóvenes españoles". *Moneda y Crédito: Revista de Economía* n. 215, 2002, pp. 225-246.

CONSEJO DE LA JUVENTUD. "Observatorio joven de vivienda en España". Anuario 2004. Madrid: Consejo de la Juventud de España, 2005.

CONSEJO ECONÓMICO Y SOCIAL. Estudio sobre la emancipación de los jóvenes y la situación de la vivienda. 2002.

DEP CONSULTORIA ESTRATÈGICA i TRILLA, C. Els joves catalans i l'habitatge: 1999-2003. Barcelona: Secretaria General de Joventut, 2003.

EQUIPO DE INVESTIGACIÓN DE PROVIVIENDA. Vivienda y juventud en el año 2000. Madrid: Instituto de la Juventud, 2001.

GONZÁLEZ-ANLEO SÁNCHEZ, J.M. "Emancipación juvenil y vivienda". *Sociedad y utopía: Revista de ciencias sociales* n. 32, 2008, pp. 299-318.

LÓPEZ OLLER, J. "Emancipación, vivienda y población jovent". *Crítica* n. 939, 2006, pp. 52-55.

LÓPEZ OLLER, J. i TRILLA BELLART, C. "El acceso de los jóvenes a la vivienda: una cuestión todavía no resuelta". *Documentación Social: Revista de Estudios Sociales y Sociología Aplicada* n. 138, 2005, pp. 191-206.

MÁRQUEZ GARCÍA, J.A. "Población joven, vivienda y emancipación". *Sociedad y utopía: Revista de ciencias sociales* n. 32, 2008, pp. 283-297.

MIRET, P. Emancipació domiciliària, laboral i familiar dels joves a Catalunya. Barcelona: Generalitat de Catalunya, 2004.

MÓDENES CABRERIZO, J.A. i LÓPEZ COLAS, J. Els joves catalans en el 2011: els canvis que vénen. Barcelona: Generalitat de Catalunya. Secretaria General de Joventut, 2001.

SERRANO, J. L'Emancipació dels joves catalans : el camí que cal recórrer : polítiques de joventut laiques i d'esquerres a Catalunya. Barcelona: Fundació Francesc Ferrer i Guàrdia, 2004.

TRILLA BELLART, C., LÓPEZ OLLER, J. i ARAMBURU, M. Vivienda, jóvenes y exclusión residencial. In NAVARRO, Vincenz (Coord.). La situación social en España II. Madrid: Biblioteca Nueva, 2007, pp. 471-510.

UNIÓ GENERAL DE TREBALLADORS. "Les polítiques públiques i el mercat de l'habitatge a Catalunya". AVALOT. Barcelona: UGT, 2002.

VINUESA ANGULO, J. "Propuesta de un método para el análisis demográfico de la emancipación de los jóvenes". *Scripta Nova. Revista Electrónica de Geografía y Ciencias Sociales* Vol. XII, n. 266, Barcelona: Universidad de Barcelona, 1 de Junio de 2008, <<http://www.ub.es/geocrit/sn/sn-266.htm>>.

De l'any 2010 al gener del 2017

GONZÁLEZ GARCÍA, R. "El moviment per l'okupació i el moviment per l'habitatge: semblances, diferències i confluències en temps de crisi". *RECERCA. Revista de Pensament y Anàlisi* n. 17, 2015, pp. 85-106.

GONZÁLEZ, R. *Xarxes crítiques i polítiques públiques: els impactes del moviment per l'okupació a Catalunya i Madrid (1984-2009)*. Tesi doctoral, Universitat Autònoma de Barcelona, 2011.

PORCEL, S. et al., *Habitus i hàbitat. La incidència de la segregació urbana entre la població jove de la Regió metropolitana de Barcelona*. Generalitat de Catalunya, 2010.

RODRIGUES, D. et al. "Articles periodístics de la premsa comarcal catalana sobre l'okupació". Universitat Autònoma de Barcelona, 2010.

SOLER, P., NOVELLA, A.M. i PLANAS, A. "Les estructures de participació juvenil a Catalunya d'ençà de la transició democràtica". *Educació i Història. Revista d'Història de l'Educació* n. 25(1), 2015, pp. 211-237.

VERD I PERICÀS, J.M. "La variabilitat geogràfica en l'emancipació del jovent català. Alguns elements d'anàlisi". *Revista Catalana de Sociologia* n. 25, 2010, pp. 43-54.

VILÀ, R. (coord) "Diagnòstic en profunditat sobre la integració dels i les joves de 14 a 18 anys migrats a Catalunya". *Universitat de Barcelona- AGAUR*, 2012, pp. 1-129.

6.4. Les persones immigrades

Fins a l'any 2000

MARTÍNEZ VEIGA, U. Pobreza, segregación y exclusión espacial: la vivienda de los inmigrantes extranjeros en España. Barcelona: Icaria, 1999.

PROJECTE XENOFÍLIA. Diagnòstic sobre les condicions d'allotjament i la discriminació de la població immigrant del districte de Ciutat Vella de Barcelona. Barcelona: Projecte Xenofília, 1997.

De l'any 2001 al 2009

ALGABA, A. "La discriminación en el acceso al mercado de la vivienda: las desventajas de la inmigración. Nove-dades y permanencias". *Scripta Nova. Revista electrónica de geografía y ciencias sociales* n. 146(060), 2003.

BALMASEDA, M. La inmigración en España: un enfoque económico. Servicio de Estudios del BBVA, 2005.

BAYONA CARRASCO, J. i GIL ALONSO, F. *El papel de la inmigración extranjera en la expansión de las áreas urbanas. El caso de Barcelona (1998-2007)*. Diez años de cambios en el Mundo, en la Geografía y en las Ciencias Sociales, 1999-2008. Actas del X Coloquio Internacional de Geocrítica, Universidad de Barcelona, 26-30 de mayo de 2008.

BAYONA CARRASCO, J. "La segregación residencial de la población extranjera en Barcelona: ¿una segregación fragmentada?" *Scripta Nova. Revista Electrónica de Geografía y Ciencias Sociales* Vol. XI, n. 235, Barcelona: Universidad de Barcelona, 15 de Marzo de 2007, <<http://www.ub.es/geocrit/sn/sn-235.htm>>.

BAYONA CARRASCO, J. *Una Aproximació demogràfica a l'habitatge i la població de nacionalitat estrangera a la ciutat de Barcelona, 1991-2001*. Tesi doctoral, 2002.

BOSCH MEDA, J. i GIBAJA, O. Habitatge i immigració : claus per a una nova política d'habitatge. Barcelona: Fundació Nous Horitzons, 2005.

CAIXA CATALUNYA. Crecimiento de los hogares e inmigración 1996-2006: una perspectiva por CC.AA. *Informe semestral I/2007*, pp. 86-93.

DOMINGO i VALLS, A. i BAYONA CARRASCO, J. "Habitatge i assentament de la població de nacionalitat estran-gera als barris de Barcelona, 1991 i 2001". *Qüestions d'habitatge* n. 8, Patronat Municipal de l'Habitatge. Ajuntament de Barcelona, 2002, pp. 1-23.

ESPINOLA ORREGO, G. "Buscando arraigo: inmigrantes y vivienda, otro modo de exclusión". *Universitas: Revista de Filosofía, Derecho y Política* n. 6, 2006, pp. 91-106.

ESTEBAN ALONSO, A. "Políticas de vivienda para inmigrantes". *Temas para el debate* n. 160, 2008, pp. 53-55.

FERNÁNDEZ, C. "Inmigració i població ocupada a Catalunya: evolució 2000-2005". *Nota d'economia* n. 85, 2n quadrimestre 2006, pp. 95-104.

FULLAONDO ELORDUI-ZAPATERIETXE, A. Análisis de la Distribución Territorial de la Inmigración Extranjera en Barcelona. Barcelona: CPSV-UPC, 2003.

GARCÍA, G. "Inmigració i mercat de treball". *Revista Econòmica de Catalunya* n. 49-50, 2004, pp. 21-33.

GONZÁLEZ MARTÍNEZ, M.P. *La vivienda de los inmigrantes* a ALTED VIGIL Alicia; ASENJO, Almudena (Coord.). *De la España que emigra a la España que acoge*. Madrid: Fundación Francisco Largo Caballero, 2006, pp. 531-545.

GRAU, A. Segregació urbana i tipologia de l'habitatge de la població immigrada no comunitària a la ciutat d'Ala-cant. Mimeo, 2005.

LERALTA PIÑÁN, O. "Ser inmigrante: "factor de riesgo" en el acceso a la vivienda". *Documentación Social: Re-vista de Estudios Sociales y Sociología Aplicada* n. 138, 2005, pp. 157-172.

MALHEIROS, J. "Ethni-cities: Residential patterns in the northern European and Mediterranean metropolises. Implications for policy design". *International Journal of Population Geography* n. 8, 2002, pp. 107-134.

MÉNDEZ, R. "Inmigración y mercados de trabajo urbanos: tendencias recientes en la región metropolitana de Madrid". *Scripta Nova. Revista Electrónica de Geografía y Ciencias Sociales* Vol. XII, n. 257, Barcelona: Universidad de Barcelona, 15 de Enero de 2008, <<http://www.ub.es/geocrit/sn/sn-257.htm>>.

MIRET, N. "Las aportaciones de la inmigración al proceso de metropolización: El caso de Barcelona". *Scripta Nova. Revista electrónica de geografía y ciencias sociales* n. 94, 2001.

PARREÑO CASTELLANO, J.M. i GUERRA TALAVERA, R. "La vivienda de los inmigrantes indocumentados residentes en Canarias (España)". *Scripta Nova. Revista Electrónica de Geografía y Ciencias Sociales* n. 207, 2006.

REQUENA, J. "La peor casa en el peor barrio. Barrios de inmigración y marginalidad en la periferia urbana de Bar-celona". El caso de Badalona. *Scripta Nova. Revista electrónica de geografía y ciencias sociales* n. 146(058), 2003.

RIOL, E. "La vivienda de los inmigrantes en Barcelona: el caso del colectivo pakistaní". *Scripta Nova. Revista elec-trónica de geografía y ciencias sociales* n. 146(059), 2003.

ROCA CLADERA, J. i FULLAONDO ELORDUI-ZAPATERIETXE, A. Análisis de la distribución territorial de la inmi-gración extranjera en la Región Metropolitana de Barcelona. Actes del IV Congrés sobre la immigració a España: Ciutadania i Participació, Girona, 2004.

RODRÍGUEZ, E. i ARAYA, M. "Buscando habitar la ciudad. El reto de la vivienda para las mujeres inmigradas en Madrid y Barcelona". *Scripta Nova. Revista electrónica de geografía y ciencias sociales* n. 146(062), 2003.

De l'any 2010 al gener del 2017

ACHEBAK, H. i ALBERICH, J. "Agrupació i segregació espacial de la població de nacionalitat marroquina a Tarrago-na, 2004-2012". *Documents d'Anàlisi Geogràfica*, Vol. 61(1), 2015, pp. 2004-2012.

ACHÓN, O. "El alojamiento previsto para temporeros gestionado por el sindicato agrícola unió de pagesos . Infra-estructura para la disciplina y el suministro de trabajadores". Universidad de Barcelona Vol. 12, n. 2, 2012, pp. 33-67.

AGUILAR, C. "Identidad local y multiculturalismo en un municipio rural catalán . El caso de Vila-rodona". Univer-sitat Rovira i Virgili, 2013, pp. 39-62.

ARENDS, L.N. i GARCIA-ALMIRALL, P. "Concentración de inmigrantes y mercado inmobiliario en la ciudad de Barcelona". Centro de Investigación y Política del Suelo y Valoraciones CPSV. Universitat Politècnica de Ca-talunya, 2015.

BAYONA, J. "La movilidad intraurbana de los extranjeros en Barcelona". *ACE: Architecture, City and Environment* n. 17, 2011, pp. 129-156.

BAYONA, J., GIL-ALONSO, F. i PUJADAS, I. "Dinàmica residencial de la població estrangera a les principals regions metropolitanas d'Espanya". *Revista Catalana de Sociologia* n. 27, desembre 2011, pp. 15-32.

BERNAT, I. "Desahuciendo inmigrantes: una etnografía en una comunidad dañada". Universidad de Gerona, 2014, pp. 35-63.

DOMINGO, A. "Como por arte de magia: visibilidad e invisibilización de la población inmigrada en la Ciudad", Universidad de Barcelona, XII Congreso de la Población Española, 2011.

DOMINGO, A. "Inmigració i política demogràfica en l'obra de Josep Antoni Vandellós" Universitat Autònoma de Barcelona, *Treballs de la societat catalana de geografia* n. 73, juny 2012, pp. 9-26.

DOMINGO, A. *Como por arte de magia: visibilidad e invisibilización de la población inmigrada en la Ciudad*, XII Congreso de la población espanyola, 2011.

FERNANDEZ, M. "Revalorización urbanística, prostitución callejera y corrupción administrativa". *Observatori An-tropològic del conflicte Urbà* n. 35, 2013, pp. 197-223.

GOZÁLVEZ, V. et al. "La integración social de las familias africanas y latinoamericanas reagrupadas en la España mediterránea". *Papers de Geografia* n. 57-58, Universidad de Alicante, 2013, pp. 101-126.

- GUTIÉRREZ, A. i DELCLÒS, X., *Migraciones residenciales en cataluña (2003-2012) ¿cambios de pautas a partir de la crisis económica?*. Universidad Rovira i Virgili, 2014.
- GUTIERREZ, B. *Condiciones habitacionales y urbanas de la población inmigrante en Barcelona*. Universidad Politécnica de Cataluña, Octubre 2010.
- GUTIERREZ, B. *Integración y vivienda de la población inmigrada en la RMB: estado del arte*. Universitat Politècnica de Catalunya, 2011.
- GUTIERREZ, B., CIOCOLETTO, A i GARCIA-ALMIRALL, P. "Migración, espacio público y convivencia en la Región Metropolitana de Barcelona". *ACE: Architecture, City and Environment* n. 18, 2011, pp. 335-358.
- LÓPEZ, C. et al. "Efectes de la suburbanització i la immigració internacional en l'evolució recent de la fecunditat a Catalunya: un estudi territorial a escala local". *Documentació d'Anàlisi Geogràfica* n. 60/3, Universitat de Barcelona, 2014, pp. 599-626.
- MAESTRO, G. "Els drets socials dels emigrants". *Revista Catalana de Dret Públic* n. 40, 2010, pp. 1-11.
- MARMOLEJO, C. "Inmigración, vivienda y ciudad: Condiciones habitacionales, urbanas y acceso a la vivienda, consecuencias urbanas y sociales y criterios de actuación para Barcelona y Madrid 2009-2011". *ACE: Architecture, City and Environment* n. 17, 2011, pp. 1-14.
- MIRET, N. i SERRA DEL POZO, P. "El papel de la inmigración extranjera en el cambio social y urbano de el Besòs i el Maresme, un barrio periférico de Barcelona. Interrogaciones a partir de un estudio exploratorio". *Estudios Geográficos* Vol. 74, n. 274, 2013, pp. 193-229.
- MONTIEL, E. *Retrats d'un poble en moviment*. Universitat de Girona, 2012
- OROZCO, C. *El papel de la vivienda en el proceso de aculturación de la comunidad inmigrante ecuatoriana, colombiana y dominicana residente en Barcelona. El caso del barrio del Poble Sec*. Projecte final de màster, Universidad Politécnica de Cataluña, 2013.
- PEIRÓ, M. et al. "Expectativas de Permanencia de los inmigrantes de la provincia de Barcelona". Universitat de Barcelona Generalitat de Catalunya, (1), 2010, pp. 19-27.
- SERRA DEL POZO, P. i SMILGES, A. "La población extranjera de Badalona en el contexto de la crisis económica". *Estudios Geográficos* Vol. 74, n. 275, 2013, pp. 639-682.
- SOL, À. "Informe sobre la integració de les persones migrants a Catalunya". Generalitat de Catalunya Universitat Autònoma de Barcelona, 2013.
- SOLÉ, A., GUIRADO, C. i SOLANA, M. "Cambios en la dinámica demográfica y migratoria del Pirineo catalán. Análisis sociolaboral de la población extranjera". Universitat Autònoma de Barcelona, *Ager* n. 12, 2012, pp. 51-90.
- VALDIVIA, G. i GARCIA-ALMIRALL, P. "Población inmigrante en Barcelona: Condiciones residenciales y uso del espacio público". Universidad Politécnica de Cataluña, Octubre 2011, pp. 11-13.

6.5. La gent gran

Fins a l'any 2000

- CABRÉ I PLÀ, A. et al. *Las Actividades económicas de las personas mayores*. Madrid: Seniors Españoles para la Cooperación Técnica, 1995.
- RODRÍGUEZ, V., CASADO, M.Á. i HUBER, A. "Impactos de los retirados europeos en la costa española". *Ofrim. Suplementos* n. 7, 2000, pp. 117-138.
- SÁNCHEZ VERA, P. "Sociología de la vejez versus economía de la vejez". *Papers. Revista de Sociologia* n. 61, 2000, pp. 39-88.

De l'any 2001 al 2009

- BOSCH MEDA, J. *Envejecimiento y vivienda : el problema residencial de las personas mayores en Cataluña*. Barcelona: "Fundación "La Caixa", 2005.

- CAPACCI, A. i MANGANO, S. "Envejecimiento de la población y viviendas para personas mayores en Génova, Italia". *Scripta Nova. Revista electrónica de geografía y ciencias sociales* n. 146(105), 2003.
- ELVIRA, D. et al. *Dónde y como prefieren vivir los mayores de hoy y mañana en España*. Madrid: Edad & Vida, 2005.
- FAJARÍ, L. "Apartaments amb serveis per a gent gran". *Qüestions d'habitatge* n. 14, Patronat Municipal de l'Habitatge. Ajuntament de Barcelona, 2005, pp. 1-26.
- FERNÁNDEZ-MAYORALAS, G., ROJO PÉREZ, F. i POZO RIVERA, E. "El entorno residencial de los mayores en Madrid". *Estudios Geográficos* Vol. 63, n. 248-249, 2002, pp. 619-653.
- PUGA GONZÁLEZ, M.D. *Dependencia y necesidades asistenciales de los mayores en España. Previsión al año 2010*. Madrid: Fundación Pfizer, 2002.
- PUGA GONZÁLEZ, M.D. *Estrategias residenciales de las personas de edad. Movilidad y curso de vida*. Barcelona: Fundación la Caixa, 2004.
- ROJO PÉREZ, F. et al. "Entorno residencial de los mayores en España. Hacia una clasificación municipal". *Boletín de la Asociación de Geógrafos Españoles* n. 43, 2007, pp. 51-72.

De l'any 2010 al gener del 2017

- GOVERN, I. et al. "Las personas mayores ante la crisis económica". Universitat Autònoma de Barcelona Universitat de Vic, 2013.
- LARDIÉS, R. "Entre la movilidad residencial y la migración. Factores y razones para el cambio de residencia desde un entorno urbano entre la población mayor". *Estudios Geográficos* Vol. 71, n. 268, 2010, pp. 177-201.

6.6. Altres col·lectius socials

Fins l'any 2000

- GARRIGA, C. ed. *Els gitanos de Barcelona: una aproximació sociològica*. Vol. 15, Diputació de Barcelona, Àrea de Serveis Socials, 2000.
- CARBONELL PARIS, F. "La integració social i la diversitat cultural a l'escola". *Educar* n. 22-23, 1998, pp. 197-216.
- GARRETA BOCHACA, J. "Minories ètniques, associacionisme i integració sociocultural". *Papers: revista de sociologia* n. 56, 1998, pp. 197-230.

De l'any 2001 al 2009

- DIPUTACIÓ DE BARCELONA. *Jornada sobre Criteris municipals d'adjudicació d'habitatge: barreja social i segregació residencial*. DIBA 8 de Juliol de 2009. Participants: Juli Ponce i Domènech Sibina (Universitat de Barcelona).
- BOSCH MEDA, J. *El problema de la vivienda en España desde una perspectiva de género: análisis y propuestas para su desarrollo*. Madrid: Fundación Alternativas, 2006.
- COLLADOS, A. "Vivienda y minorías étnicas: el caso de la comunidad gitana en España". *Trabajo social hoy* n. extra 2, 2008 (Exemplar dedicat a: "Trabajo social y vivienda"), pp. 77-90.
- ROSETTI, N. et al. *L'habitatge: un dret vulnerat. Estudi d'aproximació a les discriminacions en l'accés a l'habitatge a la ciutat de Barcelona*. Universitat Autònoma de Barcelona, 2001.
- TÉLLEZ, J. "Barcelona. Éxitos y límites del movimiento por la vivienda digna". *Viento sur: Por una izquierda alternativa* n. 92, 2007, pp. 100-101.

De l'any 2010 al gener del 2017

- SORONELLAS MASDEU, M. "La migració de dones estrangeres al medi rural català en el context de la transformació econòmica i social de les comunitats locals". *Arxiu d'Etnografia de Catalunya* n. 11, 2011, pp. 284-292.

VARGAS URPI, M. i ROVIRA-ESTEVA, S. *La interpretació als serveis públics i la mediació intercultural amb el col·lectiu xinès a Catalunya*. Tesi doctoral, Universitat Autònoma de Barcelona, 2012.

MILÀ RAFEL, R. "Gènere i dret de família: una lectura de l'habitatge familiar a partir del llibre segon del codi civil de Catalunya". *Revista catalana de dret privat* Vol. 16, 2016, pp. 141-164.

TURI, M. i CAMPA, M. "Polítiques d'habitatge en clau de gènere: el projecte "Frauen-Werk-Stadt"". *Nous horitzons* n. 200, 2011, pp. 56-63.

SEGURA, I. "Urbanisme i gènere: la ciutat per a la vida quotidiana". *divÈrsia* n. 1, Universitat Pompeu Fabra, Juliol 2012, pp. 86-101.

7. L'habitatge segons el territori

Fins a l'any 2000

BARCELÓ, T. et al. "Els barris de Sant Narcís i de Santa Eugènia davant les avingudes del Güell". *Revista de Girona* n. 137, 1989, pp. 37-41.

CARRERA, J.M. Evolució de la demanda en un teixit madur: escenaris de demografia i habitatge a la ciutat de Barcelona. Regió Metropolitana de Barcelona. Territori-Estratègies-Planejament. Papers n. 29, 1998, pp. 23-36.

FERRER, A. "El potencial de rehabilitació del parc d'habitatges de Barcelona". *Papers: Regió Metropolitana de Barcelona: Territori, estratègies, planejament* n. 29, 1998, pp. 37-45.

MENDIZÀBAL, E. *L'ús temporal del territori: l'exemple dels habitants de la Regió Metropolitana de Barcelona*. Tesi doctoral, Departament de Geografia, Universitat Autònoma de Barcelona, 1996.

RÀFOLS ESTEVE, J. "Reflexions sobre la població, llars i habitatge a la ciutat de Barcelona, a partir del padró d'habitants de 1996". *Qüestions d'habitatge* n. 2, Patronat Municipal de l'Habitatge, Ajuntament de Barcelona, 1999, pp. 1-17.

TEJERO GIL, E. "Poblenou: el canvi urbanístic i la transformació social". *Papers: revista de sociologia* n. 38, 1991, pp. 91-107.

De l'any 2001 al 2009

ALABART, A. i EQUIP DE RECERCA TERRITORI. "Mobilitat residencial, solidaritat familiar i ciutadania a les regions metropolitanes." *Revista catalana de sociologia* n. 22, 2007, pp. 12-13.

GONZÁLEZ, F. i OLIVERAS, J. "El Camp de Tarragona: frens, possibilitats i planejament territorial". *Papers: Regió Metropolitana de Barcelona: Territori, estratègies, planejament* n. 39, 2003, pp. 75-99.

SALÓ, A. *Estudi sobre l'habitatge a la demarcació de Girona: habitatges principals, segones residències i apartaments turístics.*, Tesi doctoral, Universitat de Girona, 2005.

SODUPE, M. et al. Urbanisme i barris en dificultats El cas de la Mina. Aula Barcelona, Fundació Cidob i Fundació Carles Pi i Sunyer, Barcelona, 2004.

VICENTE, J. i GUTIÉRREZ, O. "La construcció d'habitatge a la demarcació de Girona, 1987-2003". *La Punxa* n. 36, 2004, pp. 6-54.

VILAGRASA, J. "L'Alt Pirineu i Aran, entre l'eficiència econòmica i la sostenibilitat". *Papers: Regió Metropolitana de Barcelona: Territori, estratègies, planejament* n. 39, 2003, pp. 127-149.

De l'any 2010 al gener del 2017

ANDRÉS, A. *Batló-Magòria. Una mirada des de l'accessibilitat a l'habitatge*. Treball final de màster, Universitat Politècnica de Catalunya, 2012.

BARBA, J. i MERCADÉ, M. "Les urbanitzacions a la província de Barcelona". *Diputació de Barcelona, Doc Anàl. Geogr.* n. 56, 2010, pp. 375-378.

BAYÓ, O. *Modificació del Pla General Metropolità en la zona industrial del marge esquerra del riu Ripoll al municipi de Ripollet. Redacció tramitació i anàlisi*. Projecte final de carrera, Universitat Politècnica de Catalunya, 2014.

BERTRAN, X. *Estudi dels efectes socioeconòmics i urbanístics dels eixos viaris sobre Vilanova i la Geltrú (Garraf)*. Tesi doctoral. Universitat Politècnica de Catalunya, 2012.

BLANCO, I., CRUZ, H. i MARTÍNEZ, M. Resultats subprojecte segregació urbana, barris i crisi. Institut de Govern i Polítiques Públiques, 2015.

BOHIGAS, S. *Anàlisi dels límits administratius i sostenibles del Garraf (termes municipals d'Olivella, Canyelles i Sitges)*. Treball final de grau, Universitat Politècnica de Catalunya, 2013.

BOSCH, J. "Les polítiques metropolitanes d'habitatge a Europa: Els casos de Londres, París, Brussel·les i Barcelona. Ajut a la recerca en govern local 2010". Centre per a la Innovació Local Direcció d'Estudis i Prospectiva. Diputació de Barcelona, 2011.

CUADRADO, S. *La metropolitanització a La Plana se L'alt Empordà. Exemple d'un nou model territorial a Catalunya*. Tesi doctoral, Universitat Autònoma de Barcelona, 2012.

DALMAU, M. "La Colònia Castells: un barri al corredor de la mort". *Quaderns-e*. Institut Català d'Antropologia n. 15(1), 2010, pp. 141-160.

DANIEL, A. "De Manchester català a districte de la innovació. Els canvis simbòlics del barri del poblenou de Barcelona". *Revista Electrònica de Geografia y Ciencias Sociales*. Universidad de Barcelona, pp. 1-13.

FONT ARELLANO, A. "Pla Director Urbanístic de les Àrees residencials estratègiques de l'àmbit del Camp de Tarragona". Departament de política territorial i obres públiques, Generalitat de Catalunya, 2009.

GARCIA-ALMIRALL, P. *Informe socio-residencial del barrio del Escorxador en Barcelona*. Universitat Politècnica de Catalunya, 2010.

GARCIA-ALMIRALL, P. *Informe socio-residencial del barrio del Raval Sud en Barcelona*. Universitat Politècnica de Catalunya, 2010.

GUTIERREZ, B. *Informe socio-residencial del barrio de el congost en Granollers*. Universitat Politècnica de Catalunya, 2011.

GUTIERREZ, B. *Informe socio-residencial del barrio de l'Erm en Manlleu*. Universitat Politècnica de Catalunya, Mayo 2011.

GUTIERREZ, B. *Informe socio-residencial del barrio de la Maurina en Terrassa*. Universitat Politècnica de Catalunya, 2010.

LLORENS, J. i CASAJOANA, P. "Introducció a "96 habitatges a Sant Roc". 2013, pp. 1-3.

LÓPEZ, C. i VILÀ, A. "Dinámicas Urbanísticas y Socioeconómicas en Ciutat Vella". *ACE: Architecture, City and Environment* n. 17, 2011, pp. 59-94.

MARMOLEJO, C. "Fiori, Mirela. El impacto de la transformación urbana en la estructura residencial de Ciutat Vella". *ACE: Architecture, City and Environment* n. 18, 2011, pp. 361-378.

MATOS, M. *El modelo Barcelona de espacio público y diseño urbano. La Participación ciudadana en la producción del espacio público urbano*. Treball final de master, Universitat de Barcelona, 2011

MÉNDEZ, A. "Vivienda social en Barcelona... conversando con Jaume Barnada". *Arquitectura y Urbanismo* Vol. 33, n.1, Enero-Abril 2012.

MESTRE, O. "El Procés de desindustrialització del nucli urbà de Sabadell a través de les zones de transformació d'ús. Treballs de la Societat Catalana de Geografia (1978-2010). Ajuntament de Sabadell; 1991. *Societat Catalana de Geografia* n. 2190, 2014, pp. 33-54.

ORDOÑEZ, A. El proyecto residencial contemporáneo en el casco antiguo de Barcelona. La continua transformación de la ciudad histórica. Universitat Politècnica de Catalunya, 2013.

- PRADEL, M. *Governança, innovació econòmica i social en dos territoris subnacionals europeus: el Black Country (West Midlands) i el Vallès Occidental (Catalunya)*. Tesis doctoral. Universitat de Barcelona, 2012.
- QUINTANA, J. Una aproximación cuantitativa a la calidad de zona : caso residencial Barcelona. Universitat Politècnica de Catalunya, 2011.
- VALDIVIA, B., CIOCOLETTO, G. i GARCIA-ALMIRALL, P. Cambio social y convivencia en el espacio público de Barcelona. Universitat Politècnica de Catalunya, 2014.
- VIDAL, M. "Arquitectura y urbanismo en la conurbación barcelonesa . Ramon Puig Gairalt , arquitecto municipal de l'Hospitalet de Llobregat (1912 - 1937)". *On the w@terfront* Vol. 2, n.28, Universitat de Barcelona, 2013, pp. 4-46.

8. Altra bibliografia relacionada:

Fins a l'any 2000

- ABRAMO, P. *Marché et ordre urbain: du chaos à la théorie de la localisation résidentielle*. París-Montreal: L'Harmattan, 1997.
- ÁLVAREZ LÓPEZ, J.M.C. *La determinación del resultado en las empresas constructoras. El caso español*. Tesis doctoral. Universidad de Jaén, 1995.
- AMÉRIGO, M. Satisfacción residencial: un análisis psicológico de la vivienda y su entorno. Madrid: Alianza, 1995.
- ARAMBURU, M. "Barcelona 2004". *Ofrim. Suplementos* n. 7, 2000, pp. 69-85.
- BENTLEY, I. et al. *Entornos vitales*. Barcelona: Ed. Gustavo Gili, 1999.
- CLUSA, J., RODRÍGUEZ-BACHILLER, A. i PALACIO, G.A. *Els mercats de treball de Catalunya, 1981-1986-1991*. Barcelona: Generalitat de Catalunya. Departament de Política Territorial i Obres Públiques, 1995.
- DIRECCIÓ GENERAL DE PLANIFICACIÓ I ACCIÓ TERRITORIAL. *Pla Territorial General de Catalunya*. Barcelona: Generalitat de Catalunya, 1995.
- DUATIS, J. i BERNAT, J. *Valoración Catastral, Valoración Hipotecaria: al Otro Lado del Espejo*. Catastro, 1998, pp. 47-56.
- GUEKIÉRE, L. i PUYOL, C. *L'habitat social dans l'Europe du 21ème siècle*. Monographies nationales. Rapport intermédiaire. París: L'Observatoire Européen du Logement Social, 2000.
- JOVER, A., SALA, J. i TRILLA, C. *El control de lloguers a Espanya i a la CEE*. Barcelona: Generalitat de Catalunya, 1988.
- MINISTERIO DE FOMENTO. *La desigualdad urbana en España*. Madrid: Ministerio de Fomento, 2000.
- OBÓN ASENSIO, F. "Una aportació estratègica d'edificació per a la Barcelona sostenible. Les vores del cinturó". *Qüestions d'habitatge* n. 3, Patronat Municipal de l'Habitatge. Ajuntament de Barcelona, 1999, pp. 1-21.
- VERGÉS ESCUÍN, R. "Modelos territoriales de complejidad". *Análisis local* n. 30, 2000, pp. 113-121.

De l'any 2001 al 2009

- AJUNTAMENT DE BARCELONA. *Barcelona Inclusiva 2005/2010. Pla Municipal per a la Inclusió Social*. Barcelona, 2005.
- ARAUZO CAROD, J.M. *Els determinants de la localització industrial i residencial*. Tesis doctoral, Universitat Rovira i Virgili, 2001.
- AYALA, L. i NAVARRO, C. *Multidimensional indices of housing deprivation with application to Spain*. Madrid: Instituto de Estudios Fiscales, 2004.
- BCF-CONSULTORS. *Enquesta d'opinió sobre el sector immobiliari als agents de la propietat immobiliària de Catalunya, 2001-2005. Full anual*.

- BETANCOR, A. i GARCIA-BELLIDO, J. "Síntesis general de los estudios comparados de las legislaciones urbanísticas en algunos países occidentales". *Ciudad y Territorio* n. 127, 2001, pp. 87-144.
- CÁCERES, R. "Los arquitectos y el problema de la vivienda". *Quaderns d'Arquitectura i Urbanisme* n. 254, 2007, pp. 144-149.
- CALDERÓN CALDERÓN, B. "Recursos sobre información y comercialización del producto inmobiliario en internet: de soporte informativo a canal de venta global". *Ar@cne. Revista electrónica de recursos en internet sobre geografía i ciencias sociales* n. 88, Universidad de Barcelona, 1 de Octubre de 2006.
- CLAVELL NADAL, D; TRILLA BELLART, C. "Propostes alternatives de promoció per a una nova orientació de l'oferta d'habitatge protegit de la societat urbanística metropolitana de rehabilitació i gestió, S.A. Regessa". *Qüestions d'habitatge* n. 12, Patronat Municipal de l'Habitatge. Ajuntament de Barcelona, 2004, pp. 1-38.
- COL·LEGI D'APARELLADORS I ARQUITECTES TÈCNICS DE BARCELONA. *Memòria d'activitats 2003*. Barcelona: Col·legi d'Aparelladors i Arquitectes Tècnics de Barcelona, 2004.
- CONFEDERACIÓN DE COOPERATIVAS DE VIVIENDAS DE ESPAÑA. *Memoria 2004*. Barcelona: Confederación de Cooperativas de Viviendas de España, 2005.
- DOMINGO, A. i BAYONA, J. "Concentració i segregació al municipi de Barcelona, 1991-2002". *Papers de Demografia* n. 245, 2004, p. 32.
- DURÁN CABRÉ, J.M. i ESTELLER MORÉ, A. *An empirical analysis of wealth taxation: Equity vs. tax compliance*. Documents de Treball IEB n. 1, 2007.
- ENCISO DE YZAGUIRRE, V. "Barreras fiscales al turismo residencial". *Crónica tributaria* n. 118, 2006, pp. 37-54.
- FERNÁNDEZ FERNÁNDEZ, M. i FUENTES CASTRO, D. "El sector de la construcción en España. Efectos económicos y prospectiva". *Boletín económico de ICE* n. 2.928, 2007, pp. 49-60.
- FERNÁNDEZ MÉNDEZ, R., PEÑAS MALDONADO, M. i DÍAZ PIEDRA, C. "Bienestar autopercebido y nivel de autonomía de las personas mayores y su relación con el lugar de residencia". *Metas de enfermería* n. 10, 2007, pp. 65-71.
- INSTITUT D'ESTUDIS CATALANS. *Anuari Territorial de Catalunya, 2004*. Barcelona: Societat Catalana d'Ordenació del Territori, 2005.
- JACQUEMIN, H. "L'insécurité vécue dans un quartier d'habitat social: l'exemple des Aubiers à Bordeaux". *Sud-ouest européen: Revue Géographique des Pyrénées et du Sud-Ouest* n. 22, 2006, pp. 89-101.
- JURADO GUERRERO, T. "El creciente dinamismo familiar frente a la inflexibilidad del modelo de vivienda español". *Cuadernos de Información Económica* n. 193, 2006, pp. 117-126.
- LORENZO GONZÁLEZ, A. "Lo que dicen los jueces: Promotor condenado por la reducción del tamaño de la vivienda en las compras sobre plano". *Inmueble: Revista del sector inmobiliario* n. 62, 2006, pp. 34-38.
- MARTÍNEZ MAS, F. "Legislación, retraso en la entrega de una vivienda: el daño moral". *Observatorio inmobiliario y de la construcción* n. 13, 2006, pp. 56-59.
- MASCARILLA MIRÓ, O. i COSTA FONT, J. "Riquesa immobiliària i finançament de la dependència a Catalunya". *Nota d'Economia* n. 85, 2006, pp. 81-93.
- MONTEYS, X., CALLÍS, E. i PUIGJANER, A. "¿Y si las piezas de una vivienda están situadas en un local discontinuo?". *Quaderns d'Arquitectura i Urbanisme* n. 253, 2007, pp. 62-73.
- MUÑOZ FERNÁNDEZ, F. J. "Reconstrucción y vivienda. La arquitectura de los años de postguerra en el País Vasco 1937-1950". *Ondare. Cuadernos de Artes Plásticas y Monumentales* n. 25, 2006, pp. 33-76.
- OLTRA GARCÍA, J.M. "El desahucio administrativo de los titulares de vivienda militar". *Revista española de derecho militar* n. 88, 2006, pp. 217-260.
- ORDAX ALONSO, C. "Renta hipotecaria: cuando la vivienda se convierte en un capital del que disfrutar en la vejez". *Anales de mecánica y electricidad* Vol. 84(2), 2007, pp. 64-66.

PAREJA, M. et al. Valoraciones y perspectivas de cuatro barrios de Madrid y Barcelona. Resumen de los resultados de la encuesta del proyecto RESTATE en Orcasitas, Simancas, Trinitat Nova y Sant Roc. Barcelona: Universitat de Barcelona, 2004.

PEDRAZA BOCHÓNS, J.V. “La deducción por inversión en vivienda en las crisis matrimoniales”. *Tribuna Fiscal: Revista Tributaria y Financiera* n. 209, 2008, pp. 12-23.

PÉREZ SÁIZ, S. “Una aproximación microeconómica a la crisis del mercado hipotecario subprime de los EEUU”. *Boletín económico de ICE* n. 2.927, 2007, pp. 31-42.

RENERÍA AROCENA, A. “La conversión, en el País Vasco, de local en vivienda: su inscripción en el Registro de la Propiedad”. *Boletín del Colegio de Registradores de España* n. 136, 2007, pp. 1613-1627

RODRÍGUEZ LÓPEZ, J. “Implicaciones de los más altos tipos de interés”. *Temas para el debate* n. 145, 2006, pp. 74-76.

SAMBRICIO, C. Un siglo de Vivienda Social 1903-2003. Madrid: Ed. Ayuntamiento de Madrid, Ministerio de Fomento y CES, 2003.

SÁNCHEZ GONZÁLEZ, J. “Hipotecas, salarios y crisis financiera”. *Cuadernos de economía* Vol. 29, n. 81, 2006, pp.101-144.

SÁNCHEZ SOTO, F. “Vivienda y refugio en el Campo de Cartagena en situaciones de emergencia. Usos excepcionales del agua”. *Revista Murciana de Antropología* n. 14, 2007, pp. 633-650.

TOMEI, J. “3 dimensiones: vivienda social, proyecto moderno, cultura moderna”. *El Hall: Boletín informativo del Colegio de Arquitectos de La Rioja* n. 93, 2006, pp. 8-9.

TOVILLAS MORÁN, J.M. Exigencia del Impuesto sobre el Valor Añadido a los arrendamientos de vivienda efectuados a personas jurídicas”. *Aranzadi Jurisprudencia tributaria* n. 16, 2006, pp. 15-20.

VINUESA ANGULO, J. “Dinámica demográfica, mercado de vivienda y territorio”. *Papeles de Economía Española* n. 104, 2005.

WIHTOL DE WENDEN, C. “Una historia de las periferias franceses”. *Migraciones* n. 20, 2006, pp. 7-35.

De l'any 2010 al gener del 2017

AMARELO, C. “La pèrdua de competitivitat en preus de les economies catalana i espanyola en el marc europeu”. *Papers de treball*, Generalitat de Catalunya, 2010.

BALLESTER, R. *Pobresa, privació i rendes mínimes a Catalunya*. Tesis doctoral. Universitat de Girona, 2014.

BELLET, C., MELAZZO, E. i LLOP, J.M. Urbanización, producción y consumo en ciudades medias. Universitat de Lleida, 2015.

BORDETAS, I. *Los orígenes del movimiento vecinal en Catalunya*. Tesina de doctorado, Universidad Autónoma de Barcelona, 2009.

BRUGAROLLES, C., “L'adaptació de les polítiques públiques en pro del territori”. *P3T, Journal of public policies and territories*, February 2012, pp. 43-61.

CASTAÑER, M., CABAÑAS, N. i JORDI, M. “L'impacte social dels plans i dels projectes territorials. El cas de Catalunya”. *Documents d'Anàlisi Geogràfica* n. 58, Universitat de Girona, 2012, pp. 219-237.

CIOCOLETTO, A. *Urbanismo para la vida cotidiana. Herramientas de análisis y evolución urbana a escala de barrio desde la perspectiva de género*. Tesis doctoral. Universidad Politécnica de Cataluña, 2014.

DIPUTACIÓ DE BARCELONA. Àrea de Territori i Sostenibilitat. Servei de Planificació d'Habitatge i Millora Urbana. “Guia metodològica per a la redacció de plans locals d'habitatge 2014”. Colecció Documents de Treball n. 26, Barcelona, 2014. **Exempcions de pagament**

Els e-llibres de les col·leccions “Estudis”, “Documents de treball” i els llibres d'accés restringit estan dirigits al món local. Per aquest motiu, estan exempts de pagament els usuaris següents: ajuntaments de la província de Barcelona, Diputació de Barcelona, biblioteques de la Xarxa de Biblioteques Municipals de la Província de Barcelona, universitats i estudiants.

Per a la resta d'usuaris tenen un preu públic de 4,1 €. Per a qualsevol aclariment podeu posar-vos en contacte amb la llibreria.

Ordenances de taxes i preus públics de la Diputació de Barcelona.

DOMINGO, J. “Espai públic i ciutats petites”. Universitat de Lleida, 2010.

DOT, E.; PALLARES-BARBA, M. i CASELLAS, A. “Gentrificació productiva, desindustrialització i relocalització industrial”. *Treballs de la Societat Catalana de Geografia* n. 73, 2014, pp. 27-51.

ESPASA, M. i VILLALTA, M. “Una diagnosi de la situació actual de la hisenda dels municipis de Catalunya”. Nota d'economia, Universitat de Barcelona, 2013, pp. 9-31.

GALLEGRO, R. et al., *Autonomies i desigualtats a Espanya: Percepcions, evolució social i polítiques de benestar*. Institut d'Estudis Autònoms, Generalitat de Catalunya, 2011.

GARCIA, F. J. *Edificios prefabricados en los años 60: estudio y propuesta de mejora de la envolvente del edificio situado en la Rambla Marina, 100-108 de Bellvitge*. Treball final de grau, Universitat Politècnica de Catalunya, 2012, pp. 100-108.

GARCIA, J. “Cooperativisme per sortir (bé) del túnel”. *Eines* n.16, 2011, pp. 43-50.

GARCÍA-LÓPEZ, M.À. “Policentrismo y suburbanización en Barcelona”. *ACE: Architecture, City and Environment*, n. 18, Febrer 2011, pp. 361-378.

GIFREU, J. L'ordenació urbanística a Catalunya. Universitat Autònoma de Barcelona, 2010.

HUMAN RIGHT WATCH. “Sueños rotos. El impacto de la crisis española de la vivienda en grupos vulnerables”. Mayo 2014.

MAGRO, T. Hacia la ciudad inclusiva. Universitat Politècnica de Catalunya, 2014.

MUÑIZ, I., CALATAYUD, D. i DOBAÑO, R. Los límites de la compacidad urbana como instrumento a favor de la sostenibilidad. La hipòtesis de la compensación en Barcelona medida a través de la huella ecològica de la movilidad y la vivienda. Document de treball, Xarxa de referència en economia aplicada, 2012.

NOVOA et al. “How substandard dwellings and housing affordability problems are associated with poor health in a vulnerable population during the economic recession of the late 2000”. *International Journal for Equity in Health*, Novembre 2015.

PASTOR, X.P. i CARRERA, E. “La gestió del conflicte públic i la mediació comunitària a Catalunya. El cas del cost dels conflictes a les comunitats de propietaris i veïns”. *ICPS*, Universitat de Girona, 2013.

PEREDA, J. “El Tribunal de Justícia de la Unió Europea i les clàusules abusives i interessos moratoris”. *Món Jurídic* n. 273, 2013.

RAMS, M., “La projecció de la ciutat al cinema de Ventura Pons”. *Zeitschrift für Katalanistik*, 2014.

REBOLLO, Ó. “La transformació social urbana. La acció comunitària en la ciutat globalitzada”. *Gestión y Política Pública*, 2012, pp. 159-186.

ROSELL, J. “La patronal davant la crisi”. *Grup Claris*. Associació d'Amics de la UAB, 2011.

ROVIRA, C. i FARRÉ, M. “Aportaciones de Idescat en la explotación del Censo de Población y Viviendas 2011”. Institut d'Estadística de Catalunya, 2014, pp. 32-34.

ROVIRA, J.R. “Escenaris d'ajustament de l'economia catalana enfront de la crisi”. *Societat Catalana d'Economia* n. 21(horitzó), 2015, pp. 130-138.

SASARA, S., PORCEL, S. i NAVARRO-VARAS, L. “Annex metodològic I : enquesta de condicions de vida i hàbits de la població de Catalunya”. *Papers* n. 56, Universitat Pompeu Fabra – Institut d'Estudis Regionals i Metropolitans de Barcelona, 2013, pp. 89-95.

SUMARROCA, I. “Jornada sobre la llei de segona oportunitat”. *Món Jurídic* n. 296, 2015.

TARAVILLA RODRÍGUEZ, M. Prognosis dels impactes socials i urbanístics de la “Unió del trambesòs i el tram-baix”. Tesina, Universitat Politècnica de Catalunya, 2010.